

29

CARTEA

BIBLIOTECA

CITITORUL

FASCICULA

BULETIN METODIC

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA
BIBLIOTECA NAȚIONALĂ PENTRU COPII „ION CREANGĂ”

CARTEA BIBLIOTECA CITITORUL

BULETIN METODIC

Fascicula 29

Chișinău • 2020

Responsabil de ediție: **Eugenia Bejan**
Coordonator: **Lilia Tcaci**
Redactor: **Claudia Gurschi**

Lector: **Viorica-Ela Caraman**

Editura Arc

str. G. Meniuc nr. 3, MD 2009, Chișinău;
tel.: (+373 22) 73-36-19, 73-53-29; fax: (+373 22) 73-36-23
e-mail: info.edituraarc@gmail.com; www.edituraarc.md

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Cartea. Biblioteca. Cititorul : Buletin metodic / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; resp. de ed.: Eugenia Bejan; coord.: Lilia Tcaci. – Chișinău : Arc, 2020 (Combinatul Poligrafic). – ISBN 978-9975-928-15-1. – ISSN 1857-1182.

Fascicula 29. – 2020. – 112 p. – Text : lb. rom., rusă –Cuprins paral.: lb. rom., engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. și în subsol – 500 ex. ISBN 978-9975-0-0380-3
027.625(082)=135.1=161.1

C 27

Buletinul *Cartea. Biblioteca. Cititorul*, publicație a Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, reflectă aspecte teoretice și practice ale activității cu copiii și adolescenții în bibliotecile din republică și de peste hotare.

Specialiștii în biblioteconomie și domenii adiacente vor regăsi aici informații cu referire la specificul literaturii pentru copii, tendințele actuale în domeniul editării și promovării cărții pentru copii, impactul tehnologiilor informaționale asupra activității bibliotecilor, modernizarea și inovarea serviciilor oferite de bibliotecă în consens cu necesitățile de informare și dezvoltare ale copiilor și tinerilor, informații despre activitățile, programele de promovare a cărții, lecturii și serviciilor propuse de bibliotecă copiilor și adolescenților, proiecte și parteneriate internaționale în domeniu, servicii moderne orientate spre asigurarea accesului tinerilor la informație și programe educaționale etc.

Buletinul poate fi consultat și în variantă electronică la adresa:

<http://www.bncreanga.md/publicatii.html>

Responsabilitatea pentru conținutul textelor publicate aparține autorilor.

Opinii, sugestii, materiale pentru publicare pot fi expediate pe adresa:

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”
Str. Șciusev nr. 65, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova
Tel.: 022 229556, 022 996156
E-mail: info@bncreanga.md

The issue *Book. Library. Reader*, publication of the National Children's Library “Ion Creanga”, reflects the theoretical and practical aspects of working with children and adolescents in libraries from the country and abroad.

Specialists in librarianship and related fields can find information regarding the specific of children's literature, current trends in publishing and promoting books for children, the impact of information technology on libraries' activity, modernization and innovation of library services in line with information and development needs of children and youth, information about activities and programs designed to promote books, reading and library services for children and adolescents, projects and international partnerships in this field, modern library services aimed at ensuring young people's access to information and educational programs, etc.

The issue can be accessed electronically at:

<http://www.bncreanga.md/publicatii.html>

Responsibility for the content of included materials lies with authors.

Opinions, suggestions and materials for publication can be submitted to:

National Children's Library “Ion Creanga”
65 Sciushev str., MD-2012, Chisinau, Republic of Moldova
Tel.: 022 229556, 022 996156
E-mail: info@bncreanga.md

CUPRINS / CONTENTS

EVENIMENTE / EVENTS

Eugenia BEJAN

Lectură și educație (Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, ediția a XXIII-a, 11-14 aprilie 2019)
Reading and education (International Children and Youth Book Fair, 23rd edition, April 11-14, 2019) 7

Tamara PERETEATCU

Maraton literar (Campania Națională „Să citim împreună!” – 2019)
Literary marathon (The National Campaign “Let’s read together!” – 2019) 12

Claudia PARTOLE

Concurs care înavuțește... (Concursul literar „La izvoarele înțelepciunii”, ediția a XXIX-a)
A contest that enriches (“At the beginning of wisdom” literary contest, 29th edition)..... 16

Lilia TCACI

Concursul internațional „Călătorie în lumea poveștilor”
“Journey into the world of tales” International Contest 19

TEORIE ȘI PRACTICĂ / THEORY AND PRACTICE

Adrian GHICOV

Competența textuală sau despre cum ajutăm cititorii să adere la text
Textual competence or about how do we help readers adhere to the text 23

Mihaela MEREUȚĂ

Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu” Neamț – biblioteca altfel
“G.T. Kirileanu” Neamt Country Library – a different library..... 31

Daniel NAZARE

Proiecte inovatoare pentru copii și tineret
ale Bibliotecii Județene Brașov

Innovative projects for children and youth
at the Brasov Country Library 38

Lidia KULIKOVSKI

„Provocarea verii” – MegaProiectul transformator
al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”

“Summer Challenge” – The transformative MegaProject
of the “B.P. Hasdeu” Municipal Library 46

Aura CÂMPAN

„Literația pentru familie funcționează!” (Proiect finanțat
în cadrul programului Erasmus+, desfășurat la Biblioteca
Județeană „Octavian Goga” Cluj)

“The Literacy for family works!” (project funded under
the Erasmus+ program, implemented at the
“Octavian Goga” Cluj County Library) 54

Angela TIMUȘ

Programul „Să reuзим povestea”

“Let’s hear the story again” program 57

Liliana JUC

Povestea de seară la „Târgoviște” pe Facebook

The bedtime story at “Târgoviște” on Facebook..... 61

Rodica GANGURA

Programe de educație non-formală în bibliotecă:
convergența lecturii, descoperirii, inovației

Non-formal education programs in the library:
convergence of reading, discovery, innovation 64

Aurelia DOBJANSCHI

Valabilitatea, valența și valoarea educației
non-formale în bibliotecă

Validity, valence and value of
non-formal education in the library 70

PROIECTE / PROJECTS

Eugenia BEJAN, Svetlana LISNIC

Cluburile de robotică în biblioteci – trei ani de descoperiri
și experiențe noi

Robotics clubs in libraries – three years of new discoveries
and experiences 76

PORTOFOLIUL BIBLIOTECARULUI / LIBRARIAN'S PORTOFOLIO

Document internațional în sprijinul activității bibliotecilor pentru
copii: Ghidul serviciilor de bibliotecă destinate copiilor de 0-18 ani

International document supporting the activity of children's
libraries: Guidelines on Library Services for Children aged 0-18..... 82

INFORMAȚII DE PESTE HOTARE / INFORMATION FROM ABROAD

Lilia TCACI

Cartea și lectura în vizorul specialiștilor din Comunitatea
Statelor Independente

Book and reading in the spotlight of the
specialists from the Commonwealth of Independent States 98

Дониер Аманович УРАЛОВ

Детское чтение в Республике Узбекистан:
проблемы и достижения

Lectura copiilor în Republica Uzbekistan: probleme și realizări

The reading among children in Uzbekistan:
challenges and achievements 103

Autorii articolelor / Articles authors..... 110

EVENIMENTE

LECTURĂ ȘI EDUCAȚIE

Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret

- ediția a XXIII-a, 11-14 aprilie 2019 -

Eugenia BEJAN

președinte al Secției Naționale IBBY din Republica Moldova

Lectura și importanța acesteia pentru dezvoltarea copiilor este un subiect abordat frecvent în mediul educațional și cultural. Tot mai des sunt menționate beneficiile lecturii pentru stimularea interesului pentru cunoaștere, a memoriei, creativității și imaginației. Respectiv, evenimentele dedicate promovării cărții și lecturii, precum Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, sunt de asemenea apreciate și susținute pe parcursul mai multor ani.

Ediția a XXIII-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, desfășurată în perioada 11-14 aprilie 2019 la Centrul Internațional de Expoziții Moldexpo, a oferit vizitatorilor mai multe surprize și momente deosebite. Circa 30.000 de vizitatori au găsit o ofertă bogată de cărți, apărute la cele aproape 100 de edituri din 8 țări, reprezentate în cadrul Salonului: România, Franța, Germania, China, Polonia, Ucraina, Turcia, Republica Moldova. Unele edituri au aplicat reduceri chiar și până la 30%. Activitățile din cadrul Salonului s-au extins în mai multe locuri, ceea ce a oferit posibilitatea de a cuprinde un public cât mai larg: CIE „Moldexpo”, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Chișinău, Liceul „Prometeu-Prim”, Librăria Bookstore din Zity Mall, Casa Radio.

Indiscutabil, pentru mulți copii atracția principală a Salonului a fost tradiționala carte-surpriză, primită de ei în dar grație susținerii financiare acordate de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Primăriei municipiului Chișinău, Moldova Agroindbank, Castel Mimi

S.R.L., Supraten S.A., Editurii Prut, Baștina-Radog S.R.L., Daac Hermes S.A. Cartea „Motanul cel cu șapte vieți”, scrisă de Claudia Partole și ilustrată de Violeta Zabulica-Diordiev, face parte acum din biblioteca personală a 15.000 de copii.

Pe lângă standurile editurilor și distribuitorilor de carte, au putut fi vizitate expozițiile tematice *Biblioteca – punte de acces la cunoaștere*, dedicată Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” la 75 de ani, expoziția de creații ale copiilor de la Centrul pentru copii și adolescenți „ARTICO” – *Curcubeul Copilăriei*.

Circa 100 de copii, plini de curiozitate, au participat la unul dintre cele mai memorabile evenimente din cadrul Salonului – atelierul de lectură *Ascultă povestea mea preferată*, avându-l ca protagonist pe E.S. Dereck J. Hogan, ambasadorul Statelor Unite ale Americii în Republica Moldova. Domnul ambasador le-a citit copiilor povestea americană „Unde-s mulți, puterea crește” și a discutat cu ei despre cărți și copilărie.

În cadrul Salonului au fost lansate în jur de 60 titluri de carte semnate de autori din Republica Moldova și România. Au participat la lansări peste 3000 de copii, elevi, cadre didactice, părinți, bibliotecari. Copiii au avut parte de frumoase întâlniri și autografe de la mai mulți scriitori: *Ion Muscalu, Daniel Corbu, Petre Crăciun, Olguța Creangă-Caia, Nicolae Busuioc* (România), *Spiridon Vangheli, Vasile Romanciuc, Iulian Filip, Claudia Partole, Ianoș Țurcanu, Titus Știrbu, Nina Soroceanu, Zina Bivol* și alții (Moldova). Implicarea copiilor, elevilor, care au citit deja cărțile lansate, cu recitaluri, dramatizări inspirate din carte, recenzii și eseuri, a fost apreciată de scriitori, editori, bibliotecari. Adevărate spectacole au fost lansările cărților „Școala Vieții” de Spiridon Vangheli și „ABCDoga. Un destin în do major” de Larisa Turea.

Salonul a inclus mai multe activități interactive, cognitive și educative atât pentru copii, cât și pentru părinți: concursul de lectură *Cine citește se-mbogățește*, atelierul de programare pentru copii și părinți *CodeLab*, atelierul de floristică decorativă *Felicitări de Paști în 3D* organizate de profesorii de la Centrul „Artico”, Forumul Copiilor – laureaților Concursului republican de postere *Amicii lecturii*, atelierul pentru părinți *De ce lecturi cu voce tare în familie?*, desfășurat cu implicarea scriitorului și editorului Gheorghe Erizanu și a Iuliei Gheorghieș, voluntară în proiectul „Dăruim comori”.

Problemele promovării lecturii și ale educației au fost abordate în cadrul Conferinței Internaționale *Biblioteca și educația non-formală*, la care au participat circa 100 de bibliotecari din Republica Moldova și România (București, Brașov, Piatra-Neamț, Iași, Cluj-Napoca). Comunicările prezentate au scos în evidență mai multe servicii inovative, prestate de biblioteci, în vederea formării diverselor competențe la copii și adolescenți, inclusiv competențe digitale.

De la prima ediție, Salonul prevede și o serie de premii, care sunt destinate scriitorilor, ilustratorilor, traducătorilor, editorilor. Premiile, acordate la ediția a XXIII-a a Salonului, sunt următoarele:

- Premiul ION CREANGĂ pentru întreaga activitate în domeniul cărții pentru copii (acordat de Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” din Chișinău) – *Claudia Partole*;
- Premiul IGOR VIERU pentru întreaga activitate în domeniul ilustrației de carte pentru copii (acordat de Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” din Chișinău) – *Violeta Diordiev*;
- Premiul pentru poezie GRIGORE VIERU (acordat de Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” din Chișinău) – *Iulian Filip*;
- Premiul CARTEA ANULUI (acordat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova) – *Spiridon Vangheli* pentru cartea „Școala Vieții” (Editura „Guguț”, Chișinău);
- Premiul SIMPATIA COPIILOR (acordat în baza deciziei Juriului copiilor) – *Vasile Romanciuc* pentru cartea „Abecedar: Primii pași printre cuvinte și cifre” (Editura „Arc”, Chișinău);
- Premiul CARTEA COGNITIVĂ – *Daniel Corbu* pentru cartea „Escale în Panteon de la Dosoftei la Vișniec – eseuri și portrete literare” (Editura „Princeps Multimedia”, Iași);
- Premiul CARTEA DE REFERINȚĂ – *Magda Stan* pentru enciclopediile „Istoria ilustrată a României pentru copii”, „Istoria ilustrată a României pentru elevi” (Editura „Litera”, Chișinău);
- Premiul CEA MAI REUȘITĂ COLECȚIE DE CARTE PENTRU COPII – Editura „Cartier”, Chișinău pentru colecția „Cartier Codobelc”;
- Premiul CEA MAI REUȘITĂ PREZENTARE GRAFICĂ A CĂRȚII – 1) *Romeo Șveț* pentru prezentarea grafică a cărții „Compoziții tematice în sculptura moldovenească” de Ana

Marian (Editura „Știința”, Chișinău), 2) *Sidonia-Mariana Călin* pentru ilustrațiile la cartea „Călătoria lui Medilo” de Ioana Nicolae (Editura „Cartier”, Chișinău);

- Premiul CEA MAI REUȘITĂ ILUSTRĂȚIE DE CARTE ÎN ORIGINAL – *Petru Ghețoi* pentru ilustrațiile la cartea „Floarea de cais” de Andrei Strâmbeanu;
- Premiul CEA MAI REUȘITĂ TRADUCERE – *Ludmila Bejenaru și Irina Milea* pentru traducerea cărții „Câmpia vrăjitorilor” de Kamal Abdulla (Editura „Princeps Multimedia”, Iași);
- Premiul CEL MAI FRUMOS AMENAJAT STAND – *Editura „Prut”, Chișinău*;
- Premiul PENTRU MASS-MEDIA – *Zinovia Bivol* (Vocea Basarabiei TV).

Premii speciale acordate de:

- Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova
 - *Larisa Turea* pentru cartea „ABCDoga. Un destin în do major” (Editura „Prut”, Chișinău),
 - *Valeriu Matei* pentru cartea „Noaptea semnelor” (Editura „Princeps Multimedia”, Iași),
 - *Maria Șleahțișchi* pentru cartea „Literatura pentru copii: Antologie” (Editura „Arc”, Chișinău),
 - *Liliana Popușoi și Mircea V. Ciobanu* pentru cartea „O legendă: Teatrul „Luceafărul” (Editura „Arc”, Chișinău),
 - *Victor Ghilaș și Aurelian Dănilă* pentru cartea „Artiști notorii ai scenei lirice naționale: soprana Anastasia Dicescu” (Editura „Epigraf”, Chișinău);
- Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO
 - *Ioan Mânăscurtă* pentru cartea „Citirea a doua, nu ultima” (Editura „Princeps”, Chișinău);
- Primăria Chișinău
 - *Nicolae Busuioc* pentru cartea „Oglinzile Cetății” (editurile „Junimea”, Iași, și „Știința”, Chișinău),
 - *Nicolae Dabija* pentru cartea „Așchii de cer” (Editura pentru Literatură și Artă, Chișinău);
- Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

- *Marinela Lungu* pentru cartea „Să nu mă lași...” (Editura „Pрут”, Chișinău),
- *Emilia Plugaru* pentru cartea „Anotimpuri colorate” (Editura „Pontos”, Chișinău),
- *Angela Aramă* pentru cartea „Smaranda și cei șapte prieteni ai săi salvând lumea de Putinka” (Editura „Arc”, Chișinău);
- Asociația Națională a Uniunilor de Creație din Moldova
- *Ianoș Țurcanu* pentru cartea „Poeme pe trepte încinse” (Editura „Pрут”, Chișinău);
- Uniunea Scriitorilor din Moldova
- *Ludmila Sobietsky* pentru cartea „Adagio pentru lup” (Editura „Princeps”, Chișinău);
- Uniunea Artiștilor Plastici din Moldova
- *Vitalie Coroban* pentru designul cărților electronice de la Editura „Cartier”, Chișinău;
- Secția Națională IBBY
- *Olguța Creangă-Caia* pentru cartea „Copilăria Sfântului Ioan Iacob de la Neamț” (Editura „Doxologia”, Iași),
- *Ion Muscalu* pentru cartea „Biruit-au gândul: Amfilohie Hotiniul” (Editura „Danaster”, Iași),
- *Petre Crăciun* pentru cartea „Alegerea Berzei. Misiunea 1511” (Editura „Zorio”, București),
- *Vasile Fluturel* pentru cartea „Zece ani fără Grigore Vieru” (Editura „Princeps Multimedia”, Iași);
- Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”, Premiul „Cea mai bună carte pentru copiii cu deficiențe de vedere”
- *Tatiana Scripa* pentru cărțile „Dor și Mor-Mor” și „Copilașul meu cel drag” (Editura „Coresi”, București);
- Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, Premiul „Cea mai originală publicație în domeniul bibliologiei”
- *Sabina Dodul, Tamara Maleru, Claudia Gurschi* (BNC „Ion Creangă”) pentru biobibliografia „Mihai Ciobanu. Ani de viață, ani de cântec”;
- Revista „Florile dalbe”, Premiul pentru cea mai bună carte a unui autor elev
- *Gelu Ciocan* pentru cartea „Atlas. Poți să-mi lași cerul mie?” (Editura „Pрут”, Chișinău);

- Fundația Culturală „Eco Art” din Iași. Premiul „Danaster” pentru proză pentru copii și tineret
- *Antonina Sârbu* pentru cartea „Vulpea argintie” (Editura „Arc”, Chișinău).

Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret este un eveniment cultural nu doar de importanță națională, dar și internațională. Impactul Salonului se exprimă în: menținerea, în pofida crizei care afectează sfera editorială, a interesului scriitorilor și editorilor pentru cartea destinată copiilor și tinerilor în Republica Moldova; creșterea numărului vizitatorilor din alte localități ale Republicii Moldova, din afara capitalei; participarea editorilor, scriitorilor din mai multe țări contribuie și la cunoașterea cărții din Republica Moldova peste hotare; Salonul unește forțele mai multor actori din viața culturală, stimulează stabilirea unor parteneriate; este un eveniment mediatizat masiv, accentuând rolul cărții.

Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, prin accesul gratuit la expoziția de carte, la evenimentele organizate, oferă șanse egale tuturor doritorilor de a se familiariza cu noutățile editoriale, de a participa la activități de lectură, de dezvoltare a creativității.

MARATON LITERAR

Campania Națională „Să citim împreună!” – 2019

Tamara PERETEATCU

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

*„O carte bună este, firește,
asemeni omului care-o citește”*

Ianoș Țurcanu

Tradițional, în fiecare an, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” desfășoară, în perioada ianuarie-decembrie, pe întreg teritoriul republicii, Campania Națională de promovare a lecturii „Să citim împreună!”. Ajunsă la a VIII-a ediție, campania reprezintă unul dintre cele mai importante proiecte, care, din an în an, devine tot mai atrac-

tiv pentru actorii implicați. E vorba de copii, adolescenți, dar și părinți, bunici, cadre didactice, bibliotecari. Campania are drept scop atragerea copiilor și adolescenților la lectură, promovarea celor mai valoroase cărți ale autorilor autohtoni, încurajarea lecturilor în familie.

Pentru Campania Națională „Să citim împreună!” – 2019 au fost propuse cărțile „Poeme pe trepte încinse”, un volum de poezie pentru toate vârstele de Ianoș Țurcanu și „Rebela”, un miniroman despre și pentru adolescenți de Claudia Partole. Cărțile au fost editate cu sprijinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, fiind aprobate de Comisia de selecție pentru editarea cărții naționale. Criteriile de selectare a titlurilor de carte sunt: atractivitatea și actualitatea temei; originalitatea stilului, conținutului; valoarea cognitivă, educativă, estetică; conținutul accesibil pentru cititor, conform criteriilor de vârstă; referințe în presă, premii, mențiuni în cadrul unor evenimente literare și saloane de carte, concursuri literare etc.

Campania a fost lansată la început de an, printr-un eveniment special organizat la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, cu participarea protagoniștilor campaniei, publicului cititor, reprezentanților mass-media. Eugenia Bejan, directorul general al BNC „Ion Creangă”, a făcut cunoscut regulamentul de organizare a campaniei, după care au fost prezentate cărțile propuse pentru a fi citite în campania din acest an. Elevii din clasa a IV-a de la Liceul Teoretic „Gh. Asachi” din capitală, care au lecturat împreună cu învățătoarea Zinaida Galben-Panciuc cartea lui Ianoș Țurcanu „Poeme pe trepte încinse”, au selectat pentru programul prezentat poeziile preferate de cititorii de vârsta lor: „Orice limbă e frumoasă”, „Cartea”, „Șoricelul educat”, „Fapte bune să aduni” ș.a., iar elevii din clasele a IX-a „D” și a X-a „B” de la Liceul Teoretic „Nicolae Iorga”, ghidați de profesoara de limba și literatura română Stela Vârlan și bibliotecara Eugenia Stamatini, au recitat și comentat poeziile lui Ianoș Țurcanu adresate publicului adolescentin și tânăr. Miniromanul „Rebela” a fost citit cu mult interes de elevii din clasa a IX-a de la Liceul Teoretic „Ion Creangă”. Îndrumați de Silvia Braguța, profesoară de limba și literatura română, și bibliotecarele Ludmila Guzman și Alexandra Glavan, adolescenții au prezentat fragmente din carte, și-au împărtășit impresiile de lectură, unii dintre ei mărturisind că s-au regăsit în eroina principală, Paula. Cei prezenți

au avut posibilitatea să cunoască și alte cărți ale scriitorilor, vizionând expozițiile de carte din holul bibliotecii – „Claudia Partole și cuvântul vibrației sufletești” și „Ianoș Țurcanu, poetul care măsoară cu inima”. La eveniment au participat scriitorii Aurelian Silvestru și Vasile Romanciuc, protagoniștii ediției anterioare, care au transmis ștafeta și le-au urat colegilor de condei cât mai multe întâlniri frumoase cu cititorii din toate colțurile republicii.

Ediția din 2019 a fost una deosebită, un adevărat maraton al lecturii. Pe lângă multe și diverse activități desfășurate în biblioteci și instituții de învățământ din țară (lecturi individuale și publice, discuții, teatralizări, concursuri etc.), circa 60 de întâlniri cu autorii din campanie au fost organizate de secția Dezvoltare în biblioteconomie și știința informării a BNC „Ion Creangă”, cu implicarea activă a colaboratoarelor Maria Harea, șefa secției și coordonatoarea campaniei, și Tamara Pereteatcu, bibliotecar principal. Aceste întâlniri, care s-au desfășurat în diverse localități ale republicii, au adunat la lumina cărții mii de cititori. Pentru mulți dintre ei aceasta a fost ocazia de a se întâlni, pentru prima oară, față-n față cu un scriitor. Întâlnirile s-au transformat în sărbători de suflet de neuitat, ocazii de a discuta sincer cu autorii despre cărți și nu doar, de a primi autografe, de a face poze cu scriitorii îndrăgiți. Impresionante au fost întâlnirile cu cititorii, organizate cu contribuția bibliotecarilor și cadrelor didactice, la Gimnaziul „Mihai Viteazul” din s. Carahasani, Ștefan-Vodă, Biblioteca Publică Raională „Antonie Plămădeală” Hâncești, Biblioteca Publică Bujor și Gimnaziul Bobeica din raionul Hâncești, Liceul Teoretic „Miron Costin” din Florești, Biblioteca Publică Raională „Valeriu Matei” Leova, Liceul Teoretic „Lucian Blaga” din s. Iargara, Leova, Liceul Teoretic din s. Cruglic, Criuleni, Biblioteca Publică Raională „Alexandru Donici” și Biblioteca pentru Copii „Ion Creangă” din Orhei, Liceul Teoretic „Ștefan cel Mare” din Drochia, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” din Cimișlia, Gimnaziul „Alexandru cel Bun” din s. Vărzărești, Nisporeni, Biblioteca pentru Copii „Ion Creangă” din Bălți, Biblioteca Publică Orășenească din Șoldănești, Biblioteca Publică din s. Taraclia de Salcie, Cahul, Liceul de Limbi Moderne și Tehnologii Informaționale „Socrate” și Liceul Teoretic „Vasile Vasilache” din Chișinău, alte biblioteci și instituții preuniversitare. Campania susține

lectura în familie, încurajează adulții să citească împreună cu copiii și contribuie, astfel, la crearea unor relații strânse între generații. Lectura în familie creează un cult al cărții. E important să-l înveți pe copil că cel mai frumos și cel mai bun cadou este o carte. Astăzi, când cartea este în competiție cu tehnologiile informaționale, e bine să echilibrăm raportul dintre lectura paginilor tipărite și informațiile, jocurile electronice.

La conferința de totalizare a Campaniei Naționale de promovare a lecturii „Să citim împreună!” au fost prezenți circa 60 de delegați din diverse raioane ale republicii. „Cărțile recomandate spre lectură s-au înscris perfect în conceptul și scopul campaniei”, a menționat Lilia Tcaci, directorul adjunct al BNC „Ion Creangă”. Participanții care au susținut acest maraton literar-cultural pe parcursul întregului an au fost elevii, bibliotecarii, cadrele didactice, părinții și bunicii. Un cvartet minunat: Biblioteca, Școala, Familia, Scriitorul. S-a citit, discutat, cântat, înscenat, s-au scris eseuri, poezii, s-au organizat expoziții de carte și de desene – toate fiind inspirate de opera scriitorilor din campanie. Anume despre aceasta ne-au vorbit și delegații. Multe dintre adolescente s-au regăsit în personajul Claudiei Partole – Paula din cartea „Rebela”. Liliانا Jacot, elevă la LT „Olimp” din Sângerei, a mărturisit că viața i-a oferit grele încercări, dar îndemnul ei este ca adolescenții să găsească forțe pentru a depăși obstacolele. *„După părerea mea, cea mai excentrică formă de rebeliune adolescentină este să ai opinii și calități diferite față de ceilalți și să nu accepți să te schimbi doar de dragul lor. În ziua de azi, a avea propria identitate și refuzul de a te schimba pentru cineva sunt lucruri revoluționare pentru mințile flexibile și influențabile ale adolescenților... Am citit cartea și nu mă sfiesc să recunosc că am fost și încă mai sunt Paula în unele capitole. Am văzut ceea ce a văzut și ea, am simțit ceea ce a simțit și ea, dar cel mai nostim e că și noi am avut un perete al opiniilor, martorul insultelor între clase și colegi...”*, scrie Gabriela Ungureanu, elevă la LT „Mihail Sadoveanu” din or. Hâncești.

Feedbackul din partea copiilor și adulților, reflecțiile lor asupra celor citite confirmă o dată în plus – cărțile cu adevărat bune sunt cele care deschid căi de comunicare, ne determină să medităm sincer asupra propriei vieți și asupra lumii în care trăim și, nu în ultimul rând, provoacă pofta de lectură continuu.

CONCURS CARE ÎNAVUȚEȘTE...

Concursul literar „La izvoarele înțelepciunii”, ediția a XXIX-a

Claudia PARTOLE

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

Cu cât mai multă lume bea dintr-un izvor cu atât apa acestuia devine mai bogată și mai tămăduitoare. Același fenomen al înăvuțirii îl demonstrează și Concursul literar „La izvoarele înțelepciunii”, ajuns la ediția a XXIX-a. Dacă ar fi adunați toți participanții etapelor locale, raionale, republicane, făcându-se și o trecere în revistă a tuturor subiectelor abordate în cadrul concursului, am vedea câte promoții de copii minunați au crescut, luându-și zborul în viață inspirați și ghidați de această competiție în a cunoașterii cât mai profunde a literaturii române. În fiecare an a fost propus pentru lecturare și studiere un scriitor – fie clasic, fie contemporan, ale cărui lucrări constituie o valoare incontestabilă pentru istoria literaturii române.

Ediția 2019 a fost consacrată remarcabilului scriitor – Camil Petrescu. Concurenții au fost provocați să se apropie de câteva lucrări din opera scriitorului și totodată să-i cunoască bine biografia. N-a fost simplu, nu din cauza faptului că autorul ar fi un prozator complicat pentru vârsta adolescentină. Inconveniența a fost lipsa literaturii recomandate din bibliotecile spațiului rural, în deosebi. Dar vorba proverbială: cine își dorește, caută și găsește! Asta s-a și întâmplat. Profesorii, bibliotecarii s-au implicat în procesul de pregătire, ajutându-și elevii – liceenii, căci concursul a cuprins ciclul liceal. Au fost solicitate cărți la bibliotecile din capitală, fiind luată cu asalt mai ales BNC „Ion Creangă”. Mulți concurenți și-au procurat cărțile. Astfel, pe parcursul anului, Camil Petrescu a fost cel mai căutat scriitor. Romanele „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”, „Patul lui Procust”, piesele „Danton”, „Suflete tari” nu s-au „odihnit” nicio zi. Iar dovadă că au fost studiate „cu lupa” minții și a inimii au fost răspunsurile concurenților. Ca în niciun an, la nicio ediție, aceștia au demonstrat o pregătire impecabilă la toate compartimentele: competență, retorică, logică. Pentru câteva ore juriul a fost captivul lumii create de scriitorul Camil Petrescu. I-am frunzărit lucrările, împreună cu cei implicați în concurs, oprin-

du-ne la unele pagini întru a medita, provocați de personajele cărora le-a dat viață scriitorul... Eu, bunăoară, am fost copleșită de actualitatea și profunzimea unui fragment din romanul „Patul lui Procust”, pe care l-am savurat cândva, în anii studenției: *„Universul ne înspăimântă prin imensitatea nesocotită a depărtărilor lui, prin lungimea de neconceput a perspectivelor de timp, care reduc toată istoria omenirii la durata unei clipiri din ochi, prin extrema noastră singurătate, prin neînsemnătatea materială a locuinței noastre în spațiu – a milioana părticică dintr-un bob de nisip, printre toate boabele de nisip ale tuturor țărmurilor din lume. Dar mai presus de toate ni se pare universul îngrozitor, pentru că pare indiferent față de orice fel de viață, la fel cu a noastră. Emoție, ambiție și succes, artă și religie, toate par deopotrivă de străine planului lui... Pentru aceste motive mi se pare imposibil ca universul să fi putut fi conceput la origine cu intenția de a produce viață...”*

Juriul la etapa republicană a Concursului literar „La izvoarele înțelepciunii”, care s-a desfășurat pe 18 mai 2019, a avut următoarea componență: Adrian Ghicov, doctor habilitat, profesor universitar, președinte al juriului, Eugenia Bejan, director general al Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, Claudia Balaban, director de onoare al BNC „Ion Creangă”, Claudia Partole, scriitoare, Victoria Tomuz, jurnalistă, Redacția emisiuni pentru copii a Companiei Publice Naționale „Teleradio-Moldova”, Maria Harea, șef secție la BNC „Ion Creangă”. După câteva ore de delectare, membrii juriului au rămas profund impresionați de felul în care s-au prezentat concurenții. După o analiză obiectivă a răspunsurilor, s-a hotărât acordarea premiilor I, II și III la câte zece persoane. Respectiv, Premiul I: Bucatca Olga, cl. X, LT Caracușenii Vechi, Briceni; Berladean Ala, cl. XI, LT „B.P. Hasdeu”, Drochia; Novac Adriana, cl. IX, LT „M. Manole”, s. Sălcuța, Căușeni; Postica Natalia, cl. X, LT „Ștefan cel Mare”, s. Molovata, Dubăsari; Demenciuc Corina, cl. X, LT „I. Creangă”, Bălți; Moisei Iulian, cl. X, LT „D. Cantemir”, Cantemir; Dodiță Alexandrina, cl. XI, LT „M. Eminescu”, Sângerei; Svitic Nicoleta, cl. X, LT „V. Alecsandri”, Ungheni; Șpac Mihaela, cl. XI, LT „M. Sadoveanu”, Călărași; Căinărean Alfeia, cl. IX, Gimn. s. Cotova, Drochia. Premiul II: Ciur Ecaterina, cl. XI, LT „M. Eminescu”, Fălești; Galiț Gabriela, cl. XI, LT „M. Eminescu”, Fălești; Mărgineanu Ana, cl. XI, IPLT „Universul”, Chișinău; Procopii

Dumitrița, cl. IX, Gimn. s. Cașunca, Florești; Lisevici Nicoleta, cl. X, LT „M. Eminescu”, Leova; Sîrbu Livia, cl. IX, Gimn. s. Bucăreni, Telenești; Chiseliu Iana, cl. IX, Gimn. „S. Moraru”, s. Obreja Veche, Fălești; Fortună Valeria, cl. XI, LT „M. Sadoveanu”, Hâncești; Slobozian-Saibeli Marta, cl. X, LT „M. Sadoveanu”, Călărași; Vitan Cătălin, cl. X, LT „M. Basarab”, Basarabeasca. Premiul III: Daraban Daniela, cl. XI, LT „I. Creangă”, Bălți; Teleșco Natalia, cl. XI, LT „A. Mateevici”, s. Căinari, Căușeni; Matei Alina, cl. XI, LT „B. Dînga”, Criuleni; Nistor Maria, cl. X, LT „M. Eminescu”, Hâncești; Corcevoi Daniela, cl. IX, Gimn. „A. Crihan”, Sângerei; Surugiu Patricia, cl. XI, LT „Dragoș-Vodă”, Chișinău; Marian Iuliana, cl. X, LT „B. Cazacu”, Nisporeni; Russu Iana, cl. XI, LT „I. Creangă”, Soroca; Olaru Gabriela, cl. IX, Gimn. „Gaudeamus”, s. Petrești, Ungheni; Eftodi Olga, cl. XI, LT „I. Creangă”, Soroca. Ceilalți concurenți au primit mențiuni pentru participare.

Tradițional, cei care s-au învrednicit de Premiul I au fost incluși în echipa care a urmat să concureze, într-o altă etapă, „superfinală”, cu elevi din Județul Iași, România. Întâlnirea a avut loc la sfârșitul lunii iunie, la Iași. Și aici toți concurenții din Republica Moldova au fost la nivelul cel mai înalt. Au demonstrat nu doar profunzime în cunoașterea operei și biografiei lui Camil Petrescu, dar și o mare dragoste pentru literatura română.

Ca de fiecare dată, după fiecare ediție, olimpicii, cum le spune domnul Adrian Ghicov, au fost răsplățiți cu o călătorie de neuitat prin România, pe la mănăstirile din Moldova și Bucovina. Pelerinajul a început din Iași, de la Catedrala „Sfânta Parascheva”, apoi cu popas la Putna, la Târgu Neamț, unde oaspeții dragi din Basarabia erau așteptați de familia Caia – părintele Teoctist și preoteasa Olguța Caia, strănepoata lui Ion Creangă. De neuitat vor rămâne clipele de meditație și închinare la mănăstirile Putna, Moldovița, Vărațic, Agapia, Secu, Sihăstria, Cetatea Neamț, precum și popasul la casa unde a copilărit Nică a lui Ștefan a Petrei. Toată călătoria a fost însoțită de cântec, glume și voie bună. De parcă ar fi fost prezente și personajele din „Suflete tari” cu replicile lor memorabile: „Culai: *Omule, toate drumurile pe care puteai să le apuci în viață duc până la capătul lumii. Cum de te-ai îmfundat aici?* Andrei: *Ei, Culai... și într-o iubire poți să ajungi până la capătul lumii*”.

Ziceam la începutul meditației mele despre izvoare: cu cât mai mult se bea din ele, cu atât le sporește și debitul. Așa e și cu „La izvoarele înțelepciunii”: de la o ediție la alta, crește pasiunea, interesul, dorința elevilor de a participa și a se manifesta. Din vară a început campania curioasă de „aflare” a subiectelor pentru următoarea ediție... Oare, aceasta nu e o dovadă elocventă a dorinței de cunoaștere și îmbogățire spirituală? E o exprimare vădită a *Dragostei de Cuvânt și de Carte*, precum și mândria pentru averea pe care o moștenim. Mai poate servi pentru unii concurenți această provocare și drept imbold în alegerea profesiei de filolog, critic literar și, de ce nu?, – pentru calea scrisului.

CONCURSUL INTERNAȚIONAL „CĂLĂTORIE ÎN LUMEA POVEȘTIILOR”

Lilia TCACI

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

Poveștile reprezintă genul principal al folclorului, care stă la baza fiecărei culturi și literaturi naționale. Ele sunt importante pentru educația copiilor: le dezvoltă imaginația, îi introduc într-o lume uimitoare, în care există reguli, legi, relații, le cultivă valori morale și capacitatea de a empatiza. Cunoașterea poveștilor popoarelor lumii contribuie la familiarizarea cu tradițiile și cultura altor țări, facilitând comunicarea interculturală. De aici și ideea organizării unui concurs, care să adune sub cupola poveștilor copii din diferite țări.

Concursul de creație literară „Călătorie în lumea poveștilor” este un proiect internațional, inițiat în 2017 de către Biblioteca de Stat pentru Copii a Rusiei, la care participă, în calitate de parteneri și coordonatori la etapa națională, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” din Republica Moldova, Biblioteca Republicană pentru Copii „F. Cocearli” din Azerbaidjan, Biblioteca Națională pentru Copii „Hnko Apera” din Armenia, Sistemul Centralizat al Bibliotecilor pentru Copii din Minsk, Belarus și Biblioteca Centrală pentru Copii „S. Begalin” din Kazahstan. Organizatorii concursului și-au propus ca scop să promoveze tradițiile folclorice naționale, să încurajeze creativi-

tatea copiilor, să identifice și să susțină copiii talentați și, de asemenea, să sprijine dezvoltarea dialogului intercultural și extinderea colaborării între biblioteci și alte instituții interesate de promovarea lecturii.

În perioada ianuarie-aprilie 2019 a avut loc ediția a 2-a a concursului, care s-a desfășurat concomitent în șase țări, în două etape: națională și internațională. Participanții la concurs, copii cu vârste cuprinse între 10 și 14 ani, au avut ca sarcină scrierea poveștilor inspirate din tradițiile folclorice ale țărilor pe care le reprezintă. Fiecare autor a putut utiliza o formulă de început (temă) inventată de el însuși sau preluată dintr-o poveste populară, dar dezvoltată într-o manieră proprie cât mai originală.

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, în calitate de instituție coordonatoare în Republica Moldova, a organizat etapa națională a concursului. Au participat mai mult de 100 de copii din diferite localități ale republicii. Circa 60 de lucrări au fost selectate și prezentate juriului național. Membrii juriului au fost unanimi în ideea că nu a fost deloc simplu să aleagă cele mai reușite lucrări, deoarece majoritatea textelor au fost foarte bune și foarte variate ca temă. Copiii au abordat diferite tipuri de povești: povești fantastice, în care au relatat întâmplări miraculoase cu personaje fantastice; povești despre natură, în care au relatat întâmplări despre animale, plante sau obiecte înzestrate cu proprietăți supranaturale; povești realiste, în care au povestit întâmplări neverosimile cu personaje din viața reală, înzestrate uneori cu însușiri neobișnuite. Membrii juriului au apreciat conținutul interesant și original, stilul, coerența expunerii, corectitudinea lingvistică și, nu în ultimul rând, autenticitatea lucrărilor pentru a evita și descuraja plagiatul.

Juriul a selectat 20 dintre cele mai reușite lucrări, autorii lor fiind invitați să participe, pe 1 iunie 2019, la festivitatea de premiere. Împreună cu părinții, bunicii, profesorii care i-au însoțit la eveniment, copiii s-au bucurat de emoții frumoase, de propria izbândă și de reușita colegilor. Clasamentul premianților în etapa națională este următorul: Premiul I – Victoria Benderschi, 14 ani, Liceul „Da Vinci”, Chișinău; Premiul II – Teodor-Alexandru Chircă, cl. IV, LT „V. Vasilache”, Chișinău; Cezar Mazur, cl. V, LT „Orizont” (Filiala Ciocana), Chișinău; Premiul III – Mădălina Coniuc, cl. V, LT „I.L. Caragiale”,

Orhei; Victoria Ușurelu, cl. V, Liceul „Da Vinci”, Chișinău; Nicolae Baltag, cl. VI, Gimnaziul s. Albinețul Vechi, Fălești; Mențiuni – Mirela Vicol, cl. IV, LT „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”, Chișinău; Andreea Ghimpu, cl. VII, Școala Internațională Heritage, Chișinău; Anastasia Boghean, cl. IV, Gimnaziul s. Cornești, Ungheni; Laura Pascal, cl. III, LT „Elena Alistar”, Chișinău; Valeria Todica, cl. VI, Liceul „Da Vinci”, Chișinău; Teodora Chiroșca, cl. VIII, LT „Ion Creangă”, Chișinău; Victor Gadîrca, cl. VI, LT „D. Cantemir”, Sângerei; Anastasia Pereteatcu, cl. V, LT „Spiru Haret”, Chișinău; Camelia-Elena Deliu, cl. IV, LT „M. Eminescu”, Hâncești; Laura Lvovschi, 14 ani, Liceul „Prometeu-Prim”, Chișinău; Amalia Sinco, cl. VII, Școala Internațională Heritage, Chișinău; Ana Șevciuc, cl. VI, LT „A. Mateevici”, Șoldănești; Nicolae Cernomaz, cl. VI, LT „Orizont”, Chișinău; Cristina Pavlov, 13 ani, LT „Boris Dînga”, Criuleni.

De menționat faptul că, fiecare lucrare prezentată la concurs a fost însoțită și de o succintă autoprezentare a autorului. Ne-am bucurat să descoperim că, majoritatea participanților la concurs sunt copii activi, cu interese, preocupări și pasiuni diverse – desen, muzică, dans, matematică, sport etc., și la fel de pasionați de lectură. Unii dintre ei au avut o experiență anterioară de participare la concursuri literare sau chiar lucrări publicate în reviste, pentru alții a fost o primă experiență de acest gen, care i-a încurajat să continue să scrie. Iată doar câteva opinii exprimate de participanți: *„Sunt o fire curioasă, îmi place să citec povești și să desenez. Îmi doresc foarte mult ca povestea scrisă de mine să fie publicată și citită de cât mai mulți copii.”* (Anastasia Boghean, Ungheni); *„Am participat la acest concurs pentru că doresc să arăt lumii întregi ce tradiții frumoase avem.”* (Camelia-Elena Deliu, Hâncești); *„Sunt pasionat de lectură, iar atunci când nu pot citi, inventez propriile povestioare haioase. Până acum, însă, nu le-am așternut niciodată pe hârtie. Nici celor mai buni prieteni nu le-am spus despre pasiunea mea, pentru că ei cred că toți băieții trebuie să fie pasionați de sport. Indiferent de rezultatele pe care le voi avea la concurs, vă sunt recunoscător pentru realizarea visului de a împărtăși cu alții ceea ce scriu.”* (Cezar Mazur, Chișinău); *„Îmi place să pictez, să cânt, să dansez, dar pasiunea mea cea mai mare este cititul. Cărțile mă inspiră să tind spre excelență și să încerc mereu să devin o persoană mai bună. Pasiunea pentru ci-*

tit m-a ajutat să-mi dezvolt o altă pasiune – scrisul. Acest concurs îmi oferă posibilitatea de a da frâu liber imaginației și de a împărtăși dragostea pentru folclorul și tradițiile naționale. Textul meu este inspirat de poveștile copilăriei mele, pe care mi le amintesc și acum cu drag și pe care sper într-o zi să le povestesc și copiilor mei.” (Victoria Benderschi, Chișinău).

Fiecare țară participantă la concurs a tradus și a prezentat juriului internațional primele trei lucrări premiate la etapa națională, din care juriul a selectat câte o lucrare învingătoare de la fiecare țară. Astfel, Victoria Benderschi, elevă la Liceul „Da Vinci” din Chișinău, a fost desemnată finalista etapei internaționale a concursului, alături de alți cinci participanți din Azerbaidjan, Armenia, Belarus, Kazahstan și Rusia. Festivitatea de premiere a finaliștilor a avut loc pe 18 septembrie 2019 la Moscova, în cadrul unui eveniment internațional dedicat cărții și lecturii – Asamblarea Lecturii din Comunitatea Statelor Independente. Organizatorii le-au oferit premianților diplome, cărți și suvenire. Cea mai importantă remunerare pentru fiecare a fost, însă, publicarea celor mai bune povești într-un volum colectiv, în limba originalului și în traducere în limba rusă. Fiecare autor a primit câteva exemplare, celelalte fiind distribuite bibliotecilor partenere în proiect. Copiii au beneficiat și de un program cultural de două zile, în cadrul căruia au vizitat centrul istoric al orașului Moscova, au admirat orașul de la înălțimea Catedralei Iisus Mântuitorul, au efectuat un zbor virtual deasupra orașului, iar seara au admirat un program de circ prezentat de laureații Festivalului Internațional de Arta Circului „IDOL-2019”, la care au participat artiști din 13 țări. Într-un cuvânt, călătoria imaginară în lumea poveștilor s-a transformat, pentru acești copii, într-o adevărată călătorie „de poveste”, care le-a extins orizonturile lumii reale în care au cunoscut locuri și oameni noi.

TEORIE ȘI PRACTICĂ

COMPETENȚA TEXTUALĂ SAU DESPRE CUM AJUTĂM CITITORII SĂ ADERE LA TEXT

Dr. hab., conf. univ. Adrian GHICOV

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău

În paradigmele educației postmoderne, conceptele pedagogice care înlesnesc înțelegerea lecturii și devenirea cititorului prin text își găsesc abordări plurale și contextualizări diferențiate.

Raportată la o valoare pedagogică a cărei realitate și utilitate nu poate fi pusă la îndoială, competenței îi revine rolul generic de finalitate (de aici provenind și derivatul pedagogic *competență generică*), de standard ca măsurător de achiziții teoretice și pragmatice sau rolul unui *perpetuum mobile*, care, prin anumite structuri psihologice, cognitive și comportamentale, de unități ale competenței, ar pune în acțiune noi energii, dând un plus de valoare formativă actului pedagogic al lecturii în sine și stimulând, astfel, formarea, dezvoltarea, la cititori, a unei competențe de bază, adică a unei sume de capacități, priceperi, dexterități de raportare la text prin a-l înțelege ca valoare, a-i vedea devenirea ca un proces de vivificare și a-l recepta ca esență.

Competența textuală apare în cadrul metodologic al Curriculumului școlar la Limba și literatura română ca „piesă” indispensabilă standardului *cultura comunicării lingvistice și literar-artistică*. Dimensiunile aplicative, funcționale ale competenței textuale își găsesc *topos*-ul în spațiul re-cognoscibil al textului ca realitate scriptică, produs al discursului, practică semnificantă sau în text ca „operă”, produs al comunicării.

A avea formată competența textuală înseamnă, din perspectiva unui profil normativ al cititorului, a *opera*, a *aplica* un instrumentar teoretico-științific adecvat și pertinent pe structuri textuale de orice

tip. Din unghiul de vedere al teoriei lecturii, al receptării, mai bine zis al cititorului-receptor, consumator de sensuri și semnificații, această competență a elevului înseamnă a avea abilitatea de a penetra structura textului, a-i descifra conotațiile, a-i analiza/interpreta/aprecia fondul și forma, textura operei, a-i înțelege mesajul sau intenția.

În accepția didacticii textului și a lecturii, intenționalitatea textului ca ofertă educațională trebuie văzută ca o invitație, o provocare spre a-i descifra și înțelege „partitura” generatoare de sensuri plurale. Obiectivul orientează construcția și realizarea sensului didactic propriu-zis spre o zonă sensibilă, cea a unui demers lectural diferențiat, profund personalizat, în aspectul receptării sau interpretării de text. Pentru că, în relația directă *text-cititor*, fiecare beneficiar are dreptul la propria viziune, la propria idee, la propria opțiune. Or, textul, prin natura și specificul său, este deschis variilor interpretări și are un impact definitoriu în formarea profilului intelectual al cititorului, iar, în alt context – un rol utilitar determinant pentru interpretul de text.

Motivația didactică de a gândi liber în raport cu textul, de a naviga fără prejudecăți și complexe în lumea textului ca într-un remediu existențial alternativ realității (în cazul textului literar, să nu uităm convingătoarea interpretare aparținând Gabrielei Duda despre literatură ca o lume paralelă lumii reale), curajul de a se regăsi instantaneu și continuu în text ca într-un univers complex, capacitatea de a relaționa și esențializa aspectele *intra* și *extra* textuale ca integralitate axiologică, cu multiple deschideri spre elementul cultural și intercultural – toate acestea plasează ființa cititorului într-o experiență spirituală și ontologică unică.

Având conștiința de cititor inițiat, care vede textul ca pe un *organism viabil*, ce funcționează în baza unui angrenaj de elemente interrelaționate și care își poate obiectiva, explica, argumenta experiența trăită în lumea textului de orice tip sau în universul creației scriitorului, atunci când avem în obiectivul interpretării textul literar, la nivelul operațiilor acționale, de proces, elevul face opțiunea valorică *în favoarea textului*. Acest fapt se produce ca atare și semnalizează că, în calitate de actant al unui scenariu didactic, cititorul acționează **pro-textual** și, în consecință, demonstrează fidelitate, devotament textului ca *sursă* de documentare, de comunicare și ca *resursă* de formare

a personalității umane în plan spiritual și social. Astfel, în calitate de lector avizat, elevul pune în aplicare, prin elemente de competență, un comportament **pro-textual**, argumentând, prin acesta, că este *în favoarea textului*, fapt care îi permite o avansare a cunoașterii lumii și a sinelui prin text ca mesaj-reflector al imaginii umane, a proiecției acesteia în aspectul necesităților de realizare și afirmare prin relația directă cu realități palpabile sau virtuale. Astfel gândită, construită și realizată, secvența de formare/evaluare a liniei de comportament *pro-textualizate* trebuie să ghideze, în termeni pedagogici, evaluativi comportamentul observabil al cititorului, prin reluarea/dezvoltarea/extinderea, permanentizarea, de la o clasă la alta, a oportunității pe care o reclamă curriculumul disciplinar: **abordarea și operarea**, în diverse situații de comunicare, cu texte de orice tip ca intenție, pre-text, context, subtext educațional, formativ, cultural, sociocultural etc. Astfel, competențele lingvistică și lectorală pot fi mai ușor înțelese și formate/dezvoltate prin urmărirea acțiunilor pro-textuale pe care le întreprinde elevul la nivelul procesării informației textuale de înțelegere, analiză, interpretare și evaluare a propriilor achiziții de mesaj, perceperea căroră, ca pe o valoare a propriei identități spirituale, reprezintă o operație de sporire a inteligenței ca proces de gândire critică, atitudinală, prin creativitatea ce-și subordonează această inteligență.

Pe aceeași linie de analiză, în tentativa de explicitare conceptuală a pro-textului și pro-textualizării, în dezvoltarea competenței de lucru la text a cititorului, putem pleca de la o listă de **semne pro-textuale**, care îl identifică în baza descrierii **semnificației** acestor semne:

	Semne pro-textuale	Semnificația
1.	<i>pentru text</i>	Eu sunt pentru acest text, adică eu ader la ideile acestui text
2.	<i>în favoarea textului</i>	Sunt adept al textului, pledez pentru ideile acestui text, în folosul textului pot să...
3.	<i>cu textul</i>	Împărtășesc ideile textului, mă asociez textului, iau parte la ideile textului
4.	<i>împreună cu textul</i>	Sunt în consonanță cu acest text
5.	<i>în sprijinul textului</i>	Susțin textul, iau o atitudine favorabilă anume acestui text

6.	<i>înspre text</i>	Merg înspre text, încerc să-l înțeleg
7.	<i>grație textului</i>	Am constatat, am dedus că
8.	<i>asemenea textului</i>	Mi-am spus că...
9.	<i>către text</i>	Toate gândurile se îndreaptă către text, ce vrea să spună
10.	<i>întru text</i>	Pledez cauza textului/mesajului, deoarece...
11.	<i>spre text</i>	Sunt în drum spre text, ajung să-i înțeleg rosturile
12.	<i>potrivit cu textul</i>	S-ar părea să se întâmple...
13.	<i>în text</i>	Sunt ancorat în conținutul textului
14.	<i>în poziția textului</i>	Constat că are dreptate...
15.	<i>în susținerea textului</i>	Pot să afirm că textul mă domină
16.	<i>aderând la text</i>	Mă raliez, pentru a fi în unison
17.	<i>împărtășind textul</i>	Deleg o parte din gânduri
18.	<i>în fidelitatea textului</i>	Voi promova ideile...
19.	<i>lângă text</i>	Pot să plasez...
20.	<i>în contextul textului</i>	Se află următoarea lume, pe care...

Așadar, în sensul imergent al procesului de analiză și interpretare, dar și în cel al emergenței acționale, la nivelul textului și în raport cu acesta, cititorul inteligent, descurcăreț face dovada acțiunilor sale pro-textuale atunci când:

- a) Interpretează corect textul, este „în acord” cu textul, poate „vedea cu ochii minții” textul;
- b) Înțelege și acceptă că informația unui text pivotează în jurul realității ca atare, a gândirii despre realitate sau a condensării lumii într-un anumit conținut;
- c) Subscrie la ideea că „vuietul” textului poate fi auzit doar dacă te apropii cu sufletul de acest text, te apropii cu interes de el, „ascuți” textul cu multă atenție;
- d) Împărtășește viziunea că textul constituie o „lume fără odihnă”, deoarece, în opinia unui cititor avizat, el, mereu, se auto-construiește prin lectură, implică multă căutare, „muncește” la modelarea personalității sale;
- e) Este convins că textul poate fi înțeles mai ușor prin clădirea lui ca proces, prin gândirea lui ca valoare sau prin simțirea lui ca esență;

- f) Valorifică ideea că orice tip de text teaurizează lumea reală, lumea personală și lumea în forma ei cea mai bună;
- g) Consideră că în interpretarea unui text, un rol determinant îl are vizualizarea lui ca o sferă, un pentagon, o matrice;
- h) E conștient că, pentru *a produce un text despre text*, are nevoie de a cunoaște multe date, de a avea multă fantezie, de a „simți” textul;
- i) Probează și justifică prin propria experiență de cititor ideea *textului deschis* și viziunea interdisciplinară că textul poate fi comparat cu *tabelul lui Mendeleev*, deoarece se aseamănă după structură, conține un anumit număr de „elemente”, lasă spațiu pentru diverse completări;
- j) Demonstrează că secretul oricărui text constă în ordonarea strictă a elementelor sale constructive, în rețeaua lui structurală și în talentul autorului;
- k) Își evaluează propriile achiziții prin text, ca un construct, pe care îl apreciază ca motor al spiritualității, oglindă a cunoașterii sau factor al creșterii.

La transpunerea taxonomică a grilei acțiunilor pro-textuale de mai sus în sarcini de lucru pendinte unui proiect tehnologic se va avea în vedere faptul că, în manifestarea comportamentului pro-textual, un rol deosebit îl are suscitarea pedagogică a curiozității, inițiativei și căutării.

Pentru o exemplificare a unor componente elucidate anterior, vom apela la principiul cititorului inițiat deja într-o anumită problemă de lectură interogativ-interpretativă a operei unui scriitor din literatura română, valorificând obiectivul curricular al producerii de text personalizat, confesiv, în raport cu o unitate de conținut studiată.

Or, susține Gheorghe Crăciun, în realitate, în spațiul scrisului nu cred că e cu putință, orice ai face, să te desparți de tine. Și oricât de mult ai fugi după alteritate, nu vei reuși decât să lărgești, să adâncești și mai mult cercul propriei tale identități. Până și cele mai pretins obiective încercări ale noastre de a-i înțelege pe ceilalți sunt forme indirecte de confesiune [*Apud* 1, p. 202].

Cititorii vor fi puși în situația de a-și exprima opinia proprie cu referire la opera unui scriitor preferat, după ce vor studia, firește, as-

pecte dominante ale creației acestuia, vor emerge din universul artistic al scriitorului, familiarizați fiind deja cu sensurile operei, aspecte ale creației, pe care le-a integrat în propriul demers interpretativ și care îi permite să formuleze, în baza lecturii și interpretării unor texte reprezentative, anumite concluzii despre valoarea creației acestuia.

Ca produs final, va fi apreciat textul unui discurs elaborat prin colaborare, producere, inventare, aplicând metoda lucrului în echipă. Pentru că, o condiție esențială de formare a grupurilor școlare este comunicarea prin care se realizează un schimb de informații cognitive, afective, comportamentale etc., cu efecte pozitive asupra conduitei celor aflați în relație.

Aceste relații apar ca o rezultată a ceea ce resimt subiecții atunci când intră în interacțiune. Clasa constituie un univers al comunicării, deschis provocărilor informaționale, în care au loc numeroase schimburi de mesaje [2, p. 270]. Tocmai acest lucru este extrem de important în aspectul educației lingvistice și literare a elevilor: în cadrul interacțiunii se produce un schimb de mesaje de la un individ la altul, ceea ce contribuie la schimbarea comportamentelor celor aflați în interacțiune.

Toți subiecții sunt în același timp stimuli și agenți de influențare (prin răspunsurile finale). Aceste influențe produc reacții din partea celorlalți, unele schimbări și restructurări la nivelul conștiinței lor, precum și o modificare a sistemului atitudinal. L. Festinger vorbește despre teoria „disonanței cognitive”, conform căreia fiecare individ se caracterizează printr-o stare de coerență internă (ideile, sentimentele, reprezentările, concepțiile sale se află într-o stare de cvasiechilibru, de consonanță), adică posedă un sistem de valori formate de-a lungul dezvoltării sale, care devine sistemul de referință pentru tot ceea ce acționează asupra sa. Când se produce o ruptură în starea sa de consonanță internă (între sentimentele și reprezentarea pe care i-o determină opinia altora), se manifestă „disonanța”, care determină stări de indispoziție, frământări interioare etc. Astfel, el poate să-și modeleze opinia în funcție de opinia exprimată de cel cu care se află în interacțiune sau să refuze categoric opiniile ce nu sunt în acord cu părerile sale, între aceste două extreme existând însă și alte stări, intermediare [Ibidem, p. 271].

- Redactează-ți textul despre valoarea operei, pledând argumentat, într-un discurs propriu, în favoarea creației și a personalității literare preferate.

Motivația pro-textului

Fii aproape de idealurile personalității literare

Fii în favoarea ideilor, a valorilor din opera scriitorului

Fii în relație directă cu valențele operei și opinează în spirit critic

Fii un coautor al textului creat, pledează pentru originalitatea viziunilor

Acțiuni pro-textuale

- Dedu din creația scriitorului înțelegerea concepțelor de *artă, artist și viață*.
- Susține 2 dintre idealurile scriitorului pe care le împărtășești și tu.
- Raportează 2 idei din creația scriitorului la actualitate și exprimă-ți acordul sau dezacordul, comentând și argumentând.
- Motivează-ți interesul pentru personalitatea scriitorului.

- În baza textelor studiate sau citite independent, reperează valorile general-umane pe care le promovează autorul prin operă.
- Pronunță-te în favoarea unei valori din creația scriitorului, pe care o accepți ca valabilă astăzi.

- Rostește fragmente preferate din creația scriitorului, exprimând, prin tonul fundamental, adeziunea la mesajul acestora.
- Opinează, cu referire la afirmația a 2 critici literari, despre semnificația a 2 motive/personaje comunicate de operele studiate.
- Demonstrează valoarea de capodoperă a unui text preferat.

- Prezintă, din perspectiva autorului, un personaj/eu liric cu care te identifici, ai vrea să fii contemporan, ai vrea să fii prieten, ai vrea să discuți.
- Demonstrează cu argumente valabile anumite idei ce fac actuală opera scriitorului.
- Formulează o listă de argumente plauzibile pentru un cetățean străin, pe care trebuie să-l convingi de faptul că opera scriitorului tău preferat este o carte de vizită a neamului din care vine.

Relaționarea ideilor teoretice cu o viziune aplicativă permite și formularea unor concluzii ce vizează direct subiectul abordat:

1. În demersul de analiză și interpretare a textului, elevul trebuie învățat cum să se poziționeze pro-textual, având un rol decisiv în asumarea credibilă a textului ca mesaj formativ.

2. Noțiunea de *pro-text* trebuie abordată ca un comportament al elevului-cititor, aflat cognitiv, atitudinal, imaginativ și expresiv în spațiul de conținut valoric al textului.

3. Curiozitatea, inițiativa, căutarea în descifrarea mesajelor textuale sunt coordonate indispensabile comportamentului pro-textual, iar lista de *semne pro-textuale* facilitează poziționarea concretă a elevului în raport cu lectura, interpretarea și producerea de text propriu.

4. Textele didactice în sensul cel mai pur nu te vor face mai bun decât dacă deja muncești pe brânci ca să te faci mai bun tu însuși, iar când vei fi făcut mai bun de ele va fi, în parte, fiindcă ți s-a dăruit un adevăr neașteptat, pe care nu l-ai putut găsi decât excavând tenace în căutarea lui, care este anume ținut departe de tine și bine ferecat, ca să nu ajungi la el până nu i-ai făurit cheia în cuptorul încins chiar de tine.

Bibliografie consultată:

1. ȘLEAHTIȚCHI, M. *Jocurile alterității*. Chișinău: Editura Cartier, 2002. 168 p.
2. RADU, I. T., EZECHIL, L. *Didactica. Teoria instruirii*. Pitești: Editura Paralela 45, 2006. 312 p.
3. ILIE, E. *Didactica literaturii române*. Iași: Editura Polirom, 2008. 285 p.
4. PLETT, H. *Știința textului și analiza de text*. București: Editura Univers, 1983. 443 p.
5. FRUMOS, F. *Didactica. Fundamente și dezvoltări cognitiviste*. Iași: Editura Polirom, 2008. 213 p.
6. CALLO, T. *Școala științifică a pedagogiei transprezente*. Chișinău: Editura Pontos, 2010. 320 p.
7. GHICOV, A. *Didactica textului în rețea*. Chișinău: Editura Print-Caro, 2017. 364 p.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „G.T. KIRILEANU” NEAMȚ – BIBLIOTECA ALTFEL

Mihaela MEREUȚĂ

Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu” Neamț

Biblioteca publică, agora culturală a unei comunități, devine din ce în ce mai mult astăzi un spațiu deschis tuturor celor care au nevoie de acces la informație prin lectură și documentare, un loc neconvențional pentru dezbateri, întâlniri de lucru pe diverse teme, *networking*, schimb de idei, un spațiu unde începe schimbarea și dezvoltarea unei comunități, un partener constant al actului educațional, dar și un actor instituțional important al conservării și valorificării patrimoniului cultural local și național.

Activitățile organizate de Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu” Neamț au la bază o serie de parteneriate, devenite deja tradiționale, cu diferite instituții, organizații cu rol educativ-cultural, datorită diversității activităților incluse în proiectele comune, cât și rezultatelor concrete de implicare a copiilor, tinerilor și adulților în activități de informare, educare, cercetare și documentare, formare și dezvoltare personală, comunicare, socializare, recreere și petrecere a timpului liber într-un mediu multicultural.

Copiii și tinerii sunt categoriile de public predominante care accesează serviciile de bibliotecă, cu o reprezentare de peste 75% în ultimii ani. Copiii răspund în mod constant la provocările bibliotecii, sunt creativi și sunt, în general, interesați de proiectele care se bazează pe educația non-formală, pe experiment, dar și pe lectură, studiu, interpretare de text, joc de rol, comunicare în grup și lucru în echipă. Caracterul enciclopedic al colecțiilor de bibliotecă oferă tuturor copiilor un suport informațional important atât în procesul instructiv-educativ, cât și pentru dezvoltare personală, într-un mediu cultural adecvat particularităților de vârstă.

În general, tinerii sunt pasionați de lectură, studiu și cercetare în diverse domenii, manifestă un interes crescut față de activitățile de învățare prin experiență, bazate pe inițiativă, documentare, utilizarea mijloacelor IT, dar și față de proiectele de interes comunitar de

educație civică. Ei frecventează biblioteca din cauza nevoii de formare și sunt deschiși la servicii noi, creative și inovative, axate pe documentare și experiment, activități de formare și dezvoltare personală în care își dezvoltă și consolidează cunoștințele acumulate în procesul instructiv-educativ, dobândind noi abilități și deprinderi, formându-și noi atitudini, învățând să lucreze în echipă și să colaboreze, să-și îndeplinească sarcinile asumate în cadrul proiectelor.

Adolescenții/tinerii manifestă un interes constant pentru lectură, cât și pentru activități de voluntariat, sunt dispuși să lucreze cu alte grupe de vârstă – copii și seniori, să organizeze concursuri tematice (lectură, fotografie), să participe în proiecte, acțiuni de implicare civică.

Din oferta cultural-educativă și formativă a Bibliotecii Județene „G.T. Kirileanu” Neamț ne rețin atenția și proiectele dedicate copiilor și tinerilor bazate pe metodele educației non-formale, învățare prin experiență, *service learning*, formarea și dezvoltarea competențelor STEM, fapt confirmat și de interesul crescut în rândul publicului nemțean din ultimii ani față de aceste tipuri de proiecte și activități.

Pentru copii și tineri s-au organizat diverse proiecte ce cuprind și activități non-formale: ateliere de confecții artisanale, modelaj în lut, *handmade*, teatru de umbre, ateliere de lectură și comunicare, ateliere de scriere creativă și interpretare de text, ateliere de teatru pentru copii, ateliere de pictură, *coding*, jurnalism, STEM, jocuri logice. Totodată, au avut loc și ateliere-dezbateri pe diverse teme de interes pentru adolescenți: istoria cărții și a tiparului, cetățenie activă, voluntariat, patrimoniu cultural, antreprenoriat verde, *bullying*, prevenirea violenței juvenile, drepturile copilului, educație civică, educație pentru sănătate, educație financiară, antreprenoriat.

Un element de noutate în sfera proiectelor de bibliotecă îl reprezintă Programul de inițiativă comunitară bazat pe educație prin experiență – GreenIMPACT – lansat de Fundația Noi Orizonturi, susținut de Fundația Româno-Americană, LIDL. Dezvoltarea cluburilor de tineri GreenIMPACT este susținută în destinațiile ecoturistice din România. Tinerii au învățat să inventarieze patrimoniul natural și cultural al zonei, să contribuie la conservarea, protejarea și valorificarea lui, să înțeleagă principiile unor activități economice cu impact mi-

nim asupra mediului, să folosească creativ și sustenabil resursele din comunitate în scopul dezvoltării simțului antreprenorial.

În cadrul parteneriatului cu Fundația Noi Orizonturi, biblioteca județeană a reușit să obțină recunoașterea Clubului de Inițiativă Comunitară pentru Tineri GreenIMPACT PETRODAVA ca parte integrantă a Rețelei Internaționale a Cluburilor IMPACT din România, a beneficiat de acțiuni de formare pentru liderii și tinerii Clubului GreenIMPACT prin participarea la diverse acțiuni, cum sunt: laborator de învățare experiențială – sesiune de formare inițială pentru liderii de club cu teme, precum: managementul de club și gestionarea relațiilor cu și între membrii acestuia, pedagogii de învățare experiențială, proiectul de învățare prin serviciu în folosul comunității; laborator de antreprenariat verde – sesiune pentru îmbunătățirea ideilor de activități generatoare de venit; laborator de sustenabilitate – sesiune de împărtășire de experiențe și abordare în construirea și dezvoltarea parteneriatelor în comunitate, construirea sustenabilității financiare a cluburilor GreenIMPACT; atelier de proiecte pe teme de ecoturism – sesiune de lucru în comunitate pentru planificarea proiectelor de promovare a patrimoniului natural și/sau cultural; activități de mentorat.

Prin participarea la activitățile Clubului GreenIMPACT PETRODAVA, copiii și tineri, voluntarii bibliotecii, ghidați de lideri, au învățat prin cercetare, experiment, documentare, jocuri, povești educative și explorarea comunității nemțene, să realizeze proiecte de serviciu în folosul comunității (*service learning*), au înțeles ce înseamnă responsabilitatea, compasiunea, încrederea și și-au dezvoltat competențele de scriere de proiect, managementul proiectului, comunicare, lucru în echipă sau rezolvare de probleme.

În acest context al învățării experiențiale, putem sintetiza câteva avantaje ale utilizării educației non-formale în activitățile unei biblioteci în proiectele dedicate copiilor și tinerilor: este centrată pe procesul de învățare nu pe cel de predare, solicitând în mod diferențiat participanții; dispune de un curriculum la alegere, flexibil și variat, propunându-le participanților activități diverse și atractive, în funcție de interesele acestora, de aptitudinile speciale, dar și de aspirațiile lor; contribuie la lărgirea și îmbogățirea culturii generale și de specialitate a participanților; asigură o rapidă actualizare a informațiilor din diferite

domenii, fiind interesată să mențină interesul grupului țintă, oferind alternative flexibile tuturor categoriilor de vârstă, de nivel educativ, punând accentul pe aplicabilitatea imediată a cunoștințelor dobândite și nu pe memorarea lor; antrenează noile tehnologii comunicaționale, ținând cont de progresul societății; răspunde cerințelor și necesităților educației permanente.

În activitățile derulate de membrii Clubului GreenIMPACT PETRODAVA au fost utilizate și metodele de educație non-formală, din care amintim: animația socio-educativă, biblioteca vie, cafeneaua publică, dezbateră, *flashmob*, jocurile de societate, *open space*, *photovoice*, *storytelling* (arta povestirii), teatrul de umbre.

Pentru susținerea activităților cluburilor și facilitarea activității de învățare de tip *service learning* (învățarea prin servicii aduse comunității) au fost puse la dispoziția bibliotecarilor lideri un pachet de resurse educaționale GreenIMPACT, utile în coordonarea cluburilor (manualul liderului GreenIMPACT, postere, tutoriale video, kituri de lucru cu membrii cluburilor – joc de analiză a comunității, resurse pentru facilitarea de activități *outdoor*, jocuri de reflecție pentru învățare etc.).

Dezvoltarea Clubului de Inițiativă Comunitară pentru Tineri GreenIMPACT PETRODAVA, având ca și spațiu de întâlnire și funcționare Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu” Neamț, sub directa coordonare a liderilor, a reprezentat un punct de plecare pentru implicarea bibliotecii și a voluntarilor săi în proiecte de tip *service learning* în comunitate. Astfel, prin acest parteneriat, au fost finanțate două proiecte de servicii în folosul comunității inițiate de Clubul GreenIMPACT PETRODAVA din cadrul bibliotecii județene pe tema patrimoniului natural și cultural, cât și unul de antreprenoriat verde (ecoturism): *Remember Cultura Cucuteni*, „Acvariul de piatră”, „Noi suntem rezervația, voi sunteți zimbrii!”. În județul Neamț, Cluburi GreenIMPACT s-au deschis la Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu” Neamț, bibliotecile comunale din Bîra și Răucești.

Un număr important de copii a fost implicat și în Proiectul „Ora să ȘTIM”, care a fost implementat la Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu” Neamț, cât și în 13 biblioteci publice din județul Neamț. Proiectul „STEM Volunteer Readers”/„Ora să ȘTIM” a fost inițiat de Fundația Progress cu sprijinul Fundației Deutsche Telekom din Germania.

Activitățile desfășurate în cadrul proiectului au avut la bază lecturi specifice, care să genereze un interes față de comunicarea verbală și alte forme de comunicare, deoarece copiii trebuie să identifice și să descrie fenomenele cercetate, să-și exprime gândurile și ideile, să prezinte experimentele, să descrie fenomenul sau baza științifică a acestuia. Prima etapă de implementare a proiectului la nivelul județului Neamț a presupus instruirea bibliotecarilor din bibliotecile publice partenere: Bîra, Borlești, Cordon, Crăcăoani, Dămuc, Gherăești, Hangu, Răucești, Sagna, Tazlău, Tămășeni, Trifești și Zănești, urmate de organizarea unor ateliere de lectură, unde, săptămânal, bibliotecarii au citit copiilor din cărțile cu tematică ȘTIM (Știință, Tehnologie, Inginerie, Matematică).

Toate aceste proiecte prezintă biblioteca într-o altă manieră de implicare activă în educarea copiilor și tinerilor, bazată pe îmbinarea lecturii cu cercetarea documentelor de bibliotecă, participarea la activități demonstrative, de explorare și cunoaștere a mediului înconjurător și a lumii prin joc, acțiune, documentare, observație și demonstrație. Astăzi, majoritatea bibliotecilor dețin spații amenajate pentru copii și tineri și/sau oferă servicii specializate, deoarece ponderea acestei categorii de public activ este foarte mare, ocupând primul loc în ierarhia utilizatorilor de bibliotecă. În acest context, în Biblioteca Județeană s-au dezvoltat în ultimii ani serviciile și activitățile dedicate acestei categorii de utilizatori datorită creșterii gradului de accesare a serviciilor dedicate copiilor și tinerilor.

În cadrul Secției de carte pentru copii și Ludotecă „Ion Creangă” s-au organizat ateliere pentru dezvoltarea personalității, stimularea creativității și mobilității copiilor, cluburi de lectură pentru dezvoltarea abilităților de interpretare a unui text, de a vorbi în public; cluburi pentru învățarea limbilor străine; ateliere de pictură pentru dezvoltarea simțului artistic al copiilor, cultivarea valorilor pozitive și a gustului pentru frumos; jocuri pentru copii (jocuri de masă, dinamice, jocuri educative, de logică, tranzacții financiare) în scopul dezvoltării atenției și memoriei; ateliere recreative; evenimente dedicate marșării unor zile cu semnificație națională sau internațională, sărbători tradiționale, evenimente cu ocazia finalizării cursurilor școlare; concursuri de diverse tipuri în scopul punerii în valoare a cunoștințelor

dobândite, dar și pentru dezvoltarea abilităților de exprimare și comunicare a copiilor, formarea deprinderilor de lucru în echipă, asumarea responsabilității și dezvoltarea spiritului concurențial pozitiv, creșterea stimei de sine și a respectului pentru ceilalți, dezvoltarea gândirii pozitive pentru asigurarea succesului.

Biblioteca furnizează spațiul necesar desfășurării cursurilor și atelierelor, resurse umane specializate, acces gratuit la diverse documente, materiale și echipamente necesare derulării în condiții optime a tuturor atelierelor creative pentru dezvoltarea personalității copiilor. O atenție deosebită s-a acordat amenajării locurilor de joacă pentru copii, locurilor de studiu în grup, de comunicare și socializare, de învățare prin joc prin serviciile oferite de Secția de carte pentru copii & Ludotecă „Ion Creangă”, cât și prin activitățile formative din Centrul de formare al bibliotecii.

Astăzi, Ludoteca – ca formă alternativă de educare a copiilor, oferă posibilitatea participării acestora la un program diversificat de activități de educare prin joc, învățare, comunicare și socializare; ea este locul unde copilul devine actorul principal al activităților organizate pentru copii, în colaborare cu adulții și seniorii (bibliotecari specializați, parteneri educaționali, psihologi, pedagogi, profesori voluntari etc.) în scopul dezvoltării personalității acestora prin activități de cunoaștere, lectură, animație, recreere și învățare prin joc, artă și imagine.

O atenție deosebită a fost acordată cărții și lecturii, astfel, s-au organizat ateliere/cluburi de lectură în cadrul proiectelor „Ora poveștilor” și „Poveștile copilăriei”, organizate și cu implicarea voluntarilor tineri și adulți, în scopul dezvoltării competențelor voluntarilor bibliotecii de implicare a acestora în susținerea activităților de lectură, dar și pentru responsabilizarea comunității și implicarea ei în activități de voluntariat dedicate copiilor și lecturii prin biblioteca publică.

De asemenea, au fost regândite și proiectele dedicate adolescenților (scriere creativă, antreprenariat, cetățenie activă, educație muzicală, educație artistică), fapt ce a sporit gradul de accesare a serviciilor tradiționale, cât și a celor moderne de bibliotecă.

Dintre proiectele dedicate tinerilor, reprezentativ pentru dezvoltarea inițiativei comunitare este Proiectul „Al treilea spațiu al

cetățeniei active”. Proiectul a fost inițiat de Fundația Progress și a fost implementat și în biblioteca noastră prin înființarea CUIBULUI DEMOCRAȚIEI în cadrul Centrului de Informare Comunitară. Au avut loc cursuri de formare în domeniul cetățeniei active, managementului voluntarilor și al programelor de voluntariat, s-au organizat dezbateri-dialog pe teme de integrare europeană, istoria construcției europene, instituții și politici UE, drepturi și libertăți fundamentale, proiectul ERASMUS +. Voluntarii formați prin proiect au participat și la organizarea unei campanii de informare și de promovare a cărții și lecturii publice în comunitate, dar și în campanii de sensibilizare publică privind drepturile omului, drepturile copilului, dreptul la educație și cultură.

Un proiect de suflet pentru Biblioteca Județeană a fost și este „Maluri de Prut – Basarabia necunoscută”. Proiectul s-a desfășurat în parteneriat cu Radio România Chișinău și a fost una dintre cele mai frumoase și ample manifestări prin care am marcat Anul Centenar. Întâlnirile cu invitații speciali din Basarabia au prilejuit lărgirea sferei de interacțiune culturală prin organizarea unor dezbateri, simpozioane, colocvii, lansări de carte, prezentări de documente arhivistice, expoziții de fotografie. Dintre intelectualii basarabeni care ne-au onorat cu prezența îi menționăm pe: prof. Ion Iovcev, regizoarea Violeta Gorgos, dr. Lucia Tăut, istoricii Octavian Țicu, Vlad Țurcanu, Mariana Țăranu, Ion Negrei, Elena Negrei, Gheorghe Negru, Andrei Calcea, Vasile Cocarcea, Sergiu Musteață, scriitorul și publicistul Vlad Pohilă, scriitorul și analistul politic Nicolae Negru, regizoarea Leontina Vatamanu, scriitorul Vladimir Beșleagă, criticul și istoricul literar Ana Bantoș, publicistul și editorul Alexandru Bantoș, cercetătoarea Tamara Cărăuș, directorul Teatrului Național „Mihai Eminescu” din Chișinău Petru Hadârcă, directorul Fondului de Investiții Sociale din Moldova Mircea Eșanu, directorul general al Serviciului de Stat de Arhivă al Republicii Moldova Ion Varta, demograful Valeriu Sainsus și, nu în ultimul rând, Ion Mărgineanu, fost deputat în primul Parlament al Republicii Moldova, semnatar al Declarației de Independență și militant pentru revenirea la adevărul istoric în stânga Prutului, care, la 78 de ani, a străbătut pe jos distanța dintre Bălți și Alba Iulia și a făcut un popas în județul Neamț și la Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu”

Neamț. Gala de final a Proiectului cultural „Maluri de Prut – Basarabia necunoscută” (7 decembrie 2018, Sala Cupola a Bibliotecii Județene „G.T. Kirileanu” Neamț) a reunit la Piatra-Neamț, alături de gazde și de inițiatorul proiectului, jurnalista Ina Guțu, pe editorul postului Radio România Chișinău Mariana Vasilache, cât și pe invitații speciali ai proiectului, care au participat la edițiile anterioare.

Toate proiectele realizate de Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu” Neamț au avut ca obiectiv fundamental diversificarea serviciilor oferite copiilor și tinerilor prin abordarea unor noi metode de implicare a instituțiilor și organizațiilor cu rol educativ-formativ în activități și proiecte în parteneriat, utilizarea unor noi metode și metodologii de învățare, studiu și cercetare, în scopul familiarizării copiilor și tinerilor cu cartea și mediul cultural, în scopul formării unor deprinderi timpurii de lectură și comunicare, dar și pentru dezvoltarea interesului publicului nemțean pentru consumul cultural. Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu” Neamț este astăzi un factor important al dezvoltării comunitare prin servicii de informare, documentare, studiu, lectură, conservare și valorificare a patrimoniului cultural, dar și prin activitățile cultural-educative și formative pe care le oferă.

PROIECTE INOVATOARE PENTRU COPII ȘI TINERET ALE BIBLIOTECII JUDEȚENE BRAȘOV

Dr. Daniel NAZARE

Biblioteca Județeană „George Barițiu” Brașov

Voi încerca să prezint, în rândurile următoare, trei proiecte cu care biblioteca brașoveană se mândrește, mai ales că prin ele am reușit să implicăm nu doar colegii bibliotecari și utilizatorii din Brașov, dar și mai mulți dintre colegii din țară, iar ecourile acestor proiecte au ajuns și dincolo de hotarele României.

Parteneriatul educațional „Prietenie... pe o... sfoară” a ajuns în 2019 în nu mai puțin de 170 de biblioteci publice din toată România. Au fost întinse pe sfoară desenele realizate de cei peste 10.000 de copii

participanți, sub coordonarea Centrului de excelență de la Brașov, în primul rând prin implicarea cu dăruire a colegelor Melania Butnariu și Melinda Dinu. Începutul a avut loc în anul 2013, sub semnul zilei de naștere a lui H.Ch. Andersen, iar anii următori au fost dedicați fraților Grimm și lui Carlo Collodi. Activitățile realizate de către bibliotecari, cu sprijinul cadrelor didactice din localitățile în care își desfășoară activitatea, au avut loc atât la sediul bibliotecilor, cât și în grădinițe și școli. Aceste activități au cuprins: proiecția unui film-prezentare PowerPoint despre viața și opera scriitorilor, lectura uneia dintre operele acestora și apoi lucrul pe fișe, adică desene, cu imagini din povești foarte cunoscute de către copii.

Lucrările realizate an de an, pe parcursul lunilor aprilie și mai, de către copii au fost prezentate într-o expoziție, iar afișele personalizate, realizate de toate bibliotecile, au fost reunite și ele într-o expoziție on-line. Desenele au ajuns prin schimb în toate bibliotecile implicate, la Brașov aflându-se lucrările tuturor partenerilor. Bibliotecile în fiecare an au fost tot mai multe, iar în anul Centenarului, 2018, s-a ajuns la 100 de biblioteci implicate, fiind probabil proiectul care, după programul *Biblionet*, a cuprins cel mai mare număr de biblioteci din România. Este o mare bucurie pentru cei din biblioteca din Brașov să descopere în bibliotecile din România, pe care le vizitează, desene din proiect, iar unele dintre acestea sunt expuse chiar la intrarea în bibliotecă sau în curtea bibliotecilor, plastificate, pentru a fi ferite de intemperii. Zeci de articole de presă și știri pe toate posturile de radio și de televiziune din întreaga țară au surprins, an de an, extensia acestei prietenii. Desenele au fost expuse și peste hotare, de la muzeul din Odense, dedicat marelui povestitor danez Andersen, până la Madrid, în Tunisia și chiar în Noua Zeelandă. Un poster special dedicat acestui proiect sperăm să fie acceptat la adunarea generală IFLA de la Dublin din august 2020, la sesiunea de postere, iar desenele adunate de-a lungul anilor să umple Piața Sfatului din Brașov, putând fi stabilit astfel un record demn de Cartea Recordurilor.

Sub titlul sugestiv „Un muzeu într-o bibliotecă, o bibliotecă într-un muzeu” a debutat colaborarea dintre Biblioteca Județeană „George Barițiu” Brașov și Muzeul Jocurilor din Chemnitz. A urmat, în primăvara anului 2015, vizita tinerilor germani în România, la Bra-

șov, și întâlnirea lor cu adolescenții români prin intermediul jocurilor. Astfel, într-o primă fază, tinerii au experimentat și interacționat prin jocurile aduse și puse la dispoziție de Muzeul Jocurilor în cadrul unei expoziții interactive de jocuri intitulată sugestiv „Învăță jucând – Joacă învățând”.

Practic, Muzeul Jocurilor din Chemnitz a adus, expus și oferit spre testare aproape 600 de jocuri în biblioteca destinată copiilor și adolescenților din Brașov între 20 mai și 20 iulie 2015. Atât clase de elevi însoțite de profesorii lor, cât și grupuri mai mici de prieteni și membri ai familiilor s-au jucat și au descoperit bucuria jocului împreună. Jocurile erau din cele mai diverse domenii, pentru toate vârstele, satisfăcând toate gusturile și interesele, de la cele care presupuneau abilități sportive la cele care cereau atenție, logică și imaginație. Biblioteca a devenit un spațiu de joacă, experiment și interacțiune, fiind plină de grupuri ce legau relații mai strânse prin jocuri. Pentru o orientare și înțelegere ușoară a regulilor de joc, s-au tradus instrucțiunile de folosire și regulamentele jocurilor din limba germană în limba română, ceea ce a ușurat considerabil utilizarea lor. Claudia Popescu, coordonatoarea Centrului de excelență și a serviciului de formare, a realizat un instrument digital, un catalog al acestei expoziții ce a fost încărcat pe platforma Issu [2].

Proiectul a contribuit la creșterea numărului de utilizatori ai bibliotecii, a vizitelor la bibliotecă și implicit la creșterea vizibilității bibliotecii. Astfel, în cele două luni, s-au semnat parteneriate cu 18 grădinițe și școli, care au adus 558 de participanți. Biblioteca a primit vizita a 22 de grupuri organizate la sesiunile de joc, însumând 844 de participanți, precum și alți 820 de participanți individuali. În total, la sesiunile de jocuri au participat 1664 de persoane, dintre care 479 de utilizatori cu vârsta până la 7 ani, 369 de persoane cu vârste între 8-14 ani și 816 participanți cu vârsta de peste 15 ani.

Faptul i-a încurajat pe partenerii germani să revină în următorul an, începând din 3 octombrie 2016, cu o serie nouă de jocuri educative la biblioteca din Brașov. Interesul tinerilor brașoveni pentru jocuri era foarte mare, iar reîntâlnirea cu adolescenții germani, mai bine de 20, pe tărâmul comun al pasiunii pentru jocurile educative, a fost cu siguranță o experiență utilă.

Mai mult decât atât, începând din 2016, expoziția interactivă de jocuri a devenit itinerantă, proiectul s-a dezvoltat în întreaga Românie, caravana jocurilor ajungând în bibliotecile publice din București, Iași, Cluj-Napoca, Tg. Jiu, Reșița, Sălaj, Timișoara și Deva, precum și la Muzeul din Alba Iulia și la biblioteca din Codlea, cea mai modernă bibliotecă din județul Brașov. Pretutindeni, publicul a fost interesat și bibliotecarii dedicați au organizat sesiuni de joc, punând accent pe valoarea educativă, stimularea creativității și formarea spiritului de echipă. A fost o perioadă plină, în care jocurile au colindat întreaga țară, bibliotecarii le-au preluat cu drag și le-au pus la dispoziția utilizatorilor lor, organizând întâlniri și sesiuni de joc cu tinerii germanofoni și nu numai, cu cadrele didactice și clasele speciale de limba germană, care au trăit experiența jocului, a spiritului de echipă în concurs.

A fost o provocare să ducem și să aducem jocurile, să intrăm în contact cu atâția colegi de breaslă, să facem posibilă întâlnirea publicului cu jocurile. Această perioadă de intensă caravană s-a încheiat la sfârșitul anului 2017, fiind implicați mii de copii și zeci de bibliotecari. În 2018 Ruxandra Nazare, prim-vicepreședinte ANBPR și reprezentanta bibliotecii noastre, a asociației profesionale în comitetul Bibliotecii pentru copii și tineret al IFLA, a fost invitată la reuniunea anuală a bibliotecarilor germani, care a avut loc la Berlin. Acolo a prezentat colaborarea cu muzeul german și a fost invitată să scrie un material despre acest proiect ce a implicat mai multe biblioteci românești, coordonate de cea brașoveană. Materialul a apărut în cea mai importantă revistă a bibliotecarilor germani, *BuB*, în noiembrie 2018 [3]. Un proiect de o asemenea anvergură a meritat și un poster ce a fost văzut de mii de bibliotecari la adunarea generală IFLA desfășurată la Atena în august 2019, sesiunea de postere, cu o aplicație câștigătoare la care am muncit alături de trei colege din biblioteca brașoveană (<http://library.ifla.org/2855/>). Pentru a asigura sustenabilitatea proiectului, o nouă ediție debutează în anul 2020, când un număr de jocuri vor fi aduse de la Chemnitz la Brașov și de aici în toată România și sperăm și în Republica Moldova. Însă până atunci biblioteca brașoveană a cumpărat un număr tot mai mare de jocuri, ce se adaugă celor donate de Selgros la prima ediție din 2015. În plus, a promovat jocul Cuib, gândit de brașoveni și de germani,

sesiuni ale jocului având loc în tot județul Brașov, iar o sesiune româno-germană, cu implicarea directorilor bibliotecilor din Brașov, Caraș-Severin și Timiș, a avut loc la Chemnitz în 2017.

În 26 martie 2015, la Biblioteca Națională a României s-a desfășurat vernisajul expoziției de fotografii intitulate *Citește, descoperă și distrează-te la biblioteca ta* (în engleză *Read, discover and have fun @ your library*) în prezența membrilor Comitetului permanent al secțiunii IFLA nr. 10 Biblioteci pentru copii și adolescenți, prezente în România la întâlnirea de lucru din primăvară. Ideea expoziției au avut-o Daniel Nazare, directorul Bibliotecii Județene Brașov, și Claudia Șerbănuță, atunci director al Bibliotecii Naționale a României. Ei au gândit să umple spațiul Biblioexpo cu un conținut relevant pentru bibliotecile publice și să ofere un eveniment delegației Standing Committee al secțiunii IFLA Biblioteci pentru copii și adolescenți, care s-a întrunit într-o ședință de lucru la București și Brașov, între 26-28 martie 2015. La acea dată a fost prima prezență în România a IFLA, de la crearea acestei organizații în anul 1927. Din 2015 până în 2019, expoziția a fost organizată an de an, fiind coordonată de biblioteca brașoveană, sub egida ANBPR, vernisată la Biblioteca Națională a României, cu excepția anului 2018, când a avut vernisajul la foarte activa filială ANBPR de la Pitești, județul Argeș.

Ruxandra Nazare, prim-vicepreședinte al asociației și coordonator al expoziției, a contribuit, an de an, la întocmirea apelului de contribuție pentru *Expoziția colectivă tematică anuală de fotografii a ANBPR*, preluarea arhivei de imagini și a informațiilor, gestionarea lor (ianuarie-martie), tipărirea fotografiilor pentru expoziția anuală colectivă de fotografii a ANBPR, definitivarea site-ului, prezentarea și promovarea direct în întâlniri și on-line, pe forumuri și liste profesionale de emailuri, facebook, site-uri și bloguri (aprilie-iunie), explicații, montare și organizarea vernisajului la Biblioteca Națională a României, în prezența reprezentanților ANBPR, Bibliotecii Naționale a României, a colegilor de la alte biblioteci din țară, chiar și a unor grupuri de copii veniți special în excursie pentru un astfel de eveniment.

În ultimii ani, s-au diversificat serviciile destinate adolescenților, prin efortul multor biblioteci publice de a crea spații de exprimare pentru tineri, iar dacă la edițiile din 2015 și 2016 copiii au fost în cen-

trul atenției, în 2017 adolescenții au fost privilegiați. O expoziție despre adolescenți se impunea și ea reflectă varietatea programelor de bibliotecă și interesele speciale ale acestei categorii de vârstă, aflată în curs de definire și maturizare, fluidă, deschisă inovației, plină de energie și dinamism, care are nevoie de sprijinul nostru, al bibliotecarilor. Tre-când în revistă fotografiile trimise de colegii bibliotecari, putem stabili câteva tipuri de activități preferate de adolescenți, în funcție de nevoile lor speciale.

Bineînțeles, pe primul loc se află lectura cu cele mai felurite acțiuni de promovare a cititului (cum ar fi campanii de colectare cărți, campanii fotografice gen *Eu pozez pentru bibliotecă*, concursuri literare și de creație și lecturi în spații neconvenționale în afara bibliotecilor). Înrudite cu lecturile sunt evenimentele culturale, precum spectacolele de teatru, balet, muzică interpretate de tineri, care caută loc de afirmare pretutindeni. Cursurile și alte tipuri de formare sunt atracția principală pentru această vârstă, preocupată de surse și oportunități de formare alternativă. Astfel, tinerii sunt interesați de arta fotografiei, jurnalism și vorbitul în public, protecția mediului, programare IT, educație rutieră și sport pentru sănătate. În mod special, remarcăm rolul centrelor Europe Direct și American Corner, existente și funcționale în cadrul unor biblioteci județene din România, pentru informarea civică, lecții de democrație, teatru-forum și mai ales ca surse de învățare a diversității culturale. Consilierea profesională, alegerea carierei, experimentele și voluntariatul sunt interese majore pentru tinerii în căutare de propria identitate, ca să găsească ceea ce li se potrivește și să descopere lumea din jurul lor.

Ruxandra Nazare a prezentat expozițiile dedicate adolescenților la Congresul mondial IFLA, desfășurat în august 2017 la Wrocław în Polonia, iar Biblioteca Județeană Brașov a itinerat ediția 2017, care reflectă activitatea și serviciile bibliotecilor publice românești pentru adolescenți, la Chemnitz în Germania, la partenerul despre care am vorbit anterior, Muzeul jocurilor. Ediția din 2017 a fost găzduită de Universitatea Transilvania Brașov, cu ocazia Conferinței ABR, și de Biblioteca Județeană Cluj, cu ocazia Conferinței ANBPR.

Educație și cultură prin joc în bibliotecile publice din România a fost tema aleasă la ediția din 2018. Mai exact, este vorba despre jo-

curile pentru copii și adolescenți în bibliotecile publice – de la cele tradiționale până la cele utilizând noile tehnologii. La prima vedere pare un subiect dedicat exclusiv lumii jocului, fiindcă joaca aparține copiilor și tinerilor. Dar implicarea bibliotecilor contribuie la dezvoltarea unei abordări serioase și profunde a jocurilor, prin prisma educației pentru cultură prin joc. Biblioteca publică este un spațiu al educației în manieră ludică, în mod obișnuit aici găsești locul de relaxare și divertisment prin carte, lectură, cursuri, ateliere, concursuri, jocuri, toate însă subsumate educației prin joacă.

Este o perspectivă a bibliotecilor publice, pe care noi, bibliotecarii, o cunoaștem, dar această imagine trebuie cunoscută și recunoscută de toți ceilalți din societate, scopul proiectului fiind să promoveze munca bibliotecarilor. Fotografiile trimise arată cât de diverse sunt activitățile prin joc propuse de bibliotecari: de la evenimente speciale dedicate zilei copilului ori zilei educației la programe de vacanță, de la joaca de-a lectura, interpretând și imaginând povești, la activități de dansuri tradiționale și teatru, de la ateliere practice la cursuri de dicție, oratorie, bune maniere, sport și sănătate sau grădinarit ori gastronomie, de la șah, ca joc al minții, la coding și programare și multe altele. Imaginile ilustrează activități comune, precum programele de vacanță ori sesiunile de șah întâlnite în biblioteci, ceea ce subliniază puncte comune în activitatea educațională prin joc.

În anul 2019 tema expoziției a fost *Animația culturală în biblioteci*, incluzând cele mai diverse activități, în care copiii și adolescenții au fost și ei implicați. De fapt, am putea spune că activitatea în bibliotecă este o activitate de animație culturală prin excelență, deoarece în lumea bibliotecilor dialogul despre cărți și lecturi se înfiripă ușor. Cea mai mare parte din fotografiile despre activitatea de animație culturală au în centrul lor, cum este și firesc, cartea și lectura și subliniază rolul bibliotecarilor ca intermediari ai cărții, ca sprijinitori, educatori și interpreți ai artei lecturii. Alături de carte, întâlnim activități construite în jurul filmului, muzicii și teatrului, ecologiei, voluntariatului, expozițiilor comunitare, educației pentru sănătate etc. Biblioteca publică izbutește de multe ori să devină și să fie un spațiu comunitar, iar bibliotecarii adesea ies din cercul lor strâmt și oferă serviciile lor în alte spații decât cel al cărților din bibliotecă. Din anul 2019 am avut

dificultăți de alegere, deoarece de la această ediție contextul legislativ este schimbat, datorită noilor reglementări ale *Regulamentului european de protecție a datelor personale (GDPR)*. Este motivul pentru care au fost selectate fotografiile cu chipuri în depărtare sau fotografiate din spate. Nu întotdeauna am avut această posibilitate și uneori ne-am asumat îndrăzneala și riscul de a avea în expoziție imagini cu utilizatori ai bibliotecii, surprinși destul de aproape, pornind de la premisa că ei au acceptat să se lase fotografiați, pe domeniul public și în cadrul unor activități organizate de biblioteci. Asemenea edițiilor precedente, și această ediție este un test organizatoric pentru coordonator [1]. Am remarcat cu bucurie că primim mereu feedback colegial și că s-a construit o comunitate, în care în ultimul an, 2019, au trimis fotografii pentru expoziție 28 de biblioteci din 20 de județe, jumătate din județele țării. Alături de noi se află biblioteci fidele, care au participat de la început, din 2015, dar și biblioteci care au început de la această ediție să participe, regăsindu-se astfel atât biblioteci județene, cât și de rang municipal, orașenesc și comunal.

Cele trei proiecte prezentate indică, pe de o parte, dedicația bibliotecarilor brașoveni, capacitatea lor de a coordona proiecte cu mii de participanți, transformarea acestor proiecte în servicii de bibliotecă și sustenabilitatea lor an de an, motivația de a le face cunoscute și peste hotare și, nu în ultimul rând, onorarea blazonului de Centru de excelență pentru copii și tineret.

Referințe bibliografice:

1. *Animația culturală în bibliotecă: Expoziția de fotografie ANBPR*. [accesat: 17.02.2020]. Disponibil: <https://expozitiaanbpr.wordpress.com/>
2. *Catalogul expoziției itinerante de jocuri a Muzeului Jocurilor din Chemnitz, Germania, 2015*. Disponibil: https://issuu.com/claudiapopescu/docs/ostra_catalog
3. NAZARE, Ruxandra. „Ein Museum in einer Bibliothek, eine Bibliothek in einem Museum”: Bericht einer rumänisch-deutschen Partnerschaft. In: *BuB*. 2018, nr. 11, pp. 600-601. [accesat: 17.02.2020]. Disponibil: <https://b-u-b.de/wp-content/uploads/2018-11.pdf>

**„PROVOCAREA VERII” –
MEGAPROIECTUL TRANSFORMATOR
AL BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. HASDEU”**

Dr., conf. Lidia KULIKOVSKI
Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Chișinău

*„Viața ar trebui să fie un process nesfârșit de educație;
totul trebuie învățat, de la cum să vorbești la cum să mori”*
Gustave Flaubert¹

Singura modalitate de a ajunge în viitor este ca, muncind, să ne dezvoltăm o înțelegere mai bună cu privire la felul în care se schimbă lucrurile, să planificăm răspunsul adecvat, iar după asta să facem orice este necesar pentru a-l realiza.

„Provocarea verii” e despre această modalitate, despre viitor, e despre învățare, e despre a face, e despre formare de competențe. În acest program bibliotecarii au fost formatori și formați totodată. Au învățat pregătindu-se de activități, dar cel mai mult și mai bine au învățat în mod social din interrelațiile cu participanții. Au învățat să-i asculte, să-i privească, să-i aprecieze, să-i încurajeze, motiveze, să-i întrebe ce vor să afle, ce vor să descopere, ce vor să exploreze, ce vor să experimenteze. Programul e despre regândirea educației la BM – un model care are în centru spiritul creativ, antreprenorial și inventiv (deopotrivă al bibliotecarilor și participanților).

Toată lumea din domeniul învățării/formării cunoaște taxonomia lui Bloom referitoare la obiectivele de învățare. Benjamin Bloom (1956) a realizat o categorisire a verbelor care ne ajută în alegerea strategiilor de învățare pe trei niveluri sau domenii: **Cognitiv:** aptitudini mintale (Cunoștințe); **Afectiv:** „creștere” emoțională (Atitudini); **Psihomotor:** abilități manuale, fizice (Abilități). Formatorii noștri le cunosc ca: **să știi, să poți, să vrei.**

Pe această formulă a fost elaborată curricula „Provocării verii”. Iar structura logică a agendelor, bazată pe componentele sloganului –

¹ „La vie doit être une éducation incessante; il faut tout apprendre, depuis parler jusqu’à mourir”.

Citește, Descoperă, Creează – redau exact nivelurile identificate de Bloom, de la *cunoaștere* la *înțelegere*, de la *înțelegere* la *aplicare*.

Bloom a identificat stadiile învățării, urmând procesul logic al gândirii: întâi *cunoaștem* conceptul (să îl putem defini), apoi îl *înțelegem*, îl *aplicăm*, îl *analizăm*, îl *sintetizăm* și, în ultimă instanță, îl *evaluăm*. Bloom a studiat și aspectul de cum puteau facilitatorii, profesorii, mediatorii să reproducă efectul de lucru individual în grupuri mari (de 30 de copii, de exemplu). Întrebarea sa era dacă ar fi posibil ca copiii să învețe *ca și cum* ar lua parte la o lecție individuală. În viziunea lui aceasta era esența măiestriei predării. Această viziune a fost aplicată în majoritatea bibliotecilor participante la Programul „Provocarea verii”, bibliotecarii maștri coagulau echipe în care fiecare copil se simțea în centrul atenției.

Bloom a identificat peste 200 de verbe-competențe pe care Lorin Anderson și David Krathwohl le-au revizuit (2001) și le-au extins pe 6 niveluri de învățare:

01	02	03	04	05	06
Cunoaștere:	Înțelegere:	Aplicare:	Analiză:	Evaluare:	Creare:
a defini a identifica a descrie a recunoaște a citi a explica a recita a memora a ilustra a cita a stabili a potrivi a selecta a examina a localiza a enumera a înregistra a lista a eticheta	a rezuma a interpreta a clasifica a compara a relaționa a extrage a parafraza a cita a discuta a distinge a delimita a extinde a prezice a indica a traduce a solicita a asocia a explora a converti	a rezolva a schimba a relaționa a completa a utiliza a schița a învăța a articula a descoperi a transfera a arăta a demonstra a implica a dramatiza a produce a raporta a acționa a răspunde a administra a efectua a pregăti a manipula	a contrasta a conecta a relaționa a colera a ilustra a categorisi a elimina a soluționa a diferenția a deduce a convinge a subdiviza a calcula a comanda a adapta a medita	a critica a reformula a judeca a apăra a evalua a valoriza a prioritiza a califica a reîncadra a revizui a rafina a argumenta a sprijini a decide a reproiecta a pivota	a proiecta a modifica a juca roluri a elabora a înscena a rescrie a pivota a colabora a inventa a scrie a formula a imagina

Verbele enumerate, cunoscute și ca verbe-putere, verbe de gândire critică (în definiția lui Bloom), ne dau idee despre ce competențe ar trebui să aibă cel care învață.

Programul estival „Provocarea verii” la Hasdeu a cuprins dezvoltarea majorității acestor abilități. Orientat pe segmentele copii și părinți (colateral!), programul a avut un portofoliu de activități care au permis copiilor din Chișinău să cunoască, să afle, să creeze, să experimenteze, să exploreze, să-și autoevalueze progresul propriu. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a oferit mii de activități prin care copiii și-au dezvoltat și format calități de buni cetățeni, au devenit mai descurcăreți, mai inteligenți, mai creativi, învățând prin modelul STEAM și SMAC, iar jocul, descoperirea și experimentarea au fost metodele care le-au ajutat.

Pentru a realiza scopul învățării asumat de programul „Provocarea verii”, bibliotecarii au identificat foarte multe instrumente și tehnologii care, aplicate, au facilitat trecerea prin fiecare nivel, i-au ajutat să creeze acel mediu în care fiecare participant simțea că e unic, că lui, personal, i se vorbește, pe el îl provoacă, îl evaluează și apreciază.

Un alt instrument european, *Skills 2030*, care descrie dinamica locurilor de muncă și abilitățile imperativ necesare până în 2030, a fost bun suport de orientare în procesul elaborării conceptului și agendelor. S-a ținut cont de competențele de viitor pe care le evidențiază: flexibilitatea mintală; capacitatea de a rezolva probleme complexe; gândirea critică, creativitatea, sociabilitatea; STEAM (Știință, Tehnologie, Artă, Inginerie, Matematică) și SMAC (Social, Mobil, Analitic, Cloud)².

Atât competențele de pe cele 6 niveluri, cât și acestea pot fi utilizate pentru cartografierea curriculumului, proiectarea evaluării, planificarea serviciilor, personalizarea și diferențierea învățării și aproape orice alt „lucru” pe care un bibliotecar îl face pentru a educa.

„Provocarea verii” a fost un program cu foarte multe provocări-sarcini, care au solicitat de la participant să utilizeze din plin capacitățile sale intelectuale și creative. De exemplu, la componenta *Lectură* copiii au dedus și demonstrat poziția unui autor, folosind dovezi din text. Participantul/copilul trebuia să poată defini care este „poziția autoru-

² <https://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en>.

lui” și ce înseamnă „dovezi din text” (nivel de cunoștințe). Apoi, trebuia să poată rezuma același text (nivel de înțelegere), să interpreteze și să deducă orice argumente sau poziții (nivel de analiză), să evalueze revendicările inerente (nivel de evaluare) și apoi să scrie (nivel de creație) ca răspuns care demonstrează gândirea lui (exemplul se bazează pe experiența bibliotecii Ovidius).

Să trecem „Provocarea verii” prin cele 6 niveluri de învățare, identificând verbele-competențe care au fost folosite în cadrul activităților.

La nivel de Cunoaștere: au definit concepte; au identificat locuri, informații, specii, tipuri, genuri etc.; au descris o stare – anxietatea, timiditatea, minciuna, răutatea, lăcomia, bolile, războaiele, viața la țară, o zi de vară, o floare, un personaj, o profesie, un lucru, o invenție, un fenomen, un animal, o rocă etc.; au recunoscut insecte, animale, stele, planete, vulcani, dinozauri, plante, produse, substanțe, diferite rase de câini sau tipuri de pești, de transport, viețuitoare oceanice, specii de moluște; au aflat povestea sticlei, cum se formează roua, despre lumină etc.; au citit în ștafetă, în voce, în cor, în perechi, cu pantomimă, cu muzică etc.; au explicat enigma vântului sau cum beau apă plantele; au recitat poezie, poezie proprie; au memorat poezii, bucăți de text, informații, personaje, lucruri, imagini, tipologii (tipologia eclipselor, tipurile de temperament); au ilustrat cu argumente, au citat din textele citite; au aflat despre frecvența undelor sonore; au stabilit, au potrivit, selectat, examinat, ca să aducă argumente, exemple, ca să prezinte punctele lor de vedere; au localizat țări, continente, oceane, râuri, străzi, orașe; au enumerat, înregistrat, listat, etichetat, în funcție de sarcinile sau problemele de rezolvat (să construiască un dinozaur, un poster, un semn de carte, o bibliotecă, o prezentare, o scenetă, un dans) etc.

În funcție de tematici, sarcini de învățare, bibliotecarii utilizau jocurile prin care testau, își consolidau cunoștințele, abilitățile prin excursii la muzee, în pădure, parc, sau și le formau lecturând, descoperind, explorând, experimentând, creând.

La nivel de Înțelegere: au rezumat, interpretat; au clasificat tipuri de vulcani, de transport marin, de dans, varietatea peștilor, insectelor, tipuri media, trucuri de magie, articole din ziare; au comparat muzeele Chișinăului, arhitectura Chișinăului în prezent și trecut; au înțeles cum se realizează un ziar, cum funcționează ADN-ul, neuro-

nii; au relaționat, au extras date, informații, imagini despre monumentele orașului; au parafrazat autori, proverbe, ghicitori; au citat din personalități/autori notorii, din textele citite, din expresii celebre; au discutat despre cum omizile se transformă în fluturi, despre polimeri, cristale hidratate, diviziunea ionilor și a celulelor; au delimitat, extins, prezis fenomene ale naturii, lumea viitoare; au indicat, tradus, solicitat, asociat; au explorat scheletul uman, străzile Chișinăului, muzeele lumii, muzeul Cărții, Muzeul de etnografie și de istorie naturală; au observat zborul păsărilor, fenomenele naturale etc.

Copiii provocării, explorând și exploatând, făceau lucruri, reușeau sau eșuau, dar își dădeau seama ce funcționează și ce nu. „Provocarea verii” a oferit tuturor copiilor participanți atât șansa să eșueze, cât și suport și spațiu să descopere și să creeze.

La nivel de Aplicare: au rezolvat probleme, exerciții, dileme; au schimbat, relaționat, completat, utilizat resurse informaționale, materiale, recipiente chimice; au schițat planuri de idei, scenarii, trasee turistice pe hartă; au învățat, articulat; au descoperit Roma antică, Coreea, cetățile Moldovei, biserici și turnuri, cuvinte cu mai multe sensuri, muzica clasică, energia eoliană, covoarele moldovenești, arta oratorică; cum să organizezi un insectar, un ierbar, cum să faci un curcubeu; au descoperit furnicile, albinele – viața, rolul lor în natură –, au descoperit fulgerul, drona, lentilele sau ochelarii invizibili; au unificat după conținut povestea ruptă pe fragmente; au experimentat mesaje în limbajul Morse, pictura cu ață, pictura pe apă, pictura tattoo, pictura cu furculița, cu palma, pictura cu bețișoare etc.; au transferat, arătat, demonstrat, implicat; au practicat mindfulness-ul; au reprezentat emoțiile prin măști, desene complexe, cu obiecte și fenomene naturale; au prezentat același eveniment, aceeași situație, aceeași stare, aceeași idee din perspective diferite (vesel, trist, îngândurat, revoltat, nemulțumit); au dramatizat, teatralizat, au înscenat povești, fabule; au produs benzi desenate, coduri QR, produse programate, roboți; au raportat/prezentat, acționat; au răspuns la cum să prinzi insecte, cum crește un stejar, cum înflorește o floare; au administrat echipe, materiale, timp; au efectuat experimente literare, chimice, fizice, cu chibrituri, cu unde; au pregătit prezentări în PowerPoint, discursuri, prezentări *flipchart*, prototipuri; au manipulat (în sens bun) rezultatele; au

utilizat lupa, binoclul, telescopul, recipiente, substanțe, piese de *puzzle*, piese de robotică, ochelari 3D, constructorul magnetic și alte materiale și instrumente – unii pentru prima dată în viață!

La nivel de aplicare, copiii au experimentat roluri de pompier, medic, pictor, astronom, dansator, arhitect, cercetător, programator, interpret, scriitor, jurnalist, poliglot, constructor, inginer, chimist, fizician, matematician, călător, artist, magician, pionier (deschizător de drumuri), cameraman, regizor, prezentator de știri, vedetă, reporter.

La nivel de Analiză: au analizat, conectat, relaționat (date, informații, tipuri, fapte, fenomene, curente); au proiectat clădiri, orașe, sisteme solare; au corelat, ilustrat, categorisit, eliminat; au rezolvat probleme, sarcini, exerciții, rebusuri, integrale, *quiz*, *qwest*, test etc.; au caracterizat personaje pozitive și negative, au diferențiat sau au dedus; au dezbătut tema răului și a dreptății sociale; au convins facilitatorul, animatorul, colegii; au subdivizat, calculat, adaptat conținut, discurs, comportament.

La nivel de analiză, copiii au intrat în rol de analist, conector, relaționist, proiectant, conciliator, inițiator de conversații ș.a.

La nivel de Evaluare: au criticat (constructiv), au reformulat, judecat, apărat (au jucat și roluri de avocați), au evaluat texte, experimente, jocuri, activități, programul „Provocarea verii”, timpul alocat lecturii; au valorizat, au priorizat, calificat, recadrat pentru a elabora o știre; au revizuit, rafinat, argumentat, sprijinit, decis, reproiectat lucruri și concepte, fenomene; au evaluat produsele, prezentările, răspunsurile colegilor; au oferit *feedback*.

La nivel de evaluare, participanții „Provocării verii” s-au transformat în: evaluator, judecător și avocat, expert, critic, designer (de proiecte), în omul *feedbackului*.

La „Provocarea verii”, copiii au arătat că modul de a folosi un joc-mașinărie este să-i judece puterile și să-i imagineze utilizările în lumina propriilor lor limitări, nu ale ustensilelor! Munceau și două zile la obținerea energiei eoliene sau trei zile ca să pună a treia pereche de roți la robot, dar câtă bucurie aveau când reușeau să construiască un dinozaur.

Bloom a demontat mitul talentului, conform căruia puțini oameni sunt talentați (a declarat că toate școlile trebuie să fie școli de arte).

Tuturor participanților, indiferent de statutul social, de limbă, vârstă, merite și pregătire școlară, le-a plăcut să creeze... Toți copiii sunt creativi. E un lucru pe care ei înșiși l-au descoperit la „Provocarea verii”.

Pentru cei cărora le place tehnologia (programarea), gândirea creativă era mai importantă ca oricând. Cu ajutorul *Scratch*, copiii au putut să programeze jocuri, povești și animații interactive, să le remixeze și să învețe din efortul celorlalți. În medie 468 de copii, zilnic, învățau să gândească creativ, să raționeze sistematic și să colaboreze. Tehnologiile au extins modurile în care copiii au putut să se exprime.

Cea mai bună creativitate venea din îmbinarea imaginației cu sistematizarea. În special, acest concept se realiza la componenta *Descoperă*, în care copiii își dezvoltau abilitățile de explorare și exploatare. Biblioteca Municipală cu filialele conturau prin activitățile lor un mega-puzzle *Biblioteca creativă*, *Biblioteca STEAM*, iar piesele erau laboratorul de matematică, laboratorul de artă, laboratorul de fizică, laboratorul de chimie, laboratorul poetic, laboratorul literar, laboratorul științific, laboratorul de programare, laboratorul de robotică, laboratorul de inginerie, laboratorul de botanică, laboratorul de film, laboratorul de astronomie, laboratorul de magie, laboratorul de teatru, laboratorul de lectură, laboratorul de Storytelling, laboratorul mass-media, laboratorul de psihologie, laboratorul zoologic, laboratorul de fenomene ale naturii, laboratorul sănătății, laboratorul Dariei etc. Bine a zis un participant într-un feedback video: „noi aici am lucrat”. În aceste laboratoare copiii și-au cultivat abilitatea de a învăța, de a găsi semnificații, de a coopera și crea.

La nivel de Creare: au proiectat drone, lansatoare de mingi, au modificat, au jucat roluri; au elaborat discursuri, hărți, arbore genealogic, prezentări, jocuri noi, au inventat jocuri proprii la calculator, propriul cinematograf, scenarii, plan de idei prin desen; au colaborat; au inventat sistemul lor solar, roboți, orașe, lumi viitoare, lucruri care vor fi în viața lor peste 15-20 de ani; au scris versuri, poezii tematice care descriu ceva (fenomen, lucru, întâmplare), poezii cu diverse forme – Haiku, Diamantul Văii Plângerii cu o structură fixă din 5 versuri, Caligrama (text poetic în care cuvintele sunt aranjate în forma obiectului care constituie tema poeziei), acrostih în stil Saint-Exupery; au formulat ipoteze (exemple la competența scris de

la biblioteca Ovidius); au creat „Revista mea distractivă”, copacul timpului, povești din puzzle, experimente cu umbre, coperta cărții preferate, propriul univers în farfurie, pirați, eșarfe, pinguini; și-au imaginat lumi viitoare, invenții noi, lucruri care nu există; au creat libelule prin tehnica nodurilor, pizza literară, bărcuțe cu pânze, corăbioare origami, brățări, pahare, coșuri cu flori, păsări, pești, șerpi, mere, lalele, mașini, felicitări, broaște, lădițe pentru bijuterii, pisici, ceasuri din hârtie, portrete din nasturi, cărți de vizită, telefon cu fir de cupru și chibrituri, zornăitoare, semafoare, dinozauri 3D, auto-portrete, animale din plastelină, păpuși...; au creat personaje din desene animate; au asamblat roboți, au codat; au creat desene animate cu aplicații Android.

Biblioteca Municipală are potențial și capacitate să susțină un program ambițios de cunoaștere și învățare STEAM/SMAC, să țină copiii și familiile interesate de dezvoltarea personală toată vara la bibliotecă. Biblioteca Hasdeu cu filialele – mari, mici, specializate, de cartier – a fost un teritoriu imens de învățare și explorare, combinând resursele umane unice, spațiile creative, resursele materiale, competențele și talentele angajaților, voluntarilor și partenerilor, reușind să ofere un format prin care copiii chișinăuieni au obținut abilitățile necesare pentru *acum* și competențe care le vor trebui în viitor.

În aceste trei luni de vară, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a fost locul perfect în care copiii au fost, sau au încercat să fie, „cu un pas în viitor”; locul în care liber au putut combina și amesteca idei, concepte, tipare, lucruri, genuri, tipuri, timpuri, viziuni, locul în care au explorat orice, au testat orice, au creat orice; un loc în care copiii s-au simțit bine, un loc în care vor să mai revină, un loc în care a musțit noul și surpriza, un loc în care viitorul a fost la prezent.

Programul „Provocarea verii” a fost un act comunitar și profesional de mare clasă! A fost cursa spre vârf a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

Victoria se datorează și aparține bibliotecarilor noștri, care au extins potențialul lor profesional, creativ, inventiv și uman dincolo de obligațiuni, dincolo de angajamente, de responsabilități, dincolo de gândire și acțiune, până la simțire...

„LITERAȚIA PENTRU FAMILIE FUNCȚIONEAZĂ!”

**Proiect finanțat în cadrul programului Erasmus+,
desfășurat la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj**

Aura CÂMPAN

Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj

Literația pentru familie cuprinde o gamă largă de activități interactive de învățare la care participă copiii și părinții lor (Denny Taylor, 1983) [2]. Programele de literație inter-generaționale includ cel puțin doi membri ai aceleiași familii, de obicei un părinte și un copil, care își însușesc tehnici de predare și învățare și iau în considerare „familia ca unitate”. Astfel de activități de literație s-au derulat în Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj prin proiectul finanțat în cadrul Programului Erasmus+ „Literația pentru familie funcționează!”. Inițiatorul și coordonatorul proiectului a fost Asociația „Learn&Vision” din Cluj-Napoca, iar parteneri, alături de Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj, au fost: Agrupamento de Escolas Trigal de Santa Maria (Tadim, Portugalia), Eurocenter Obuchenie I Partnyorstvo 21 Vek EOOD (Razlog, Bulgaria), Mestna Knjižnica Kranj (Slovenia), Training Center CES (Skopje, Macedonia).

„Literația pentru familie funcționează!” a fost un proiect al cărui scop l-a constituit dezvoltarea unui program de formare pentru facilitatorii programului de învățare în familie, bazat pe o analiză comparativă a practicilor de literație pentru familie și pe elaborarea profilului ocupațional al facilitatorului în acest sens. Obiectivele propuse a fi atinse prin derularea proiectului au fost: identificarea bunelor practici în domeniul literației pentru familie, definirea profilului ocupațional al facilitatorului, dezvoltarea unui program de formare a acestuia (curriculum, metodologie, materiale de învățare), pilotarea lui în țările partenere și cercetarea impactului programului de training.

Rezultatele propuse au fost: realizarea unei analize comparative a practicilor de literație pentru familie, elaborarea profilului ocupațional pentru facilitatorul unor astfel de activități, elaborarea unui curriculum și a materialelor de învățare pentru formarea facilitatorilor și pregătirea a 55 de facilitatori (pilotarea curriculumului) și susținerea unor

programe de literație pentru 275 de familii (cel puțin 550 de persoane)³. Materialele (prezentări, newslettere, produse intelectuale) realizate în cadrul proiectului sunt disponibile pe pagina web a Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj: www.bjc.ro.

Perioada de desfășurare a proiectului a fost octombrie 2016 – aprilie 2019, dar activitățile pilotate continuă să se organizeze în bibliotecile ai căror bibliotecari au fost instruiți în cadrul proiectului.

Instruirea bibliotecarilor în vederea organizării de ateliere cu familiile a avut loc în perioada 24-26 aprilie 2018 la sediul central al Bibliotecii Județene din Cluj. La trainingul facilitatorilor de literație pentru familie au participat 14 bibliotecari de la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” și biblioteci rurale din județul Cluj. Formatorii au fost: Ana-Maria Dudescu, șef serviciu Comunicarea Colecțiilor, și Aura Câmpan, șef birou Secția pentru Copii și Adolescenți. Astfel, pe parcursul a trei zile, bibliotecarii au primit informația structurată în șase module, reflectând cele șase domenii de competență ale facilitatorului, așa cum au fost descrise în profilul ocupațional pentru facilitatorul de literație pentru familie [3], elaborat în colaborare de către toți partenerii proiectului: modulul I: Literația pentru familie, modulul II: Pedagogie și andragogie, modulul III: Facilitare, modulul IV: Relații interpersonale și sociale, modulul V: Organizare, modulul VI: Dezvoltare personală. Au fost discutate și analizate caracteristicile unei atmosfere de lucru optime în activitățile de învățare, precum și caracteristicile psihologice ale generațiilor implicate în proiect (copii de vârstă școlară mică și adulți), însă accentul a fost pus pe organizarea activităților de literație pentru familie, cărora li s-a alocat o zi întreagă. Pe lângă explicarea celor mai importante etape în organizarea unei activități reușite, s-a exersat în echipă întocmirea unui plan de activitate de literație pentru familie. Trebuie subliniat faptul că, pe lângă argumentarea și descrierea activităților, în plan se completează de către bibliotecarul-facilitator reflecțiile după atelier. Acest lucru ajută la îmbunătățirea permanentă a muncii depuse.

În perioada următoare, din mai până în septembrie, bibliotecarii instruiți au organizat și susținut ateliere inter-generaționale cu gene-

³ Indicatorii propuși se referă la totalul realizat de partenerii proiectului.

ricul „O aventură pentru întreaga familie”. Astfel, 13 facilitatori au susținut, în biblioteca județeană și în bibliotecile rurale, câte 3 ateliere cu copii, părinți și bunici, în total 51 de familii, cu 121 participanți. Timpul alocat unui atelier a fost de 90 de minute, din care 10 minute pauză. Deși temele atelierelor au fost diferite – cartea ilustrată, poezia și textul științific – structura a fost aceeași. Fiecare întâlnire cu familiile a început cu un joc de cunoaștere sau de energizare, cu scopul de a facilita cunoașterea participanților, de dinamizare a grupului și de pregătire pentru activitățile atelierului. Apoi, un timp de 15-20 de minute a fost dedicat lecturii: predictivă, pe roluri sau explicativă, în funcție de textul ales. Lectura a fost urmată de interacțiunea cu textul și reflecția, etapă care contribuie la dezvoltarea reflecției personale, a gândirii analogice, a creativității, a exprimării verbale și non-verbale; este folositoare și prin prisma desprinderii din text a unor valori morale și contextualizarea lor. Lectura a fost reluată în familie, pentru a studia cuvintele necunoscute. În vederea stimulării cititului de plăcere, au fost folosite diverse metode atractive menite să încurajeze practica-rea continuă a lecturii în familie. Fiecare activitate s-a încheiat cu un joc de evaluare.

Ca urmare a desfășurării atelierelor de literație pentru familie în biblioteca județeană și în bibliotecile rurale partenere, putem afirma că acest tip de activități merită susținute, pentru că: încurajează implicarea părinților în planificarea și participarea la activități împreună cu copiii, ajută părinții să dobândească cunoștințele, abilitățile și atitudinea necesare pentru a veni în sprijinul dezvoltării limbajului copilului lor. În cele trei activități cu familiile, facilitatorul folosește cărțile pentru copii ca punct de plecare pentru a discuta diverse teme familiale, pentru a ajuta părinții să susțină învățarea copiilor lor și pentru a ajuta toți participanții la program să-și exploreze propriile nevoi de învățare.

Rezultatele programelor de literație sunt, de fapt, rezultatele generale ale activităților de învățare de plăcere, și anume: creșterea încrederii și stimei de sine, a motivației de a învăța, formarea atitudinilor pozitive față de educație, conștientizarea importanței activităților comune de învățare, cu efect pozitiv asupra relației copii-părinți, îmbunătățirea abilităților de lectură și a vocabularului atât la copii, cât și la părinți, crearea unui mediu informal de învățare, care stimulează

relațiile dintre copii, părinți și facilitatori, părinții învață noi metode de lectură și de comunicare inter-generațională [1].

Secțiunile și bibliotecile pentru copii din întreaga lume sunt diferite, dar toate oferă, pe lângă cărți și alte tipuri de documente, jocuri, jucării, ore de povești și alte programe pentru cei mici, ajutor la teme pentru elevi, diverse cluburi, spații atractive și confortabile. Pe lângă acestea, programele pentru întreaga familie nu trebuie să lipsească, fiindcă ele nu întăresc doar legătura copil-părinte, ci și pe cea copil-bibliotecă, respectiv părinte-bibliotecă și contribuie la îmbunătățirea imaginii bibliotecii în comunitatea din care face parte.

Referințe bibliografice:

1. *Analiza comparativă asupra practicilor de literație în familie*. [accesat la 04.09.2019]. Disponibil: https://www.bjc.ro/new/files/family-literacy-works/analiza_comparativa_asupra_practicilor_de_literatie.pdf
2. *Literația pentru familie – definirea conceptului, scurt istoric, exemple de bune practice*. [accesat la 04.09.2019]. Disponibil: https://www.bjc.ro/new/files/family-literacy-works/prezentarea_conceptului_de_literație_pentru_familie.pdf
3. *Profilul ocupațional al facilitatorului de programe de literație pentru familie*. [accesat la 04.09.2019]. Disponibil: https://www.bjc.ro/new/files/family-literacy-works/prezentare_profilul_facilitatorului.pdf

PROGRAMUL „SĂ REAUZIM POVESTEA”

Angela TIMUȘ

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Chișinău

Programul de lectură cu voce tare „Să reauzim povestea”, inițiat în anul 2018 la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, are drept scop dezvoltarea simțului artistic și literar prin folosirea artei (teatrului) ca metodă activ-participativă a copiilor. Prima etapă a programului prevede selectarea și receptarea poveștilor prin tehnici de lectură conștientă, cursivă și expresivă. Poveștile sunt citite de către actori, bibliotecari și voluntari. După care textul este analizat temeinic sub

toate aspectele: mesaj, dialog, realizare artistică, caracterizarea personajelor.

Cea de-a doua etapă a programului presupune introducerea unui element nou în povestea cunoscută, ceea ce înseamnă redarea prin mijloace dramatice a conținutului poveștii, schimbând chiar firul narativ al conținutului. Partenerul de susținere în faza începentă a fost Teatrul Municipal de Păpuși „Guguță”, care a avut o agendă bine structurată cu un program de activitate săptămânal. Spectacolele se desfășurau în spațiile bibliotecilor, amplasate în cele cinci microsectoare ale municipiului Chișinău: „Târgoviște”, „Alba-Iulia” (Buiucani); „Adam Mickiewicz”, „Maramureș”, „Ovidius” (Centru); „Transilvania” (Ciocana); „Târgu-Mureș”, „Ițik Mangher” (Râșcani); „Ștefan cel Mare”, „Nicolae Titulescu”, „Codru” (Botanica). În scenă au fost puse câteva povești ale scriitorului Ion Creangă într-o altă formulă, una intrigantă și destul de interesantă, care au impresionat copiii. Vizionarea spectacolelor a fost un prim pas spre realizarea propriilor povești de către copii.

Astfel, ne-am propus să atragem grupuri de copii, care doresc să încerce să lucreze cu o poveste, după care aceasta să fie pusă în scenă. În savuroasele peripeții scenice copiii se regăsesc în personajele poveștilor îndrăgite, înscenarea teatrală îi face pe copii să creadă, să simtă eroii spectacolului.

Teatrul de păpuși este practicat cu succes la Filiala „Târgoviște”, unde se nasc cele mai spectaculoase povești. Aici păpușile sunt confecționate cu multă ingeniozitate chiar de către copii. Exercițiile de dramatizare prin intermediul marionetei modelează copiii, îi fac să fie mai dezinvolți, mai creativi, mai siguri pe sine.

Participanții au deprins abilități de lecturare cu expresivitate, ținută scenică, improvizare. Iar cele șase spectacole susținute le-au oferit experiența scenei mari, cea de a fi în pielea adevăraților actori.

Filiala „Adam Mickiewicz” a selectat cele mai frumoase povești poloneze, care să fie înțelese de către copii. Fiecare poveste a fost citită cu voce tare, analizată sub toate aspectele, după care jocul de rol a devenit o activitate distractivă, un instrument esențial al învățării pentru copii. Drept rezultat al celor învățate, au fost teatralizate șapte povești.

Metodele utilizate la Filiala „Ovidius” au fost variate, de la lectura explicativă (citirea-model, în lanț, selectivă, pe roluri, integrală), lec-

tura interpretativă până la jocurile didactice, dezbaterile, diagrama Venn, Paianjenul, Cubul, turul galeriei și multe alte metode activ-participative care au contribuit la spargerea gheții, la minimalizarea frustărilor, timidității, fricii condiționate de drama trăită. Jocul de rol le-a oferit posibilitatea copiilor să dirijeze personajele din cărți și să privească pozitiv întâmplările, cele cu un final trist au fost substituite cu unul plin de lumină. Au fost puse în scenă cinci povești, reconstituite în maniera proprie a copiilor.

Ca obiectiv primar în realizarea programului, Filiala „Ștefan cel Mare” a pus în valoare folclorul românesc, utilizând ca formă jocul de rol prin intermediul păpușilor de teatru, confecționate chiar de copii. S-au pus pe rol patru povești.

La Filiala „Nicolae Titulescu” doar mânuirea simplă și amuzantă a unei singure păpuși creează copiilor o atmosferă prielnică și relaxantă. Aceste activități reprezintă veritabile exerciții pentru copii de a-și exersa vorbirea, a-și perfecționa exprimarea mai nuanțată, gesticularea. Copiii au trăit emoții frumoase prin înscenarea a celor șaisprezece povești.

Copiii de la Filiala „Transilvania” au învățat lucruri despre înțelepciunea poveștilor, despre lume, familie, prietenie ș.a. Aceștia au descoperit eroii îndrăgiți din poveștile „Ridichea”, „Soacra cu trei nurori”, „Ieduțul numărător”, „Lupul guvernator” etc. Și felul în care a fost spusă o poveste contează, deoarece programul a oferit copiilor atât rolul de ascultător, cât și de actor, participând la prezentarea eroilor din povești la cele nouă texte foarte frumos interpretate.

Filiala „Alba-Iulia” a contribuit și a susținut acest program prin organizarea unor activități interesante pentru a bucura cât mai mulți copii dornici de a descoperi miraculoasa lume a poveștii. La realizarea înscenării celor șase povești s-a lucrat minuțios cu textul, repartizarea rolurilor, dar și confecționarea personajelor.

Copiii de la Grădinița nr. 103 au ascultat noi povești și au fost încurajați să le însceneze, având drept susținător Filiala „Codru”. Copiii au făcut cunoștință cu povestea într-un mod deosebit, interactiv, unde fiecare copil a avut posibilitatea să fie eroul principal. Dar s-a lucrat meticulos cu copiii și la înscenarea celor două povești.

Activitățile organizate la Filiala „Târgu-Mureș” au încurajat copiii să comunice, să empatizeze, să socializeze și chiar să participe la inter-

pretarea celor șase povești alături de bibliotecar. Și copiii de la Filiala „Ițik Mangher” învață să mânuiască singuri păpușile.

Tinerii cu CES de la Filiala „Maramureș” au avut parte de povești terapeutice, coordonate de către psihologul Svetlana Sârbu, Centrul Prietenos Tinerilor din sect. Botanica, Chișinău. Poveștile au fost redate prin mimarea unor gesturi și acțiuni ce definesc unele personaje. Poveștile terapeutice transmit întotdeauna un mesaj bine definit și au un scop precis de vindecare. Acești tineri au reușit să participe la teatralizarea a două povești.

Filialele Bibliotecii Municipale au conlucrat efectiv cu mai mulți parteneri instituționali: Grădinița nr. 6, Grădinița nr. 186, Grădinița nr. 183, Grădinița nr. 185, Grădinița nr. 100, Grădinița nr. 101, Grădinița nr. 103, Grădinița nr. 108, Grădinița nr. 118, Grădinița nr. 137, Grădinița nr. 169, Grădinița nr. 130, Grădinița nr. 211, Grădinița nr. 119, Centrul pentru Copilărie, Adolescență și Familie, Centrul pentru Copii și Tineret „Sparta”, Școala primară nr. 83 „Gr. Vieru”, Liceul „Iulia Hasdeu”, Liceul „ProSucces”, Gimnaziul „Nicolae Costin”, Liceul „Mircea cel Bătrân”, Gimnaziul „Dumitru Matcovschi”, Liceul „Mihai Viteazul”, Gimnaziul nr. 53, Liceul „Liviu Deleanu”, Școala-grădiniță „Pas cu Pas”, Liceul „Elena Alistar”, Centrul de Creație „Artico”, Liceul „Dante Alighieri”, Liceul „Orizont”, Tabăra de vară „Columnașii” etc.

Până la momentul actual au fost teatralizate 65 de povești în interpretarea copiilor. Poveștile contribuie în mare măsură la educația copiilor, clădind caractere puternice, insuflând curaj și principii morale fără a neglija iscusința și înțelepciunea. Este important să citim copiilor povești, care să-i învețe cât de important e să fii bun, cinstit, sincer și generos cu cei din jur. O poveste bine aleasă influențează pozitiv și constructiv caracterul celor mici. Povestea transpune copiii în lumea magică pe care ei o îndrăgesc atât de mult, iar elementul de joc imprimă un caracter mai viu și mai atrăgător, aduce varietate și o stare de bună dispoziție.

POVEȘTEA DE SEARĂ LA „TÂRGOVIȘTE” PE FACEBOOK

Liliana JUC

Filiala „Târgoviște”,

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

De cum ne naștem, auzim și spunem povești. Poveștile – cea mai veche formă de comunicare, de până la apariția scrisului încoace tot prin povești comunicăm. Cu justețe afirmăm că poveștile sunt oglinda unui popor, ele înglobează înțelepciunea, experiența de secole a neamului.

Poveștile reprezintă adevăruri fundamentale. Ele ne oferă răspunsuri la primele întrebări existențiale, astfel, sunt primele creații artistice prin care cunoaștem lumea. Poveștile ne modelează. O poveste bine spusă are impact. Poveștile îi modelează deopotrivă și pe narator, și pe ascultător. Pe cel dintâi – în arta narării, formând abilitatea de a fi convingător și artistic; pe cel de al doilea – în arta ascultării, dezvoltând capacitatea de ascultător și trezind empatie.

Lexemul „poveste”, omniprezent în vorbirea noastră cotidiană, are un larg câmp lexical: care este povestea ta? = ce istorie ai?; știi povestea lor? (cu tentă de bârfă); o casă de poveste = foarte frumoasă; de poveste acest fapt = demult s-a trecut; nici poveste = nici pomeneală; stăm la povești = la taifas; nu-mi spune povești = lucruri neadevărate, brașoave [2].

Limbajul poveștilor este unul colorat, plin de frazeologisme, zicători, proverbe etc. Nararea poveștilor este un bun exercițiu pentru dezvoltarea coerenței vorbirii și extinderii vocabularului. O poveste inspire, deci poate iniția scrierea de alte texte. Dacă o poveste a plăcut, vom căuta și alte povești, adică se fac trimiteri imediate la surse. Poveștile formează ușor o comunitate de cititori, pasionați de ele.

De ce spunem povești?

La această întrebare aș răspunde fără tăgadă: *Poveștile conferă sens vieții noastre.* După Andrei Pleșu, povestea este un tablou vibrant, mereu în mișcare. Ea pune în pagină o galerie de portrete, peisaje, pasiuni, speranțe, întâmplări și împrejurări, euforii și dezamăgiri. Povestea

reprezintă un conglomerat de fapte și afecte, greu de separat. De fapt, *ea nu dă ceva de gândit, fără să dea ceva de trăit* [3, p. 17].

Când raționamentele sau purul intelect devin piedici ale cunoașterii și înțelegerii, metafora și parabola sunt de rigoare. Poveștile sunt adevăruri fundamentale ale vieții sau am putea spune și invers – poveștile sunt cele care distrag atenția de la severitatea adevărului. Da, parabola nu este doar o sursă de reflecție, dar și motivație de viață, un suport existențial. Nu în zadar, spunea scriitorul Octavian Paler: *Dumnezeu i-a făcut pe oameni ca să-I spună povești.*

Copiii iubesc poveștile! Contează dacă le ascultă ori le văd?

Care dintre cele trei – poveștile audio, desenele animate și poveștile citite de adulți – implică conexiuni complexe între diversele părți ale creierului? Un studiu recent a comparat efectul poveștilor asupra creierului copiilor cu vârsta de 4 ani.

În momentul în care copiii ascultă povești audio, doar zona limbajului este activată, iar conexiunile cu celelalte zone ale creierului sunt limitate. Acest lucru denotă că atenția este focusată pe înțelegerea limbajului, iar centrul responsabil de imaginație rămâne pe dinafară.

În momentul în care copiii privesc desene animate, se activează zonele legate de percepția audiovizuală, iar conexiunile cu celelalte zone cerebrale sunt limitate. Mai mult, cercetătorii au descoperit că, în cazul copiilor de 4 ani, desenele animate au fost mai greu de înțeles în comparație cu poveștile audio și poveștile citite de către un adult.

Atunci când copilului îi este citită o poveste de către un adult, activitatea cerebrală este diferită și mult mai benefică unei dezvoltări cognitive sănătoase. În momentul în care copiii au acces la imagini care le susțin procesarea informației auditive, înțelegerea poveștii devine mult mai facilă. Mai mult, în timp ce ascultă o poveste citită, copiii își îmbunătățesc conexiunile dintre zonele cerebrale care se ocupă de procesarea limbajului, a imaginilor și de imaginația vizuală.

Astfel, cercetătorii au concluzionat că, pentru copiii cu vârste între 3 și 5 ani, este benefică lectura poveștilor în compania unui adult pentru că această experiență îi ajută să își dezvolte centrul imaginației și să creeze conexiuni între acest centru și alte zone cerebrale.

Aceste concluzii se bazează pe un studiu recent, care a avut drept subiecți 27 de copii cu vârsta de 4 ani. Studiul a urmărit modul în care fiecare dintre formele în care putem spune o poveste unui copil (poveste audio, citirea unei cărți de povești sau un desen animat) influențează activitatea cerebrală a acestuia. Studiul a urmărit cu ajutorul unui aparat RMN modul în care se activau patru zone importante din creierul uman, și anume zona limbajului, zona percepției vizuale, zona imaginației vizuale și zona activată în stare de repaus [1].

Așadar, cele mai potrivite sunt poveștile lecturate sau narate teatralizat.

Imensitatea poveștilor: între teorie și practică

Ce anume face o poveste interesantă? Ceea ce îi ajută pe copii să își dezvolte o curiozitate reală: abilitățile naratorului și subiectul selectat adecvat grupului de vârstă. Arta de a spune povești este cea mai prielnică metodă non-formală de învățare. Aici aș veni cu expresia Doamnei învățătoare, unul dintre personajele povestirii „Prăvale Baba” de Ionel Teodoreanu, care tălmăcea elevilor săi din clasa I-a minunea literelor: *Alfabetul începe cu ce isprăvesc poveștile. Alfabetul – povestea literelor. Să nu vă speriați, copii. Toate vin din poveste.*

Din dorința de a aduce povestea în casa fiecărui copil a venit un mare proiect – „Povestea de seară la «Târgoviște» pe Facebook”. Poveștile prind viață într-un studiu improvizat în incinta bibliotecii și în fiecare zi de marți, la ora 20:00, pe pagina de facebook a instituției, apare câte un nou filmuleț. Elementele decorului sunt confecționate tot de bibliotecarii pasionați. Păpușile de deget, păpușile de mână constituie un mare arsenal de artefacte, astfel îl punem și mai mult în valoare.

Selectăm povești scurte, dar cu profunzime, povești cu tâlc, care excelează prin povește și sunt interesante atât pentru cei mici, cât și pentru adulți. Acest serviciu ne face să ajungem și mai repede la inima cititorului și să demonstrăm că arta povestirii este indispensabilă chiar și în era tehnologizării. „Povestea de seară pe Facebook”, devenit serviciu WEB, reprezintă un brand al Bibliotecii „Târgoviște”!

CONCLUZII: Povestea, care este la îndemâna oricui, rămâne cel mai lesnicios instrument de educare, de cultivare a valorilor general-

umane, de teaurizare a înțelepciunii populare. O poveste poate fi spusă în mai multe feluri, adică este și un mod de a ne exprima creativitatea, depășind învățarea liniară, și o metodă de stimulare a creativității, accesând întreaga capacitate cerebrală.

Arta povestirii îmbunătățește aptitudinile de ascultare și stimulează sentimentul de empatie, dezvoltă imaginația, incită artistismul, facilitează crearea unei comunități de cititori. O poveste poate stârni o reală curiozitate, dacă este măiestrit redată și selectată adecvat grupului de vârstă. Recomandările ar fi să optăm pentru povești scurte, cu profunzime, spuse într-un mod diferit.

Referințe bibliografice:

1. *Ce alegem între o carte ilustrată, o poveste audio sau un desen animat?* [accesat: 11.02.2020]. Disponibil: <https://www.cutiuta-cu-povesti.ro/blog/despre-carti-si-lectura/ce-alegem-intre-o-carte-ilustrata-o-poveste-audio-sau-un-desen-animat/>
2. *Definiții pentru poveste.* [accesat: 11.02.2020]. Disponibil: <http://www.dexonline.ro:8080/definitie/poveste>
3. PLEȘU, Andrei. *Parabolele lui Isus. Adevărul ca o poveste.* București: Humanitas, 2012. 320 p. ISBN 978-973-50-3767-3.

PROGRAME DE EDUCAȚIE NON-FORMALĂ ÎN BIBLIOTECĂ: CONVERGENȚA LECTURII, DESCOPERIRII, INOVAȚIEI

Rodica GANGURA

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

Drumul spre cunoaștere și dezvoltare trece prin lectură. În secolul vitezei și al exploziei tehnologiilor informaționale se vorbește tot mai mult despre criza lecturii. Tot mai des auzim sintagma „copiii nu mai citesc”, tot mai puțin experimentează bucuria lecturii, preferând telefonul inteligent, jocul pe calculator sau tabletă. Există deja un consens general: deoarece azi sunt mai multe posibilități de distracție decât aveam „noi, maturii” pe vremuri, lectura a rămas a

fi o îndeletnicire opțională și, mai grav, este percepută de copii ca o preocupare la modă în trecut, care, însă, azi nu mai are loc pe podium. Cititul nu mai e ceva dorit, ci, mai degrabă, etichetat și plasat la capitolul „trebuie”. Un *trebuie* care omoară din start plăcerea lecturii. Noi, bibliotecarii, ne întrebăm cum putem să-i motivăm, să găsim acea pârghe, prin care să-i atragem către un univers plăcut, atractiv, relaxant în care să redescopere fascinația cititului. Desigur, biblioteca este locul unde lectura e accesibilă tuturor, este spațiul imaginației și al creativității, în care ideile se materializează, totul capătă formă și culoare.

Ca să-i determine pe copii să vină cu plăcere la bibliotecă, bibliotecarul modern „dezbracă haina” tradiționalistă și se transferă în postura de „profesor cu idei colorate”. Astfel, am inițiat activități de educație non-formală, care este diferită de educația formală atât prin conținut, cât și prin formele de realizare. Educația non-formală are menirea să dezvolte potențialul cognitiv, afectiv și acțional al copiilor și tinerilor, să răspundă intereselor și opțiunilor acestora pentru petrecerea timpului liber. Copiii au nevoie de asemenea activități, deoarece le oferă noi oportunități și o mare libertate de construcție a învățării, le satisfac necesitatea de investigare și cutezanță creatoare. Acțiuni care să le extindă lumea lor spirituală, să le împlinească setea de cunoaștere, să le creeze stări de emoție profundă, descoperind, apreciind, formându-și propriile convingeri, atitudini, comportamente.

Din suita de activități non-formale organizate la bibliotecă, voi menționa programele „Fii Fresh, alege sănătatea!”, „Pași spre cunoaștere”, „Maeștrii cunoașterii”. Ideea, în general, este de a-i ajuta pe elevi să adopte o atitudine pozitivă față de lectură, să conștientizeze importanța ei pentru bunăstarea și dezvoltarea personală și pentru îmbunătățirea performanțelor școlare, de a le stimula interesul, curiozitatea, dorința de a învăța, de „A ȘTI MAI MULT”.

Așa cum „sănătatea este totul, dar fără sănătate totul este nimic” (A. Schopenhauer), promovarea unui mod sănătos de viață trebuie să devină o prioritate în educația copiilor. Cu regret, astăzi elevii stau foarte multe ore în spații închise, fac puțină mișcare, au obiceiuri de alimentare nesănătoasă, ceea ce le afectează buna creștere. Și mai

grav e că în școli nu se prea organizează activități în cadrul cărora elevii să fie informați despre alimentarea corectă, echilibrată și diversificată, despre produsele sănătoase, despre rolul pozitiv pe care îl are mișcarea și activitatea fizică zilnică în aer liber, precum și despre riscurile aferente unui stil de viață nesănătos. De aceea am considerat bine-venit, util și foarte interesant să inițiem la bibliotecă programul „Fii fresh, alege sănătatea!”, la realizarea căruia am colaborat cu specialiști în medicină – medici voluntari de la Asociația Studenților și Rezidenților în Medicină, USMF „Nicolae Testemițanu”, specialiști în sport de la Palatul Sporturilor USM și Universitatea de Stat Educație Fizică și Sport.

Scopul acestui program de educație non-formală este de a-i ajuta pe copii să conștientizeze și să adopte un stil de viață sănătos, să deprindă obiceiuri sănătoase de nutriție și mișcare, să conștientizeze efectele dramatice ale nutriției precare, ale sedentarismului și ale fumatului asupra sănătății, să însușească metode de acordare a primului ajutor medical în diferite situații de risc, să se familiarizeze cu sursele de informare la temă. Programul include cicluri a câte 5 ateliere pentru grupuri de copii cu vârsta de 12-14 ani, având următoarea tematică: „Să ne cunoaștem corpul”; „Cum se acordă primul ajutor medical”; „Mișcarea – izvor de sănătate”; „Spune NU fumatului”; „Trăiește sănătos – mănâncă inteligent”. Participanții au fost implicați în activități de informare și activități practice care au presupus lucru în echipă, *brainstorming*, experimente, jocuri și alte metode interactive. Ca materiale și instrumente de lucru am folosit:

- Cărți și resurse multimedia,
- Prezentări PowerPoint,
- Imagini și postere,
- Mulaje și materiale didactice,
- Materiale pentru experimente,
- Mostre de produse alimentare,
- Chestionare.

Feedbackul din partea participanților este pozitiv și denotă interesul și impactul activităților asupra copiilor: „A fost ceva nou. Mi-am creat propria piramidă de nutriție”; „Am o surioară mai mică și sunt

fericită că am aflat cum pot să acord primul ajutor în caz de asfixiere, de fractură”; „Am învățat ce trebuie să fac în caz de înec”; „După ce am realizat testul «Crezi că ai un regim alimentar sănătos?», am descoperit că regimul meu nu e sănătos. Trebuie să fac schimbări”.

„Pași spre cunoaștere” și „Devino un Maestru al Cunoașterii” sunt programe axate pe utilizarea și valorificarea publicațiilor de referință – enciclopedii cu ilustrații și desene explicative, cu un conținut textual interesant și foarte bine structurat pe anumite domenii, care le ajută copiilor să-și dezvolte cunoștințele la diverse subiecte, să învețe într-un mod interactiv și atractiv.

Astfel, programul „Pași spre cunoaștere” este destinat tinerilor exploratori de 9-11 ani curioși să cunoască tainele geografiei și are următoarele obiective:

- Stimularea interesului și aprofundarea cunoștințelor despre lumea înconjurătoare;
- Sporirea interesului copiilor pentru lectura cărților de referință;
- Lărgirea orizontului de cunoaștere cu privire la Terra;
- Formarea abilităților de activitate practică și lucru în echipă prin implicarea în efectuarea experimentelor și realizarea proiectelor;
- Cunoașterea tipurilor de dezastre naturale, formarea unor atitudini și comportamente responsabile în cazul dezastrelor naturale.

Pe parcursul a șase ateliere: „Arctica și Antarctica”, „Oceanele”, „Deșertul”, „Munții”, „Vulcanii”, „Dezastrele naturale”, elevii și-au completat cunoștințele cu informații noi și interesante din domeniul geografiei, lecturând cărțile din seria publicațiilor de referință „Pași spre cunoaștere”, selectate în dependență de tema fiecărui atelier. Participanții au învățat să lucreze eficient cu enciclopediile, „au navigat” pe hartă și pe glob, descoperind cât de diversă, mare și interesantă este lumea în care trăim. Iar practicarea experimentelor – incredibile, magice, cu lumină și culoare (vulcanul, tornada, valurile mării ș.a.), a suscitât și mai mult curiozitatea și interesul pentru bibliotecă, locul unde poți dezvolta noi competențe pentru a învăța altfel, fără stres și prin metode distractive. Descoperirea și implicarea în efectuarea ex-

perimentelor a fost ceva nou și impresionant pentru copii, trezindu-le interesul pentru știință prin observare, descoperire, analiză. La finalul programului, participanții și-au verificat cunoștințele, completând un test și realizând în echipe proiecte în 3D cu referire la tema fiecărui atelier. Dar nu s-au oprit aici. Fiind fascinați de tot ce au învățat la bibliotecă și de călătoriile imaginare pe pagini de carte, o clasă de elevi participanți la program au pornit într-o călătorie adevărată în munții Carpați, iar învățătoarea, impresionată de oportunitățile de învățare *altfel*, pe care le-a descoperit la bibliotecă, a decis să se înscrie la un curs de educație non-formală.

Impactul activităților a fost unul cu implicații emoționale – uimire, suspans, bucurie. Impresiile micilor cercetători și ale profesorilor denotă interesul și entuziasmul cu care au participat la activități: *„Este un program bine-venit și suntem norocoși că participăm. Învățăm lucruri noi și utile pe care le folosim apoi și în cadrul lecțiilor. Venim cu mult interes și curiozitate la fiecare atelier.”* (E. Ciobanu, Liceul „Minerva”); *„Aplicarea metodelor non-formale în cadrul acestor activități bine organizate captează interesul, dezvoltă gândirea logică, încurajează copiii să exploreze, să aibă inițiativă și să creeze. Copiii au învățat să observe, să compare, să selecteze, să stabilească reguli. Dorim continuarea activităților.”* (I. Tofan, Gimnaziul „Nicolae Costin”); *„Am descoperit foarte multe lucruri noi și am fost fascinați să realizăm lucrări în 3D”*; *„Mi-a plăcut mult să facem experimente. Sunt curios și am descoperit ceva nou”*; *„Sunt calm pentru că știu ce trebuie să fac în caz de cutremur”*; *„Am aflat ce sunt dezastrele naturale și cum să ne comportăm”*; *„Am învățat cum să procedez la declanșarea unui incendiu dacă sunt singur acasă”* (elevi).

În perioada vacanței de vară a fost lansat programul educațional-recreativ „Devino un Maestru al Cunoașterii” cu sloganul *Citește! Descoperă! Creează!* La fiecare ședință, copiii lecturau o carte din seria „Maeștrii cunoașterii”, apoi participau la concursul Quiz, utilizând aplicația Kahoot. Prin acest program ne-am propus:

- Să încurajăm și să stimulăm lectura copiilor;
- Să-i învățăm cum să utilizeze eficient enciclopediile;
- Să-i ajutăm să-și dezvolte competențele digitale;

- Să le îmbunătățim cunoștințele în anumite domenii;
- Să creăm un mediu de cunoaștere atractiv și creativ;
- Să-i încurajăm pe copii să petreacă vacanța de vară la bibliotecă, într-un mod activ și interesant.

Programul a inclus și concursuri de tip Quiz, destinate copiilor dornici de a-și verifica erudiția și de a obține cel mai tare titlu al verii. Concursurile au fost elaborate în baza enciclopediilor din seria „Maestrii cunoașterii”. Implicarea copiilor a presupus: lecturarea cărților din seria respectivă (câte un titlu selectat în fiecare săptămână) și participarea la concursurile săptămânale, răspunzând la seturi de întrebări tematice elaborate cu aplicația Kahoot. Învingătorul devenea „Maestru al Cunoașterii” în săptămâna respectivă. Finala din cadrul primei ediții a concursului s-a desfășurat în format de „MegaBătălia Enciclopedișilor”, la care au fost admiși învingătorii rundelor săptămânale. Quiz-ul final a inclus întrebări din toată seria de enciclopedii „Maestrii cunoașterii” și doar cunoștințele acumulate pe parcursul întregului program i-au ajutat pe maeștri să se bucure de o supervictorie în bătălia pentru titlul de „SuperMaestru al Cunoașterii”.

Oferind această „rețetă” de educație non-formală la bibliotecă, am reușit să sporim interesul copiilor pentru lectură și să contribuim la formarea unor cititori avizați și informați. Consider că, prin implementarea acestor programe cu activități adiacente lecturii, putem ajunge mai ușor la cei care altfel nu ar veni la bibliotecă și putem oferi ceva în plus celor care sunt pasionați de lectură. Iar metoda experimentului are un impact pozitiv asupra elevilor, face ca știința să devină abordabilă și confirmă afirmația lui Confucius despre învățarea eficientă: „*Spune-mi și voi uita. Arată-mi și voi ține minte. Implică-mă și voi înțelege*”. Astfel de activități conferă serviciilor de bibliotecă un factor de surpriză construit pe inovație și curiozitate, datorită căruia biblioteca devine mult mai importantă și mai atractivă pentru membrii comunității.

VALABILITATEA, VALENȚA ȘI VALOAREA EDUCAȚIEI NON-FORMALE ÎN BIBLIOTECĂ

Aurelia DOBJANSCHI

Biblioteca Publică Raională „Vasile Alecsandri” Telenești

*„Să nu-i educăm pe copiii noștri pentru lumea de azi.
Această lume nu va mai exista când ei vor fi mari și nimic nu ne permite
să știm cum va fi lumea lor. Atunci să-i învățăm să se adapteze.”*

Maria Montessori

Idealul educațional al tinerei generații vizează dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, formarea unei personalități multilateral dezvoltate și creative. Un rol important în vederea atingerii acestui ideal îl are educația non-formală. Biblioteca contribuie și dezvoltă în permanență servicii de educație non-formală. De ce educația non-formală la bibliotecă? Deoarece biblioteca dispune de: spații prietenoase, echipament modern, colecții variate, orar accesibil, metodologii interactive, personal instruit.

Toate acestea formează o platformă de impact tridimensională, pe care am încadra-o în trei calificative: *valabilitate, valență și valoare*.

Valabilitatea educației non-formale

Bibliotecile publice au devenit centre comunitare inovative și oferă o gamă diversificată de activități interactive și utile pentru comunitate. Biblioteca Publică Raională „Vasile Alecsandri” Telenești contribuie la formarea competențelor personale, care sunt aplicate cu mult succes de către beneficiari în activități civice, dar și educative.

Programul „**Vreau să fiu voluntar**” adună tineri responsabili, ingenioși și creativi, care sunt instruiți la următoarele subiecte:

- Avantajele și beneficiile voluntarului;
- Sarcinile și responsabilitățile voluntarului;
- Abilitățile de comunicare;
- Lucrul în echipă;
- Identificarea problemelor comunitare;

- Elaborarea unui proiect comunitar;
- Colectarea de fonduri;
- Implementarea proiectelor comunitare;
- Celebrarea succesorilor.

Pe parcursul anilor 2015-2018, la bibliotecă au fost instruiți peste 70 de voluntari, 50% din care au devenit activi și implicați în acțiuni comunitare.

Gama serviciilor de educație pentru sănătate oferite de biblioteca din Telenești include:

- **Serviciul „Bunele maniere la bucătărie”** – copiii implicați în acest serviciu dobândesc abilități de:

- folosire a ustensilelor de bucătărie;
- modalități de aranjare a mesei festive;
- dezvoltare a manierelor de comportament la masă.

- **Serviciul „Sănătatea vine din farfurie”** – acest program adună adolescenții interesați de modul sănătos de viață. Accentul principal se pune pe importanța igienei la bucătărie. Specialiștii igieniști de la Centrul Sănătate Publică instruiesc tinerii să cunoască:

- Beneficiile fructelor și legumelor ecologice în alimentare;
- Metodele de preparare a bucatelor sănătoase;
- Utilizarea corectă a produselor naturale de curățare a bucătăriei și echipamentului de bucătărie.

- **Serviciul „Adolescenții informați – viitori părinți sănătoși”**. Programul are ca scop informarea, educarea și promovarea modului sănătos de viață. Formatorii în cadrul programului sunt specialiști, care îi învață cum să-și protejeze sănătatea și cum să ia cele mai corecte decizii în situații dificile. Participanții au învățat:

- Cum să recunoască și să prevină violența; cum să reacționeze atunci când cineva este violent cu ei sau cu prietenii lor;
- Cum să ia o atitudine responsabilă față de acțiunile personale și ale celor din jur, identificând și prevenind abuzul sexual printr-un comportament corect;
- Să conștientizeze și să se informeze corect despre bolile sexual transmisibile;
- Să selecteze și să utilizeze postările, contactele, jocurile de pe rețelele sociale și Internet;

- Să cunoască specificul schimbărilor interioare și exterioare survenite în perioada pubertății;
- Să aibă o atitudine responsabilă față de sănătatea lor fizică și mintală;
- Să dețină informații corecte și să utilizeze resursele care pot să le ofere răspunsuri veridice și calitative la întrebările care-i frământă.

Valențele educative ale activităților non-formale

Valența educației non-formale reliefează relația mai destinsă, mai apropiată între formator și formabil. Chiar dacă formatorul conduce întregul demers al instruirii, formabilii se pot manifesta spontan și liber. Formatorul nu își impune punctul de vedere, ci sugerează, cooperează și sprijină formabilii să devină buni organizatori ai propriei activități. De asemenea, valența se manifestă prin explozia de idei, competiția și solidarizarea în manifestarea cunoștințelor și abilităților obținute. În acest context vom menționa serviciul **„Tabăra de vară și agrement”**. Voluntarii implicați în cadrul acestui program organizează: lecții de etichetă, training-uri speciale, jocuri interactive, master-class, ateliere tematice de creație de tipul „Vreau să devin vedetă”, „Vreau să fiu jurnalist” etc. Ele au ca scop dezvoltarea capacităților creative, abilităților de socializare, comunicare și exprimare, lucru în echipă. Impactul Taberei de vară este deosebit: copiii și adolescenții încadrați în acest program își dezvoltă o calitate importantă pentru viață – încrederea în sine și descoperă noi modalități de integrare în activități comunitare. Adolescenții implicați în program devin ulterior voluntari adevărați, crescuți și instruiți la bibliotecă, continuându-și activitatea cu multă pasiune în instituțiile unde își continuă studiile. Vera Marian, bunică, menționează că nepoțica sa, care a participat la tabără, a devenit mai încrezută în sine, mai sociabilă și mai dornică de a schimba lucrurile spre bine.

Biblioteca din Telenești contribuie la educația non-formală a adolescenților în domeniul tehnologiilor informaționale prin câteva servicii inovative:

- **„Laboratorul de Tehnologii, Informare, Comunicare”** (Lab-TIC) ajută adolescenții să dobândească competențe digitale în cadrul a 4 module:

- Comunicare eficientă; Modelul DISC – instrument de cunoaștere a stilurilor comportamentale;
- Instrumente moderne de comunicare și promovare – programe și aplicații web: Prezi, PowToon, Canva, MovieMaker;
- Comunicare prin vestimentație;
- Liderism comunitar.

Toate aceste abilități și competențe sunt utilizate și testate la sfârșitul programului de implementare a SMB prin organizarea unor inițiative comunitare locale, care răspund anumitor necesități locale. La sfârșitul programului participanții la instruire dețin următoarele competențe și abilități:

- Comunică eficient cu diferite grupuri de public;
- Creează diferite materiale digitale pentru teme;
- Utilizează modalități de promovare cu ajutorul tehnologiilor;
- Știu să-și aleagă o ținută vestimentară corectă în dependență de circumstanțe;
- Pot organiza și se implică în diferite activități comunitare.

• **„Educația mediatică”** este un curs de instruire pentru adolescenți, care le ajută să înțeleagă și să se orienteze corect în varietatea informațiilor media. Cursul a fost implementat cu susținerea IREX EUROPA Moldova. În cadrul atelierelor elevii au învățat:

- să distingă o știre veridică de una falsă;
- să facă diferența între știri și opinii;
- să evalueze site-urile web;
- să identifice fotografiile trucate.

• **„Clubul de Robotică”** este un program ce include niște oportunități din aria educației non-formale, care contribuie la dezvoltarea competențelor digitale.

Bibliotecarii, cu suportul voluntarilor comunitari, instruiesc copiii și adolescenții în activități de programare a roboților, încurajându-i să aplice cunoștințele STEM și să-și dezvolte abilitățile tehnologice. Echipa acestui club, formată din copiii ingenioși și instruiți, a participat la Competiția Națională FIRST LEGO League Moldova, unde au demonstrat abilități deosebite de lucru în echipă și gândire critică. Acest program s-a dovedit a fi atractiv și util pentru utilizatorii bibliotecii, deoarece îi ajută să-și îmbunătățească performanța școlară la disciplinele cu profil real.

În vederea susținerii interesului elevilor pentru cunoaștere, biblioteca oferă instruiți non-formale orientate spre acoperirea cererii crescânde în învățarea unor limbi străine, în special a limbii engleze. Din anul 2015 până în prezent, biblioteca noastră este un centru de învățare a limbii engleze. Activitățile de instruire au fost susținute de voluntari de la Corpul Păcii, profesori de engleză identificați de Programul Novateca și profesori locali de limba engleză selectați de Ambasada SUA în Moldova. În această perioadă, și-au dezvoltat abilitățile de comunicare în limba engleză, într-un mediu agreabil și prietenos oferit de bibliotecă, peste 100 de elevi din localitate. O beneficiară a clubului de engleză, actualmente studentă în România, a menționat că, datorită studierii aprofundate a limbii engleze la bibliotecă, a fost selectată printr-un concurs și a beneficiat de o instruire în cadrul unei tabere internaționale de vară pentru tineri. Actualmente, BPR „Vasile Alecsandri” din Telenești găzduiește un proiect de studiere a limbii engleze prin **Programul „English Access Microscholarship”**, coordonat de către Academia de Inovare și Schimbare prin Educație (AISE), cu suportul financiar al Ambasadei SUA în Republica Moldova. Programul se adresează adolescenților cu vârsta cuprinsă între 13 și 16 ani. Durata de implementare a programului este ianuarie 2019 – mai 2020. Doi profesori locali de limba engleză, selectați de Ambasada SUA, instruiesc un grup de 18 elevi. Ședințele au loc de două ori pe săptămână. Formabilii vor studia aprofundat limba engleză și, de asemenea, vor dobândi competențe de implicare în activități comunitare.

Familia este o prioritate socială, dar, din păcate, mai puțin se învață arta de a fi părinte. De aceea, biblioteca oferă servicii prin care își propune să devină o școală non-formală pentru părinți. Un exemplu reprezentativ este **Serviciul modern de bibliotecă „FamilyL@B”**. În cadrul serviciului, părinții cu copii până la 10 ani participă la trei ateliere, unde obțin competențe de:

- Management al tabletei;
- Utilizare a aplicațiilor de benzi desenate;
- Comunicare între părinți și copii în procesul de creare a benzilor desenate.

În cadrul acestui serviciu au fost instruite 30 de familii. În 2018 serviciul a fost menționat cu Premiul II la Festivalul Național „Lec-

tura Central”, compartimentul „Cel mai original proiect de promovare a lecturii”.

Valoarea educației non-formale este inestimabilă. Ea atrage prin varietatea formelor utilizate, atmosfera liberă și participativă, prin dorința de a învăța exprimată, nu impusă. Educația non-formală reprezintă valoarea adăugată a sistemului de învățământ și, deoarece una din funcțiile de bază ale bibliotecii este cea educativă, serviciile prestate de bibliotecă prezintă un interes deosebit pentru utilizatorii săi. Proiectele implementate au succes și durabilitate datorită suportului financiar și logistic oferit de Programul Novateca, IREX EUROPA Moldova, Ambasada SUA în Republica Moldova, Administrația Publică Locală. Ele contribuie la îmbunătățirea calității vieții beneficiarilor și sporesc imaginea pozitivă a bibliotecii în comunitate.

În final, vă propun o rețetă delicioasă de educație non-formală. Ingrediente pentru o prăjitură non-formală: 1 kilogram de jocuri, 2 pahare de experiențe noi, 4 linguri mari de învățare interactivă, o ceașcă cu entuziasm și un praf de bună dispoziție. Amestecăm bine toate ingredientele, le lăsăm la foc mare pentru câteva ore, apoi servim cu o garnitură de zâmbete, neapărat în compania prietenilor.

CLUBURILE DE ROBOTICĂ ÎN BIBLIOTECI – TREI ANI DE DESCOPERIRI ȘI EXPERIENȚE NOI

Eugenia BEJAN

Svetlana LISNIC

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

În Republica Moldova industria IT are un ritm rapid de dezvoltare și a înregistrat o creștere de 20 de ori a exporturilor de servicii IT în ultimii 10 ani. Pentru a crește în continuare acest ritm de dezvoltare, e nevoie să atragem mai mulți tineri spre specialitățile legate de domeniile tehnologiilor. În scopul pregătirii tinerei generații pentru profesiile de înaltă tehnologie, în domeniul educației se promovează tot mai mult conceptul STEM (știință, tehnologie, inginerie și matematică). Robotica, în acest context, este implementată pentru a le facilita copiilor și adolescenților procesul de studiu și de asimilare a domeniilor STEM într-o manieră interdisciplinară, activă și creativă.

Experiența primilor trei ani de activitate a cluburilor de robotică ne confirmă beneficiile acestor activități pentru copii, dintre care cele mai importante ar fi:

- *Familiarizarea copiilor cu programarea* – Copiii construiesc roboți și apoi, prin intermediul blocurilor de programare, îi pun în mișcare;
- *Dezvoltarea spiritului de echipă* – La activitățile de robotică copiii lucrează în echipă, se ajută unii pe alții, dezvoltă împreună idei, strategii și tactici;
- *Competitivitatea în sens pozitiv* – Deseori se organizează competiții de robotică și aceasta stimulează copiii;
- *Formarea perseverenței* – Programarea roboților presupune conexiuni logice, înțelegerea unor mecanisme și gândire analitică. Copiii învață împreună să găsească soluții și să nu renunțe;

- *Învățarea activă* – Copiii asimilează teoria prin practică, prin simularea unor experiențe. Ei au satisfacția proiectării, construcției și programării unor roboți autonomi.

De ce cluburi de robotică în biblioteci?

Motivele pentru care sunt oferite servicii legate de robotică în biblioteci sunt următoarele:

- nu toate școlile au cursuri de robotică și bibliotecile oferă o șansă pentru elevii care nu beneficiază de acestea;
- sunt gratuite;
- se desfășoară într-o atmosferă non-formală, care predispune mai mult la creativitate;
- nu se pun note;
- participanții pot fi de diferite vârste și astfel pot învăța unii de la alții;
- pot veni și părinții, bunicii.

Comunitatea Cluburilor de Robotică@Biblioteci

Inițiativa de dotare a bibliotecilor din Republica Moldova cu seturi de robotică Lego a fost lansată de Programul Novateca în martie 2016 în cadrul Proiectului „Crearea Cluburilor de Robotică în Bibliotecile din Moldova”, implementat de Asociația Națională a Companiilor din domeniile TIC cu susținerea Fundației Bill & Melinda Gates în cooperare cu Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) în scopul de a facilita transformarea bibliotecilor din Republica Moldova în instituții comunitare vibrante, unde cetățenii să beneficieze de acces gratuit la tehnologii moderne și servicii inovatoare.

Inițial au fost 7 biblioteci publice care au primit seturi de robotică Lego Mindstorms EV3: BPR Căușeni, BPR Fălești, BPR Rezina, BPR Telenești, BP Izbiște, Criuleni, BP Drujba, Ungheni, BP Voinova, Strășeni. În continuare comunitatea cluburilor de robotică din biblioteci s-a extins și în prezent include 19 biblioteci (12 sunt în localități urbane și 7 în localități rurale). Câteva biblioteci, printre care Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Chișinău, au procurat, cu ajutorul fondatorilor sau al sponsorilor, seturi de robotică suplimentare. Biblioteca

pentru Copii din Glodeni, Biblioteca Orășenească „Petre Ștefănuță” din Ialoveni au procurat și seturi Lego WeDo, care sunt pentru copii de vârstă preșcolară și școlară mică.

Programul Novateca a facilitat și instruirea antrenorilor acestor cluburi în construcția și programarea acestui tip de roboți. Antrenori ai cluburilor de robotică au devenit elevi, studenți, profesori voluntari și chiar bibliotecari.

După încheierea Programului Novateca în 2018, rolul de coordonator al comunității cluburilor de robotică din biblioteci a fost preluat de Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”.

Comunitatea este prezentă și pe Facebook prin grupul Cluburi de Robotică@Biblioteci. Este o platformă care facilitează comunicarea între cluburi, schimbul de idei, experiență, lansarea unor inițiative.

Ce am reușit în trei ani de activitate?

De la constituirea cluburilor de robotică în biblioteci și până la sfârșitul anului 2019, au beneficiat de acest serviciu peste 8900 de copii, dintre care 543 au obținut titlul de membru permanent.

Atelierele de robotică se organizează, ca regulă, o dată pe săptămână (în perioada de pregătire pentru competiții poate fi chiar și zilnic). În unele biblioteci se organizează ateliere pentru diferite grupuri (de exemplu, la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” se desfășoară, în zile diferite, ateliere de inițiere în robotică și ateliere pentru cei care doresc să devină membri permanenți ai clubului).

Bibliotecile aplică mai multe mijloace și căi de promovare a cluburilor de robotică și de atragere a copiilor la activitățile acestora. Pe lângă informația plasată în mediul on-line, bibliotecile merg acolo unde sunt potențialii utilizatori. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a organizat Campania „Caravana Roboților” în grădinițele din Chișinău, fiind sprijinită foarte mult de autoritățile locale. Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” a participat la Târgul Familiei, prezentând mai multe servicii moderne, printre care și Clubul de Robotică. Iar unele biblioteci au promovat cluburile de robotică în cadrul anumitor evenimente, cum ar fi, de exemplu, Ziua Copiilor (BP Râșcova), aniversarea localității (BP Izbiște), diferite evenimente comunitare (BPR Căușeni). Bibliotecile din Rezina, Orhei, Căușeni și Drujba au prezen-

tat activitatea cluburilor de robotică în cadrul evenimentului de promovare a bibliotecilor moderne „Biblioteca Altfel e Biblioteca Mea”, care s-a desfășurat în septembrie 2018 în Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt” din Chișinău.

Pentru a consolida comunitatea cluburilor de robotică din biblioteci și a stimula interesul copiilor pentru acest domeniu, anual, organizăm la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” concursul *Robo Liga Bibliotecilor*. Edițiile din 2017 și 2018 au fost organizate cu sprijinul Programului Novateca, iar ediția din 2019 – cu suportul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării. Primele două ediții ale *Robo Ligii Bibliotecilor* s-au organizat în contextul *FIRST*LEGO*League*, fiind ca etape de selecție a cluburilor pentru etapa națională a acestui turneu de robotică, în al cărui cadru copiii și tinerii sunt provocați să rezolve o „misiune” complicată cu ajutorul roboților. Ediția din 2019 a fost un concurs autonom care a inclus, pe lângă probele tradiționale *Sumo* și *Orășelul*, o probă propusă de echipa de organizare a concursului – copiii au trebuit să facă față unei provocări foarte interesante – proba în care roboții trebuiau să imite personaje din povești.

Cluburile de robotică din biblioteci participă și la competițiile naționale *FIRST*LEGO*League* și *SumoBot Challenge*, obținând rezultate bune. În 2017, Clubul de Robotică al Bibliotecii Raionale Căușeni a participat la finala FLL în Estonia și a obținut locul II. În 2019, 5 cluburi din biblioteci au concurat în semifinale, iar Biblioteca Raională „D. Cantemir” Ungheni s-a calificat în finala națională.

În data de 10 noiembrie a avut loc Competiția *SumoBot Challenge*, ediția 2019. Ne-a bucurat enorm faptul că, din cele 18 cluburi care dețin seturile LEGO MINDSTORMS EV3, 8 biblioteci (BPR „A. Donici” Orhei, BPO „P. Ștefănuță” Ialoveni, BPR „M. Eminescu” Rezina, BP Drujba, r. Ungheni, BP Rîșcova, r. Criuleni, Biblioteca pentru Copii Ungheni, BM „B.P. Hasdeu” Chișinău și BNC „Ion Creangă”) au participat la această competiție.

*FIRST*LEGO*League* și *SumoBot Challenge* sunt concursuri care motivează, încurajează și susțin copiii pasionați de robotică și tehnologii să dezvolte abilități inginerești, necesare pentru proiectarea, construirea și programarea roboților. Competiția este populară la nivel

național și internațional și este considerată unul dintre cele mai bune modele de învățare bazată pe competiție.

Care este impactul cluburilor de robotică din biblioteci?

În perioada noiembrie 2017 – ianuarie 2018, la solicitarea IREX Moldova și a Programului Novateca, compania SISI OPINIA a desfășurat studiul complex „Impactul cluburilor de robotică asupra tinerilor” în scopul evaluării impactului cluburilor de robotică asupra reușitei școlare și a opțiunilor profesionale ale tinerilor. Au fost intervievați 300 de membri ai cluburilor de robotică și 300 de tineri vizitatori de bibliotecă din alte localități decât cele vizate în primul caz. De asemenea, au fost realizate interviuri profunde cu 39 de profesori de discipline STEM, ai căror elevi frecventează cluburile de robotică.

Constatările de bază ale studiului sunt:

- Tinerii care frecventează clubul de robotică manifestă un interes mai mare pentru disciplinele școlare STEM (matematică, fizică, informatică);
- Membrii cluburilor de robotică sunt mai curioși și mai activi, și-au dezvoltat gândirea logică, critică și analitică;
- Clubul de robotică dezvoltă spiritul competitiv al membrilor;
- Cluburile de robotică le dezvoltă copiilor spiritul de echipă și de lideri, precum și încrederea în sine;
- Membrii cluburilor își doresc să îmbrățișeze profesii din domeniul IT mai mult decât ceilalți.

Dovadă a impactului sunt și relatările copiilor care au învățat pas cu pas cum se construiește și se programează un robot. Iată una dintre ele: „...*Nu știam mai nimic despre robotică. Dar aveam o carte unde urmăream etapele pentru a construi. La început mai greșeam, dar, cu timpul, faci un lucru mai bun. Mergi tot pe etape și, dacă faci o greșeală, începi iarăși și așa faci totul corect. Odată, am făcut un robot-elefant împreună cu verișorul meu, a trebuit să lucrăm întreaga zi la el – chiar era foarte greu. Până la urmă, ne-a reușit. Am cam eșuat cu programarea, pentru că era greșită și robotul nu prea putea face nimic. A trebuit să o luăm de la capăt. Îmi place să construiesc roboți, pentru că ei sunt ca și copiii tăi. Îi înveți să facă o mulțime de lucruri noi și ai grijă de ei*

să fie mereu încărcăți.” (Beatrice Grăjdean, elevă la LT „Gh. Asachi” din Chișinău).

Concluzie generală

Cluburile de robotică din bibliotecile publice au un impact substanțial asupra tinerilor și îi ajută atât în procesul actual de studii, deoarece cunoștințele pe care le primesc în cadrul disciplinelor STEM și în cadrul atelierelor de robotică se completează reciproc, cât și în dezvoltarea continuă a personalității copiilor, sporindu-le gândirea creativă, abilitățile practice și intelectuale. Toate acestea sunt esențiale pentru a deveni o persoană de succes în cariera viitoare.

PORTOFOLIUL BIBLIOTECARULUI

DOCUMENT INTERNAȚIONAL ÎN SPRIJINUL ACTIVITĂȚII BIBLIOTECILOR PENTRU COPII: GHIDUL SERVICIILOR DE BIBLIOTECĂ DESTINATE COPIILOR DE 0-18 ANI

În august 2018, Comitetul profesional IFLA a aprobat documentul *Guidelines for Library Services to Children aged 0-18* /Ghidul serviciilor de bibliotecă destinate copiilor de 0-18 ani, elaborat de Comisia Bibliotecii pentru copii și tineret [5]. Documentul reprezintă o nouă ediție, revizuită și completată, a *Ghidului serviciilor de bibliotecă destinate copiilor*, publicat în 2003 [1], și reflectă schimbările survenite în ultimii ani în activitatea bibliotecilor, inclusiv în serviciile de bibliotecă pentru copii. Acest ghid, alături de alte documente directoare ale IFLA, precum *Guidelines for Library Services for Young Adults*/Ghid pentru servicii de bibliotecă destinate tinerilor, *Guidelines for Library Services to Babies and Toddlers*/Ghidul serviciilor de bibliotecă destinate copiilor cu vârste cuprinse între 0 și 3 ani, *School Library Guidelines*/Ghid pentru biblioteci școlare [3, 4, 6], are scopul de a ajuta bibliotecile din diferite țări să implementeze servicii de înaltă calitate pentru copii în consens cu caracteristicile erei digitale și schimbarea rolului bibliotecilor publice în societatea modernă. Ghidul este destinat bibliotecarilor, factorilor de decizie, studenților și profesorilor din învățământul biblioteconomic, organizațiilor nonguvernamentale interesate de dezvoltarea programelor de alfabetizare și lectură pentru copii și familiile lor.

Documentul abordează o multitudine de aspecte privind domeniile de activitate și oferă recomandări pentru buna organizare și funcționare a bibliotecilor și serviciilor pentru copii. Pornind de la Convenția ONU privind drepturile copilului, care specifică vârsta copiilor de la 0 la 18 ani, ghidul are în vedere acest segment de vârstă, referindu-se la servicii și resurse pentru copii de vârstă timpurie, preșcolară, școlară mică, adolescență și tinerețe timpurie. Conținutul

ghidului este organizat în câteva compartimente cu referire la misiunea și scopurile bibliotecilor pentru copii (partea A), resurse umane, finanțare și parteneriate (partea B), colecții și tehnologii (partea C), programe și activități pentru public (partea D), designul, dotarea și accesibilitatea spațiilor (partea E), marketing și promovare (partea F), evaluare și impact (partea G). Vom prezenta în continuare prevederile principale ale ghidului.

Misiunea bibliotecii pentru copii – centru informațional, educațional și cultural, care asigură accesul deplin la informație, programe și servicii relevante vârstei și capacităților utilizatorilor, în limbile vorbite în comunitatea copiilor, familiilor și persoanelor care au copii în îngrijire. Susținerea alfabetizării, învățării și lecturii reprezintă elementele de bază în atingerea misiunii.

Scopul bibliotecii pentru copii este de a oferi resurse și servicii în toate formatele pentru satisfacerea nevoilor de învățare, informare și dezvoltare personală, inclusiv odihnă și timp liber, a tuturor copiilor, indiferent de vârstă și posibilități, precum și pentru sprijinirea sănătății și bunăstării lor. Serviciile de bibliotecă pentru copii susțin dezvoltarea societății democratice, oferind copiilor acces la un spectru larg și variat de cunoștințe, idei și opinii, și joacă un rol important în asigurarea dreptului copiilor la informare și învățare.

Biblioteca pentru copii are următoarele **sarcini**:

- Realizarea dreptului fiecărui copil la informare, alfabetizare, dezvoltare culturală, învățare pe parcursul întregii vieți și participare la programe de creativitate în timpul liber;
- Asigurarea accesului copiilor la un spectru larg de resurse și media potrivite lor;
- Ajutor în dezvoltarea competențelor informaționale și media și alfabetizarea digitală;
- Organizarea programelor culturale și de divertisment, orientate spre lectură și alfabetizare;
- Desfășurarea diferitor tipuri de servicii și activități destinate copiilor, părinților și persoanelor care au copii în îngrijire;
- Asigurarea accesului egal la informație și a securității copiilor;
- Sprijinirea educației civice și personale a copiilor;

- Oferirea de programe și servicii tuturor copiilor și familiilor acestora, indiferent de statutul economic și financiar, pentru consolidarea relațiilor în comunitățile locale.

Resursele umane sunt determinante. Pentru funcționarea eficientă și conducerea profesionistă a bibliotecii pentru copii este nevoie de bibliotecari instruiți și dedicați, care vor elabora, planifica, organiza, implementa, conduce și evalua servicii și programe destinate copiilor și familiilor din comunitatea servită. Conform ghidului, un bibliotecar pentru copii calificat și eficient:

- deține cunoștințe din domeniul psihologiei copilului, dezvoltării abilităților cognitive și de comunicare și le aplică în activitatea de bibliotecă pentru copii;
- utilizează metode de studiere a nevoilor copiilor și familiilor din comunitatea locală;
- elaborează și implementează activ programe interesante și atractive pentru toți copiii din comunitatea locală;
- deține și gestionează cunoștințe din sfera culturii copiilor: literaturii, jocurilor, muzicii, filmelor, conținutului digital și media etc., contribuind la achiziționarea celor mai variate și mai relevante produse pentru interesul copiilor;
- este informat despre tendințele în sfera tehnologiilor, mediul on-line, *social media* și influența lor asupra serviciilor de bibliotecă pentru copii;
- creează un mediu benefic și prietenos pentru copii și familiile lor, cu scopul de a le oferi acces gratuit la resurse, programe și activități de bibliotecă;
- promovează implicarea și parteneriatele comunitare;
- interacționează și colaborează cu alte organizații care servesc copiii și familiile lor din comunitatea locală, pentru a atinge obiective comune;
- asigură o comunicare eficientă cu copiii și familiile acestora;
- stabilește obiective, elaborează planuri și determină prioritățile de activitate ale bibliotecii pentru copii;
- lucrează creativ și eficient cu colegii pentru a realiza obiectivele și sarcinile bibliotecii pentru copii;

- planifică, administrează, monitorizează și evaluează fondurile bugetare disponibile pentru a contribui la atingerea obiectivelor bibliotecii;
- evaluează activitatea sa, se adaptează ușor la schimbări, se ocupă permanent de îmbunătățirea performanțelor sale și dezvoltarea profesională continuă.

Formarea și dezvoltarea profesională a bibliotecarilor determină direct calitatea și eficiența serviciilor de bibliotecă pentru copii. În acest sens, ghidul face trimitere la un alt document IFLA, *Guidelines for Continuing Professional Development: Principles and Best Practices*/Ghidul privind dezvoltarea profesională continuă: Principii și practici de calitate [2], care menționează responsabilitatea bibliotecarului pentru dezvoltarea profesională continuă, preocuparea constantă pentru îmbunătățirea cunoștințelor și abilităților sale. În același timp, angajatorii sunt responsabili de implementarea programelor de perfecționare a calificării personalului și susținerea dezvoltării profesionale continue. Acest lucru necesită o politică eficientă de personal, precum și alocări suficiente de buget și timp pentru pregătirea personalului.

Pregătirea profesională a bibliotecarului pentru copii ar trebui să includă toate domeniile activității de bibliotecă. Specialiștii instruiți trebuie să poată interacționa și oferi servicii pentru toate segmentele populației, indiferent de caracteristicile acestora. Serviciile de bibliotecă pentru copii trebuie să fie incluse în programul de dezvoltare profesională a fiecărei biblioteci publice.

Bibliotecarii pentru copii trebuie să respecte normele etice în relațiile cu copiii, familiile acestora, colegii și partenerii din comunitate. Toți copiii și adolescenții trebuie să fie tratați egal, indiferent de posibilitățile și proveniența acestora. Bibliotecarii pentru copii trebuie să demonstreze competență culturală și să nu permită ca opiniile și viziunile personale să determine care copii din comunitatea locală au nevoie de servicii, ce programe să le fie oferite, ce materiale să fie selectate, expuse și propuse pentru utilizare.

Finanțarea și gestionarea bugetului este una dintre cele mai mari provocări pentru biblioteci. Finanțarea adecvată este esențială pentru succesul bibliotecii pentru copii. În mod ideal, personalul bibliotecii

pentru copii trebuie să colaboreze cu conducerea de nivel superior la elaborarea bugetului pentru a lua în considerare diverse opțiuni de furnizare a resurselor și serviciilor de calitate pentru copiii din comunitatea locală.

Planul bugetului bibliotecii pentru copii include următoarele cheltuieli, dar nu se limitează la ele:

- resurse noi (de ex.: cărți, periodice, jucării, echipamente pentru jocuri, resurse multimedia, publicații digitale, echipamente pentru activități creative);
- dispozitive noi (tablete, console);
- costuri legate de utilizarea tehnologiilor de informare și comunicare, software și licențe, dacă acestea nu sunt incluse în bugetul total al bibliotecii centrale;
- cheltuieli administrative aferente;
- evenimente și materiale promoționale;
- finanțare pentru programe și activități;
- costuri de marketing și promovare a bibliotecii;
- pregătirea personalului și dezvoltarea profesională;
- salarizarea angajaților;
- servicii de închiriere, curățenie, încălzire și iluminat.

O serie de surse sunt utilizate pentru finanțarea bibliotecilor publice, dar proporția finanțării din fiecare sursă va varia în funcție de factorii locali. Principalele surse de finanțare sunt impozitele și subvențiile la nivel local, regional sau central. Bibliotecile ar trebui să caute surse suplimentare de venit pentru finanțarea proiectelor: donații de la organisme finanțatoare sau persoane private, venituri din activități publicitare sau servicii cu plată, precum și sponsorizări din partea partenerilor.

Parteneriatele eficiente și durabile pot ajuta la asigurarea condițiilor și serviciilor mai bune pentru copiii din comunitate, indiferent de posibilitățile lor. Bibliotecarii pentru copii trebuie să colaboreze și să dezvolte parteneriate puternice cu alte organizații comunitare și părți interesate de educația copiilor pentru a asigura o participare mai mare în comunitatea locală. Personalul bibliotecii ar trebui să poată construi parteneriate între alte grupuri comunitare a căror activitate are ca scop satisfacerea nevoilor copiilor. Studiile arată

că serviciile de bibliotecă au tangență cu activitatea unor instituții sociale, cum ar fi școli, organizații de tineret, spitale (medici și pediatri) și alte centre medicale, servicii sociale, întreprinderi locale, organizații culturale și artistice, de voluntariat și alte organizații non-profit. Colaborarea cu aceste instituții și organizații ajută la eliminarea barierelor din comunitate și este importantă mai ales atunci când sunt implicați în activități de promovare a lecturii pentru copii și familiile lor.

Parteneriatele cu organizații obștești și grupuri comunitare oferă bibliotecilor pentru copii posibilitatea:

- să determine cu exactitate profilul categoriilor de copii care vor fi serviți;
- să identifice nevoile specifice și preferințele membrilor comunității, diversificate din punct de vedere lingvistic, economic și cultural;
- să promoveze programe noi și tradiționale desfășurate atât în bibliotecă, cât și în organizațiile partenere;
- să fie implicate în parteneriate reciproc avantajoase.

Grădinițele, școlile și alte instituții de învățământ sunt, de asemenea, parteneri importanți ai bibliotecarului pentru copii. Bibliotecarul trebuie să ofere o gamă largă de programe speciale pentru instituțiile educaționale, cum ar fi:

- vizite la bibliotecă;
- programe de familiarizare cu biblioteca;
- lecții de cultura informației;
- promovarea lecturii;
- împrumutul cărților;
- programe culturale;
- clubul temelor pentru acasă și ajutor pentru îndeplinirea temelor școlare;
- întâlniri cu scriitori și povestitori (storytellers);
- spații pentru întruniri ale specialiștilor.

Colecțiile bibliotecilor pentru copii trebuie să includă o varietate de materiale în diverse formate, care să corespundă cerințelor de dezvoltare și nevoilor tuturor grupelor de vârstă. Nu există standarde uniforme pentru mărimea și conținutul fondului de bibliotecă pentru

copii. Colecțiile de bibliotecă și materialele disponibile on-line trebuie să reflecte o gamă largă de opinii și valori și, de asemenea, să conțină documente care răspund nevoilor tuturor comunităților servite de biblioteca publică. În plus, copiii și familiile lor trebuie să fie implicați în selectarea materialelor, iar colecția bibliotecii trebuie să fie atractivă pentru utilizator, modernă, să fie în stare bună și organizată într-un mod intuitiv pentru copii.

Conținutul trebuie să fie variat și adaptat la nevoile comunității locale, de exemplu să conțină:

- materiale în limbile vorbite în comunitatea locală;
- materiale create de autori și ilustratori locali;
- materiale care sprijină procesul educațional.

Diversitatea resurselor disponibile ar trebui reprezentată prin furnizarea materialelor, care:

- reflectă, de exemplu, diversitatea de gen, abilități, statutul socio-economic, orientarea sexuală și componența familiei;
- sunt echilibrate în ceea ce privește reprezentarea de gen și rasială.

Ca sursă pentru completarea fondului poate servi catalogul IFLA *The World through Picture Books* (Lumea prin cărți cu imagini), care conține cărți ilustrate din întreaga lume, selectate de către bibliotecari [9].

Este important ca fondurile bibliotecii să fie revizuite și reînnoite permanent, astfel încât toți copiii din comunitate să aibă posibilitatea de a alege materiale și resurse noi de înaltă calitate, care reflectă cultura comunității locale și cultura universală.

Următoarele categorii de resurse de bibliotecă pot fi furnizate utilizatorilor bibliotecii pentru copii, însă lista nu este exhaustivă:

- beletristică și literatură cognitivă pentru toate vârstele;
- publicații de referință;
- resurse în limba vorbită de majoritatea membrilor comunității;
- resurse în limbile minorităților comunitare;
- jocuri pe calculator;
- jucării;
- jocuri și *puzzle*-uri;
- instrumente muzicale;

- manuale și literatură didactică;
- cărți audio;
- materiale senzoriale;
- „coșuri euristice” (coșuri sau cutii cu obiecte din gospodărie sau obiecte din natură, folosite de copiii preșcolari pentru dezvoltarea motoricii fine);
- echipamente, instrumente și materiale pentru laboratoare de creație (makerspace);
- DVD-uri în limbajul semnelor sau cărți Braille.

Următoarele formate pot fi incluse în colecția bibliotecii pentru copii, însă lista nu este exhaustivă, iar în timp pot apărea noi formate:

- formate fizice (tipărite și electronice), inclusiv cărți, cărți audio, benzi desenate, reviste, CD-uri, DVD-uri, jocuri video, cărți Braille;
- formate digitale, cu posibilitatea de a asculta muzică, de a viziona filme; cărți electronice, software educaționale și de divertisment, baze de date cu resurse educaționale locale și globale.

Tehnologiile moderne în biblioteca pentru copii pot susține dezvoltarea abilităților digitale ale copiilor și tinerilor, nevoile de lectură și învățare. Biblioteca trebuie să fie un spațiu în care copiii pot folosi tehnologiile pentru a avea acces la resurse și informații și pot învăța cum să evalueze critic aceste informații. Părinții, persoanele care au copii în îngrijire și educatorii trebuie să beneficieze de recomandări privind selectarea și utilizarea în siguranță a tehnologiilor pentru a sprijini dezvoltarea competențelor copiilor, precum și recomandări privind utilizarea tehnologiilor în bibliotecă. În acest sens, pot fi necesare studii pentru identificarea competenței digitale a copiilor și tinerilor și implementarea programelor de instruire.

Bibliotecarii trebuie să poziționeze biblioteca ca un loc sigur și să ofere recomandări pentru a ajuta copiii, adolescenții, părinții să fie în siguranță pe Internet. Personalul bibliotecii trebuie să aibă cunoștințe și abilități relevante pentru a-i ajuta să utilizeze resursele media digitale. În acest context, Ghidul menționează documentul elaborat de Comisia IFLA Bibliotecii pentru copii și tineret – *Stateme-*

nt on Social Media, Children and Young Adults @the Library - Safety, Privacy and Online Behavior/Declarația privind social media, copiii și tinerii @Biblioteca – siguranță, confidențialitate și comportament în mediul on-line [8].

Biblioteca pentru copii și biblioteca publică pentru adulți trebuie să fie dotate cu echipamente IT în proporții egale. Biblioteca trebuie să dețină: catalog OPAC, stații de lucru multimedia, acces Internet, tablete și diverse programe (pentru utilizare în bibliotecă și pentru împrumut). Deseori, bibliotecile sunt instituțiile cheie din comunitate, care oferă acces la Internet de mare viteză. În acest sens, bibliotecarii ar trebui să ia în considerare aspectele legale care reglementează accesul copiilor la Internet.

Calculatoarele, alte dispozitive digitale și accesul gratuit la Internet în bibliotecă pot facilita depășirea barierei digitale de către copiii care nu au acces la aceste resurse acasă sau copiii cu dizabilități. Aceștia pot încărca materialele necesare pe dispozitivele lor proprii sau pot împrumuta dispozitive cu cărți preîncărcate. Caracteristicile conținutului descărcabil trebuie să fie compatibile cu dispozitivele populare în mediul copiilor: *smartphone*-uri și tablete.

Programele și activitățile cultural-educative elaborate de biblioteci trebuie să reflecte componența demografică și diversitatea comunității locale. Este important ca bibliotecarii să asculte opiniile utilizatorilor și să furnizeze servicii în consens cu nevoile lor.

Bibliotecile publice au responsabilitatea de a susține lectura, a promova cărțile și alte resurse informaționale pentru copii. Bibliotecile pentru copii le oferă copiilor șansa de a experimenta plăcerea lecturii, le dezvoltă imaginația. Copiii, părinții lor și persoanele care au copii în îngrijire trebuie învățați cum să folosească biblioteca în modul cel mai eficient și cum să-și dezvolte abilitățile de utilizare a surselor de informare tradiționale și electronice. Biblioteca pentru copii trebuie să desfășoare evenimente speciale pentru toate categoriile de copii, indiferent de capacitățile lor fizice: povestiri (storytelling) și alte activități bazate pe serviciile și resursele bibliotecii. De asemenea, este important să implicăm copiii și tinerii în organizarea diferitor activități, precum cluburi de lectură, sesiuni de instruire etc.

Activitățile și programele pot include:

- programe de familiarizare cu biblioteca;
- lecții de cultura informației și educație familială;
- promovarea lecturii și formarea cititorilor;
- abonamentul colectiv;
- cluburi de lectură;
- programe culturale;
- clubul temelor pentru acasă;
- întâlniri cu scriitori și povestitori (storytellers);
- programe de tipul Drag Queen Storytime sau Rainbow Storytime;
- lectura poeziilor pentru copii mici și preșcolari;
- activități de handmade și meșterit;
- activități și cluburi de programare;
- laboratoare de creație (makerspace);
- jocuri creative;
- activități muzicale și teatralizate.

Pentru a-și extinde aria de activitate în comunitatea locală, biblioteca trebuie să ofere servicii pentru toți membrii săi, inclusiv pentru copiii cu dizabilități, copiii cu probleme de sănătate, imigranții, refugiații și copiii aflați în situații dificile. Pentru a atrage mai multe persoane, biblioteca ar trebui să informeze asociațiile persoanelor cu dizabilități despre serviciile accesibile în bibliotecă, implicându-le în dezvoltarea programelor și activităților de informare pentru această categorie. Bibliotecarii se pot adresa educatorilor, aceștia fiind, adesea, primii care identifică copiii cu probleme de învățare: dislexie sau autism. Informații despre accesibilitatea evenimentelor trebuie să fie prezentate pe site-ul web al bibliotecii și în materialele promoționale.

Spațiul pentru copii în biblioteca publică trebuie să fie unul adecvat și distinct. În clădiri, unde se află compartimente pentru toate grupele de vârstă ale membrilor comunității locale, sălile pentru copii trebuie să ocupe o parte corespunzătoare din întregul spațiu al bibliotecii. Zona pentru copii trebuie să dispună de spațiu propriu, ușor de recunoscut și diferit de alte zone ale bibliotecii.

Spațiul bibliotecii pentru copii trebuie să fie proiectat în conformitate cu nevoile actuale și viitoare ale utilizatorilor. Pe lângă satisfacerea

nevoilor diferitor grupe de vârstă, spațiul bibliotecii trebuie să poată fi transformat (adaptat) pentru diverse tipuri de activități, precum instruire și informare, întruniri ale familiilor și grupurilor de adolescenți și, de asemenea, pentru evenimente mai mari, precum sesiuni de storytelling, lecturi în grup, cluburi, prezentări de carte și întâlniri cu autori. Biblioteca pentru copii este un loc pentru lectură, întâlniri, joc și socializare, care trebuie să fie sigur, confortabil și atractiv, să faciliteze schimbul de idei și să-i încurajeze pe copii să rămână în bibliotecă cât mai mult timp.

Nu există standarde universale uniforme în ceea ce privește dimensiunea și designul bibliotecii pentru copii. Cu toate acestea, atunci când planificăm un spațiu de bibliotecă pentru copii, trebuie luate în considerare următoarele:

- amplasare centrală, dacă este posibil la parter;
- design adecvat intervalului de vârstă al utilizatorilor (de la copii mici până la adolescenți și tineri);
- proiectare adecvată pentru toți utilizatorii bibliotecii, inclusiv pentru cei cu nevoi speciale;
- spațiu suficient pentru colecții în acces public și depozitare, pentru lectură, stații de lucru la calculator, expoziții și locuri de muncă ale personalului bibliotecii;
- spațiul bibliotecii trebuie să fie proiectat pentru diverse tipuri de activități și să poată fi utilizat și adaptat pentru organizarea de evenimente diferite;
- indicatoare pentru orientare în spațiul bibliotecii;
- spațiu pentru îngrijirea copiilor mici, inclusiv locuri pentru alăptare și schimbarea scutețelor;
- grupuri sanitare pentru familie și separate pentru bărbați și femei;
- nivel de izolare fonică în funcție de vârsta vizitatorilor;
- lumină suficientă, naturală și/sau artificială;
- temperatură corespunzătoare (de exemplu, aparate de aer condiționat și încălzire) pentru a asigura condiții bune de lucru în orice moment al anului;
- spațiul și mobilierul trebuie să corespundă regulilor de siguranță a copilului.

Mobilierul și echipamentele de bibliotecă vor fi utilizate frecvent și supuse uzurii, deci trebuie să fie suficient de rezistente pentru a face față utilizării intense și ușor de reparat. Pentru adolescenți cel mai atractiv este mobilierul confortabil, inclusiv canapele, măsuțe pentru cafea, *beanbag*-uri etc.

Rafturile pentru cărți trebuie să fie interesante și atractive. Pentru ca resursele să fie accesibile pentru copii, rafturile în toată zona copiilor trebuie fie de înălțime mică.

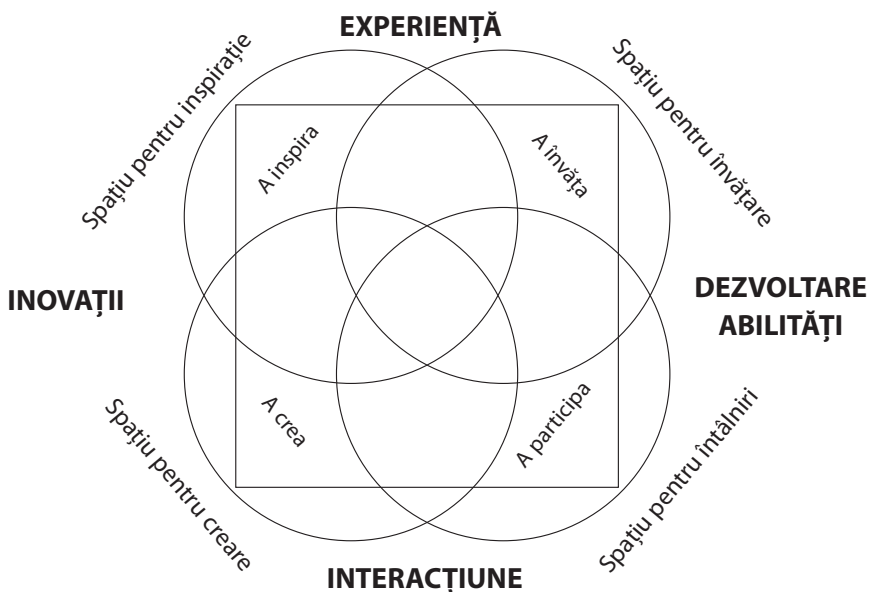
Iluminatul poate afecta modul în care biblioteca este văzută și percepută de către utilizatori, deci este recomandabil să îmbinăm lumina naturală și iluminatul interior.

Indicatoarele din bibliotecă sunt o parte importantă a comunicării cu utilizatorii. Indicatoarele vizuale și textuale scrise în limbile comunității locale vor permite tuturor vizitatorilor bibliotecii, inclusiv celor cu nevoi speciale, să se simtă mai confortabil și să se orienteze mai ușor în spațiile și resursele bibliotecii.

Biblioteca pentru copii trebuie să fie un loc sigur, iar personalul acesteia trebuie să cunoască legislația locală în domeniul sănătății și securității.

Este important ca utilizatorii să participe la proiectarea și planificarea spațiilor bibliotecii. Bibliotecarii inovatori ar trebui să se consulte cu copiii și tinerii și să ia în considerare ideile lor pentru crearea unui spațiu de bibliotecă.

Programul model danez pentru bibliotecile publice (The Danish Model Programme for Public Libraries) este un exemplu de design inovator și cele mai bune practici. Specialiștii danezi în domeniul activității bibliotecar-informaționale Dorte Skot-Hansen, Henrik Jochumsen și Casper Hvenegaard Hansen au prezentat un model care descrie transformarea unei biblioteci publice dintr-un spațiu pasiv, axat pe colecții, într-un spațiu mai activ pentru experimentare, inspirație și socializare. Modelul include patru „spații”, care se intersectează: inspirație, instruire, loc de întâlnire și loc pentru activități creative. Sarcina comună a acestor patru spații este de a sprijini următoarele patru obiective ale bibliotecii publice în viitor: 1) experiență; 2) interacțiune; 3) dezvoltare de abilități; 4) inovații.

Cele patru spații nu trebuie considerate „camere” concrete în sens fizic, ci mai degrabă oportunități care pot fi realizate atât în spațiul fizic al bibliotecii, cât și în spațiul virtual.

Modelul poate servi:

- ca instrument pentru organizarea, reorganizarea, proiectarea și crearea bibliotecilor;
- ca instrument pentru dezvoltarea bibliotecilor, de exemplu, prin parteneriate;
- ca instrument de management și comunicare în elaborarea planurilor și politicilor de bibliotecă;
- ca instrument de informare a decidenților locali despre rolul bibliotecii;
- ca punct de plecare pentru discuții asupra rolului bibliotecii publice în dezvoltarea continuă a societății democratice.

Marketingul poate fi folosit de bibliotecari pentru a identifica nevoile utilizatorilor și a-și planifica eficient activitatea, pentru a promova serviciile și resursele destinate copiilor și comunității în ansamblu.

Marketingul presupune prognozarea și satisfacerea nevoilor utilizatorilor, stabilirea contactului cu aceștia. Va fi nevoie de efort sporit și creativitate din partea bibliotecarului pentru a ajunge la grupurile și persoanele care nu au obișnuința de a vizita biblioteca sau nu dețin o cultură a lecturii. Bibliotecarii pentru copii trebuie să acționeze activ în afara bibliotecii și să nu aștepte, pur și simplu, ca non-utilizatorii să vină singuri la bibliotecă.

Este important ca o bibliotecă pentru copii să elaboreze un plan de marketing și un plan de promovare a resurselor sale în cel mai potrivit mod pentru publicul țintă. Planul poate include următoarele:

- utilizarea constructivă a mijloacelor tipărite, electronice și de comunicare;
- utilizarea rețelelor sociale pentru a comunica cu copiii, tinerii și familiile lor;
- afișe și expoziții;
- indicatoare pentru orientare amplasate în exteriorul și interiorul bibliotecii;
- ghiduri și publicații de prezentare a serviciilor bibliotecii;
- campanii de promovare a lecturii și întâlniri cu scriitorii;
- campanii orientate spre satisfacerea nevoilor copiilor cu probleme de sănătate;
- târguri de carte;
- organizarea anuală a Săptămânii bibliotecii și altor evenimente publice de amploare;
- prezentări publice și interacțiunea cu grupurile comunitare.

Această listă nu este exhaustivă, pot fi incluse și alte activități de marketing și evenimente promoționale în funcție de specificul local.

Evaluarea este o componentă fundamentală a serviciilor de bibliotecă și parte importantă a procesului de planificare. Evaluarea se realizează în mod sistematic, începând de la etapa planificării strategice și reprezintă un instrument de îmbunătățire a programelor și serviciilor. Evaluând serviciile și programele bibliotecii, putem stabili dacă răspund nevoilor copiilor din comunitatea locală. Este recomandabil să se elaboreze un plan de evaluare, în care să fie stabilite obiectivele, problemele care trebuie investigate, tipurile de informații și datele care

trebuie colectate. Pentru a determina eficacitatea programelor și serviciilor pentru copii, trebuie să utilizăm atât indicatori de performanță, cât și indicatori cantitativi.

Bibliotecile trebuie să demonstreze părților interesate și comunității importanța serviciilor pe care le oferă copiilor. La efectuarea acestui tip de evaluare, accentul se pune pe rezultatele sau impactul serviciilor și programelor asupra copiilor și comunității locale. Standardul ISO 16439:2014 *Methods and procedures for assessing the impact of libraries* / Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor oferă comunității bibliotecare recomandări privind metodele de evaluare a impactului și valorii bibliotecilor⁴.

La elaborarea planului de evaluare a unui program de bibliotecă pentru copii, trebuie să luăm în considerare o serie de întrebări practice:

- Ce vom evalua?
- Ce tipuri de dovezi sunt necesare?
- Ce perioadă de timp este potrivită pentru evaluare?
- Ce criterii vor fi utilizate pentru a evalua eficacitatea programului?
- Ce standarde și criterii de performanță trebuie să fie atinse pentru ca programul să fie considerat de succes?
- Dacă o analiză comparativă trebuie efectuată într-o anumită perioadă de timp, cât de ușor va fi să reproducem procesul?
- Ce concluzii pot fi deduse din datele disponibile?
- Cum rezultatele obținute vor influența schimbarea?

Informații cu privire la activități, proiecte, programe de bibliotecă pentru copii, impactul acestora asupra comunităților locale și modul în care contribuie la realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă ale ONU se regăsesc în documentul IFLA *Libraries and the Sustainable Development Goals: a storytelling manual*/Bibliotecile și Obiectivele de Dezvoltare Durabilă [7] și pot fi utilizate în activități de advocacy pentru biblioteci.

⁴ Pentru implementarea standardului vezi: Ghid în sprijinul implementării SM ISO 16439:2018 „Informare și documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor”. Ch., 2018. 60 p. Disponibil: file:///j:/IMPACT_Grup/Ghid%20implementare%20ISO16439_Metode%20si%20proceduri%20de%20evaluare%20impact/Ghid_Final/GHID%20impact_FINAL%2022%20ianuarie%202019.pdf

Varianta completă în limba engleză a *Ghidului serviciilor de bibliotecă destinate copiilor de 0-18 ani* poate fi consultată pe site-ul IFLA. Lucrarea este disponibilă în condițiile licenței Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

(traducere adaptată: Lilia Tcaci)

Referințe bibliografice:

1. *Guidelines for Children's Library Services* (2003). [citată 14.06.2020]. Disponibil: <https://www.ifla.org/publications/guidelines-for-children-s-library-services?og=8708>
2. *Guidelines for Continuing Professional Development: Principles and Best Practices*. 2nd edition. 2016. [citată 14.06.2020]. Disponibil: <https://www.ifla.org/files/assets/cpdwl/guidelines/ifla-guidelines-for-continuing-professional-development.pdf>
3. *Guidelines for Library Services for Young Adults* (Revised). [citată 14.06.2020]. Disponibil: <https://www.ifla.org/publications/guidelines-for-library-services-for-young-adults--revised-?og=8708>
4. *Guidelines for Library Services to Babies and Toddlers*. The Hague, IFLA Headquarters, 2007. 26 p. (IFLA Professional Reports 100.). ISBN 978-90-77897-16-4. [citată 14.06.2020]. Disponibil: <https://www.ifla.org/publications/ifla-professional-reports-100?og=8708>
5. *Guidelines for Library Services to Children aged 0-18* / Edited by Carolyn Rankin. 2nd edition. 2018. [citată 14.06.2020]. Disponibil: <https://www.ifla.org/publications/node/67343>
6. *IFLA School Library Guidelines*, 2nd edition. 2015. [citată 14.06.2020]. Disponibil: <https://www.ifla.org/publications/node/9512>
7. *Libraries and the Sustainable Development Goals: A Storytelling Manual* (2018). [citată 14.06.2020]. Disponibil: <https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/sdgstorytelling-manual.pdf>
8. *Statement on Social Media, Children and Young Adults @the Library - Safety, Privacy and Online Behavior* (2015). [citată 14.06.2020]. Disponibil: https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/social_media_children_and_young_adults.pdf
9. *The World through Picture Books* / Edited by Annie Everall and Viviana Quiñones. The Hague, IFLA Headquarters, 2015. 218 p. (IFLA Professional Reports: 136). [citată 14.06.2020]. Disponibil: <https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/136.pdf>

INFORMAȚII DE PESTE HOTARE

CARTEA ȘI LECTURA ÎN VIZORUL SPECIALIȘTILOR DIN COMUNITATEA STATELOR INDEPENDENTE

Lilia TCACI

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

Pe 18 septembrie 2019, la Moscova, s-a întrunit Asamblarea Lecturii din Comunitatea Statelor Independente (CSI). Evenimentul s-a înscris în contextul Anului Cărții, declarat în 2019 în spațiul CSI, și a fost organizat de Uniunea Librarilor din Rusia cu susținerea Fondului Interstatal de Colaborare Umanitară a statelor-membre ale CSI, Asociației Distribuitorilor de Carte din țările CSI, Universității Politehnice din Moscova și holdingului editorial «ЭКСМО-ACT». La acest forum internațional au participat delegați din 17 state – țările-membre ale CSI, Georgia, Letonia, Lituania, Estonia, Belgia, Franța, Olanda și SUA. Circa 400 de editori, librari, bibliotecari, scriitori, cercetători, cadre didactice, studenți, decidenți, reprezentanți ONG, mass-media, bibliofili au discutat despre provocările și perspectivele în domeniul editării și promovării cărții în spațiul CSI, tendințele existente la nivel mondial și au împărtășit cele mai bune practici și proiecte de promovare a cărții și lecturii.

Mesajele de salut adresate din partea autorităților și instituțiilor guvernamentale și asociative din domeniul culturii și editării de carte au fost axate pe situația actuală și politicile de stat în domeniu. Au fost menționate problemele similare cu care se confruntă domeniul editorial în țările CSI: reducerea dramatică a numărului de librării, impozitele mari, insuficiența unor programe de stat eficiente pentru susținerea editorilor, scriitorilor, librarilor și altor categorii din sfera producerii și popularizării cărții. Pentru 2019-2020 se preconizează creșterea producției editoriale cu 7-8%, dar în trend sunt cărțile electronice și cărțile audio. Canalele cu cele mai mari vânzări sunt ma-

gazinele internet și rețelele federale de librării (respectiv 24% și 16% creștere a vânzărilor). Scăderea producției de carte în format tipărit nu denotă neapărat faptul că se citește mai puțin. Se schimbă modul de lectură, tot mai mulți preferă lectura pe ecran și nu pe pagina tipărită. Datele statistice arată că doar compania „ЛитРес”, unul din cei mai mari vânzători de carte electronică din Rusia, a înregistrat în prima jumătate a anului 2019 o creștere a descărcărilor cu 50,3% față de aceeași perioadă a anului 2018. Referitor la problema atragerii copiilor la lectură, s-a menționat că anii 2018-2027 au fost declarați Deceniul Copilăriei în Federația Rusă, a fost aprobată Concepția programului de susținere a lecturii copiilor și tinerilor, iar în bugetul federal pentru 2020 a fost propusă alocarea sumei de 1 mld ruble (circa 14 mln euro) pentru programele de susținere a lecturii copiilor, inclusiv pentru organizarea la Moscova, în septembrie 2020, a Congresului 37 al IBBY.

Ședința plenară a continuat cu luările de cuvânt ale unor personalități, experți în domeniu. Iată doar câteva idei desprinse din comunicările prezentate.

Ceea ce îl deosebește pe *homo sapiens* de alte ființe *sapiens* (maimuță, cioară, elefant, delfin) este faptul că vorbește și, mai ales, scrie și citește, deci este *homo legens*. Nu contează câte cărți avem, dar câți oameni le citesc; dacă o carte nu e citită ea rămâne a fi un simplu obiect material. Lectura trebuie percepută ca ceva interesant și atractiv, de aceea copilul nu trebuie impus să citească, el trebuie să dorească să citească. Pasiunea pentru lectură este un „virus” de care oamenii se pot molipsi doar de la alți oameni. Cu regret, avem cel puțin o generație de părinți care ei înșiși nu citesc cărți și nu-i încurajează nici pe copiii lor să citească. Citirea cărților este esențială pentru dezvoltarea intelectului și gândirii asociative. Creierul uman este o enormă rețea de neuroni, iar cât de dezvoltate sunt legăturile între neuroni depinde foarte mult de informația cu care „umplem” creierul, prin urmare, oamenii care citesc literatură de calitate, ascultă muzică bună, meditează mult vor avea un intelect mai dezvoltat și o gândire asociativă bogată. (*Tatiana Cernigovskaia, specialist în neurologie și psiholingvistică, doctor în biologie, profesor la Facultatea de lingvistică generală a Universității de Stat din Sankt-Petersburg*).

Traducerile creează punți între culturi și ne pot ajuta să ne citim și să ne înțelegem mai bine unii pe alții. Tehnologiile moderne trebuie utilizate activ pentru promovarea cărții și lecturii (emisiuni televizate, canale youtube, portaluri, forumuri pe Internet dedicate literaturii). Este oportună editarea unor numere speciale de reviste literare, care să fie dedicate literaturii diferitor țări și să fie distribuite în toate bibliotecile. (*Serghei Șargunov, prim-vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Rusia, vicepreședinte al Comitetului pentru cultură al Dumei de Stat*).

Lectura cărților trebuie promovată pe trei paliere în același timp – susținând bibliotecile, scriitorii și distribuitorii de carte, în special prin politici fiscale și programe realizate la nivel statal. (*Fabian Paagman, co-președinte al Federației Europene și Internaționale a Librarilor, Olanda*).

Lectura este factorul de bază care influențează creierul uman, imaginația, capacitățile cognitive și emoționale. Totodată, lectura dezvoltă abilitățile sociale și empatia. În timp ce empatizează cu personajele din cărți, pozitive sau negative, cititorul învață să înțeleagă natura umană, să se înțeleagă pe sine și pe alții, or, fără asta niciodată nu vom putea face lumea mai bună. (*Ali Farazmand, profesor la Facultatea de administrare publică a Universității Atlanta din Florida, SUA*).

Cartea este spațiul de generare a codurilor semantice. Incertitudinea a devenit o normă a vieții, iar cărțile ne ajută să depășim stresul și dezvoltă diversitatea gândirii pentru a înțelege diversitatea sensurilor. Viitorul aparține cărților polisemantice, hypertextelor, care pot fi percepute adecvat doar de om, care posedă un anumit cod cultural. Nicio tehnologie nu poate face față acestei provocări. (*Alexandr Asmolov, profesor la Universitatea de Stat „M. V. Lomonosov” din Moscova, directorul Școlii de antropologie a viitorului pe lângă Academia Economiei Naționale și Administrării Publice, Moscova*).

Discursurile prezentate în cadrul ședinței plenare pot fi accesate pe <https://www.youtube.com/watch?v=GrltB--2chk>

Aspectele abordate în plenul Asambleei au fost dezvoltate în continuare în ședințele pe secțiuni:

- Secțiunea „Lectura ca factor de bază care influențează nivelul de cultură și educație al unei națiuni” (subiecte discutate: evaluarea nivelului de dezvoltare a infrastructurii lecturii în spațiul

cultural al țărilor CSI; modul în care interacționează industria cărții, legislația și guvernarea în diferite țări; noi oportunități de promovare a cărților și lecturii în mediul digital; mecanisme de dezvoltare și implementare a programelor de susținere a lecturii);

- Secțiunea „Noul ecosistem al editării și distribuției de carte. Provocările erei digitale” (subiecte: transformări pe piața editorială și evoluția modelelor de afaceri; oportunități de promovare a cărților în mediul electronic; servicii informaționale și promovarea proiectelor editoriale; noi forme de studiere a publicului țintă; promovarea în *social media* și blogosfera; resursele electronice în noua infrastructură a educației; formarea spațiului informațional comun al industriei de carte);
- Secțiunea „Marketingul cărții în spațiul euroasiatic. Scriitorul – expert în industria cărții” (subiecte: specificul procesului literar modern; relația scriitor-cititor; dificultățile procesului de traducere a operelor literare; importanța concursurilor literare);
- Secțiunea „Mediul educațional. Cartea: spațiul profesiilor” (subiecte: pregătirea cadrelor în domeniul industriei cărții; cartea viitorului – în cadrul secțiunii s-a desfășurat și un forum al tinerilor, la care participanții (studenți, tineri autori, editori, graficieni etc.) au discutat și au prezentat proiecte la tema „Cartea viitorului: cum ar trebui să fie încât să vreau să o citesc?”);
- Secțiunea „Sprijinirea și promovarea lecturii copiilor și tinerilor: experiență internațională” (subiecte: copiii în mediul digital, particularitățile actuale ale lecturii copiilor; rolul și locul bibliotecii în spațiul media și informațional al copiilor; proiecte de modernizare și servicii inovative în bibliotecile pentru copii).

Secțiunea dedicată lecturii copiilor a fost organizată de Biblioteca de Stat pentru Copii a Rusiei și a întrunit specialiști din domeniul educației și din biblioteci pentru copii și tineret. Au fost prezentate rezultatele unor studii privind activitatea copiilor în mediul on-line și consumul produselor mass-media, proiecte, programe, experiențe inedite de promovare a bibliotecii și lecturii expuse de colegii din Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Rusia, Uzbekistan și alte țări. Experiența

inovatoare a bibliotecilor pentru copii din Republica Moldova a constituit subiectul comunicării prezentate de Lilia Tcaci, director adjunct, și Angela Nița, șef secție la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”.

Un eveniment deosebit, desfășurat în cadrul secțiunii, a fost festivitatea de premiere a laureaților concursului internațional de creație literară „Călătorie în lumea poveștilor”, la care au fost invitați învingătorii concursului din cele șase țări participante – Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Kazahstan, Moldova, Rusia – și prezentarea volumului colectiv în care au fost incluse poveștile laureaților, editate în original și în traducere. Realizarea acestui proiect a fost posibilă grație colaborării între bibliotecile naționale/de stat pentru copii din țările respective și susținerii din partea Fondului Interstatal de Colaborare Umanitară a statelor-membre ale CSI.

De asemenea, în cadrul secțiunii a fost făcută prezentarea Congresului al 37-lea al Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY), care se va desfășura la Moscova, în perioada 5-7 septembrie 2020. Tema congresului din acest an va fi: „Great Big World through children’s books” (Minunata mare lume prin cărțile pentru copii). Congresul va întruni circa 1500 de participanți din 80 de țări.

În final, participanții la Asamblarea Lecturii au adoptat o rezoluție, în care s-a propus:

- Crearea unui centru coordonator în domeniul editării și distribuției cărții în statele CSI, Georgia și Țările Baltice, care să susțină dezvoltarea literaturilor naționale și schimbul de producție editorială;
- Simplificarea procedurilor vamale la importul/exportul de carte între statele-membre ale CSI;
- Participarea la festivaluri și târguri internaționale de carte organizate în spațiul CSI;
- Dezvoltarea cooperării între bibliotecile naționale, camerele naționale ale cărții din statele CSI cu scopul schimbului de carte și creării bazelor de date comune pentru asigurarea informațională a domeniului editorial;
- Realizarea proiectelor și concursurilor internaționale, stimularea și susținerea tinerelor talente;

- Intensificarea procesului de traducere din literaturile statelor CSI.

Participanții au menționat rolul Asambleei Lecturii pentru dezvoltarea colaborării internaționale și importanța organizării în continuare a evenimentelor de asemenea amploare.

ДЕТСКОЕ ЧТЕНИЕ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: ПРОБЛЕМЫ И ДОСТИЖЕНИЯ

Дониер Аманович УРАЛОВ

Государственная Детская Библиотека Республики Узбекистан

*“Я уверен в том, что нельзя достичь прогресса и высокой
духовности без книг”*

Президент Республики Узбекистан

Ш. Мирзиеев

Сейчас, во времена широкомасштабных реформ, происходящих в нашем государстве, стране как никогда нужны читающие люди! Чем больше мы будем прививать любовь к чтению нашим детям, воспитывая читающее и мыслящее поколение, тем заметнее будут достижения мирового уровня в науке, технике, культуре и искусстве.

Мы живем в мире интенсивно развивающемся и пронизанном новизной. В нашу профессиональную жизнь, наряду с новыми технологиями, вошло и прочно утвердилось в ней понятие “инновация”. В настоящее время, библиотечным профессиональным сообществом осознано, что перспективы успешного развития есть только у библиотек, избирающих инновационный путь. Инновация в библиотечном деле – это создание принципиально новых образцов организации работы, выходящих за пределы норм, нерегламентированных, выводящих профессиональную деятельность на принципиально новый качественный уровень. В связи с этим в библиотеках наблюдается обновление содержания, методов работы и управления, что стало возможным и за счет

внедрения в библиотечную деятельность новых технологий, что привело к новому качеству библиотечного дела.

Сегодня библиотека – это творческая площадка для самовыражения, место общения и обмена опытом, образовательный, психологический и социальный центр, где каждый может почувствовать себя нужным, поучаствовать в реализации идей и проектов.

В Республике Узбекистан большое внимание уделяется воспитанию и образованию гармонично развитого поколения, приобщению молодежи к духовно-культурным ценностям, богатому литературному наследию народа. Последовательно продолжается осуществляться работа по созданию необходимых условий для получения молодежью качественного современного образования.

Президентом Республики Узбекистан Шавкатом Мирзиевым приняты несколько указов и постановлений касательно развития системы издания и распространения книжной продукции, повышения и пропаганды культуры чтения, а также библиотечного дела и престижа библиотекарей. 19 марта 2019 г. состоялось видеоселекторное совещание, в ходе которого были определены важные задачи по повышению духовности молодежи, рассмотрены вопросы по усилению внимания к молодежи, ее широкому привлечению к духовному развитию, искусству и спорту, формированию навыков грамотного использования информационных технологий, продвижению чтения книг среди молодого поколения. На данном совещании глава нашего государства выдвинул пять важных инициатив по организации социальной, духовно-просветительской работы по новой системе. Четвертая инициатива – организация системной работы по повышению духовности молодежи, в том числе, продвижение чтения.

По предложению президента в республике был проведен “Book Challenge” – руководители администрации, хокимы областей и районов, министры, предприниматели дарили комплекты книг библиотекам школ, в которых учились сами. В ходе этой акции среднеобразовательным школьным библиотекам было передано в дар более 2 млн. книг. Также, в стране ежегодно про-

водится республиканский конкурс “Юный книголюб”, в котором участвуют 1 млн. 220 тыс. учащихся и студентов (с 14 по 30 лет). Победитель получает автомобиль Chevrolet Spark.

Министерством народного образования и Союзом Молодежи Узбекистана было организовано и проведено мероприятие “Книжный караван”, в рамках которого каждая областная школа получила по 1 млн. экземпляров художественной, исторической, научно-познавательной литературы. Запланированы реконструкции информационно-библиотечных центров и открытие народных библиотек по инициативе предпринимателей. Хочется отметить, что Министерством народного образования при содействии Государственной детской библиотеки в 2019-2023 годах планируется пополнить фонды всех школьных библиотек страны 175 наименованиями художественной литературы. В свою очередь, принятые и проводимые государством реформы по пропаганде чтения среди молодежи путем проведения различных смотров и конкурсов, стимулирующих интерес к книжному миру, улучшению качества обслуживания населения путем внедрения ИКТ и поднятию на новый этап в целом деятельности библиотек, возлагают на нас большие обязанности.

Мы живем в век информационных технологий, в период глобализации, когда информация и знания превратились в неотъемлемый “продукт потребления” каждым человеком, а саморазвитие является естественным и необходимым на пути личности к овладению высоким уровнем профессиональных качеств и навыков. Все это, конечно, отражается и на деятельности библиотеки, а именно, на выполнении задач библиотеки, в частности, появляются все новые информационные технологии, диктующие нестандартные инновационные формы и методы работы с читателями, креативные способы общения с ними и т.д.

Республиканская детская библиотека основана в 1965 году на базе фонда юношеского отдела Национальной библиотеки им. Алишера Навои. Библиотека находится в ведении Министерства народного образования и не только обслуживает читателей, проводит массовые мероприятия, привлекает детей и подростков к чтению, но и разрабатывает новые формы и

методы работы с читателями. Библиотека также является методическим центром для библиотек республики, оказывает методическую и практическую помощь библиотекарям.

Республиканская детская библиотека расположена в старинном особняке, памятнике архитектуры, находящегося под охраной государства. Здание было построено в 1907 году как частное имение богатых купцов братьев Ведяевых. Вскоре здание было передано городу, в ведение генерал-губернатора. Этот особняк был знаменит как место встречи городской знати, здесь проходили юбилейные торжества и балы. Вот уже на протяжении более 50 лет здание принадлежит Республиканской детской библиотеке и обслуживает детей, начиная с дошкольного возраста до учащихся школ, лицеев и колледжей.

Книжный фонд библиотеки составляет более 220000 экземпляров. Библиотека обслуживает ежегодно более 12000 читателей. Благодаря веб-сайтам www.kitob.uz, www.taqvim.uz, www.odob.uz, созданным Республиканской детской библиотекой, мы имеем возможность обслуживать детей по всей республике.

Библиотекой постоянно проводятся различные мероприятия. Только в 2019 году было проведено 5 конференций, 4 семинара и 25 крупных просветительских мероприятий для руководителей детского чтения и библиотекарей. Так, ежегодная научная конференция “Детское чтение в XXI веке” проводится с участием ученых, педагогов, политиков, писателей и издателей. На ней обсуждаются проблемы в сфере детского чтения и пути их решения. Уже превратилось в добрую традицию организовывать выездные семинары по инициативе сотрудников библиотеки, в ходе которых оказывается методическая и практическая помощь библиотекарям республики.

Шагая в ногу со временем, учитывая интересы и потребности подрастающего поколения, мы в 2018 году организовали свою звукозаписывающую аудиостудию. До сегодняшнего дня записано более 1500 сказок и рассказов, около 50 романов. От продажи аудиокниг в библиотеку поступило 350 млн. сум (5 000 \$).

Также нами выпускается единственный в республике детский журнал “Болалар адабиети” (Детская литература), который имеет

СД диск. Прослушав диск, пока еще не умеющий читать ребенок может познакомиться с представленными в журнале публикациями произведений. В журнале печатаются стихи, небольшие рассказы как отечественных, так и зарубежных авторов. Прилагаются минусовки и ноты известных песен, а также включены уроки английского языка.

В библиотеке создан фонд электронных ресурсов. При наличии приложения QR кода на смартфоне можно отсканировать код существующей книги и читать ее в любом месте и в любое время.

С целью привития молодежи культуры чтения организуется ряд интересных по содержанию мероприятий. Среди них Республиканский фестиваль “Праздник книги”, где для домов “Мехрибонлик” (Милосердия) был передан сертификат на покупку книг на сумму 2 млн. сумов. Регулярно проводятся встречи с людьми разных профессий: представителями правоохранительных органов, врачами, спортсменами, участниками и призерами Олимпийских игр. Ежегодно, 2 апреля в рамках Недели детской книги во всех библиотеках республики проводится Республиканская акция “Подари ребенку книгу!” В этот день организуются дни открытых дверей, ярмарки, выставки-продажи книг всех издательств республики, встречи с писателями. У нас есть еще одна хорошая традиция – проведение “Библиогастролей”, в рамках которых мы выезжаем в реабилитационные детские центры и больницы с представлениями для детей и вручением книг в качестве памятного подарка.

Не остаются без должного внимания и дети из домов милосердия, из многодетных и малоимущих семей, с ограниченными возможностями. Для них организуются благотворительные мероприятия с вручением подарков, например, к праздникам Навруз, Новый год и другие. К 1 июня – Международному дню защиты детей, для воспитанников домов милосердия, совместно с Фондом развития детского спорта Узбекистана, проводятся духовно-просветительские и спортивные мероприятия. Участникам вручаются комплекты книг и спортивное снаряжение.

Ежегодно библиотекой проводятся республиканские конкурсы: “Мой любимый литературный герой”, “Читающая школа

года”, “Талантливый поэт года”, “Рассказ года” и “Читающая семья”. Все эти конкурсы помогают стимулировать интерес к книге как источнику знаний, мудрости и опыта, прививать любовь к чтению у детей с самых малых лет, развивать творческие способности каждого ребенка.

Хорошая книга не знает границ и она объединяет читателей. Традиционный фестиваль книголюбов “Книга объединяет нас!” читатели всегда ждут с нетерпением. Фестиваль проводится совместно с различными национальными культурными центрами, действующими в республике, и проходит, как правило, в парках культуры и отдыха. Здесь выступают детские коллективы национальных культурных центров, самые активные читатели получают грамоты, памятные подарки от Министра народного образования, от известных писателей, знаменитых артистов и певцов.

С развитием информационных технологий и сети Интернет библиотека проводит on-line встречи читателей с известными и полюбившимся им поэтами, писателями, актерами, артистами страны. Так, состоялись встречи-беседы с заслуженным деятелем Узбекистана, композитором, руководителем детского коллектива песни и танца “Булбулча” (Соловей) Шерматом Ярматовым, с народными писателями и поэтами Узбекистана: Тохиром Маликом, Сирожиддином Саййидом и другими. Живое общение с ними еще больше вовлекает в процесс чтения. В 2018 году, объявленном “Годом Узбекистана” в Республике Казахстан, мы провели несколько on-line встреч с библиотеками Казахстана. Библиотекари и читатели обеих стран с удовольствием общались между собой, узнали много интересного из жизни и творчества казахских и узбекских писателей.

Все проведенные крупные мероприятия отражаются в СМИ, также совместно с Телерадиокомпанией осуществляются различные проекты, которые пропагандируют библиотеку и активное чтение, например: “Let’s go”, “Muzqamuq parti”.

Библиотекой были установлены международные связи, проводятся международные книжные выставки, конкурсы. Со служебной командировкой выезжали в Корею, где познакомились

с деятельностью наших корейских коллег и рассказали о работе Республиканской детской библиотеки. Деятельность нашей библиотеки отражена и в средствах массовой информации Японии.

Вспомним изречения Алишера Навои: *“Книга – учитель без платы и благодарности. Каждый миг дарит она тебе откровения мудрости. Это – собеседник, имеющий мозг, покрытый кожей, о тайных делах вещающий молча”*, *“Милее книги в мире нет”*. В этих кратких изречениях, так ярко и в то же время на доступном и понятном языке, отразились суть и значение бесценной пользы, которую несет в себе процесс чтения книги, познания мудрости и опыта автора, который вкладывает в каждое слово самое дорогое – свою душу. Пусть наши старания, силы, труд, направленные на воспитание у детей интереса и любви к чтению, дадут добрые всходы и чтение станет для них самой сильной страстью и принесет им радость познания и счастье.

AUTORII ARTICOLELOR

BEJAN, Eugenia – director general, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, președinte al Secției Naționale a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY) din Republica Moldova

CÂMPAN, Aura – șef birou Secția pentru Copii și Adolescenți, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj, România

DOBJANSCHI, Aurelia – director adjunct, Biblioteca Publică Raională „Vasile Alecsandri” Telenești, Republica Moldova

GANGURA, Rodica – bibliotecar principal, secția Mediateca, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Republica Moldova

GHICOV, Adrian – doctor habilitat în filologie, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” Chișinău, Republica Moldova

JUC, Liliana – șefa Filialei „Târgoviște”, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Chișinău, Republica Moldova

KULIKOVSKI, Lidia – doctor în pedagogie, conferențiar universitar, director adjunct Cercetare și inovare, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Chișinău, Republica Moldova

MEREUȚĂ, Mihaela – director-manager, Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu” Neamț, România

NAZARE, Daniel – doctor în istorie, director-manager, Biblioteca Județeană „George Barițiu” Brașov, România

PARTOLE, Claudia – scriitoare, moderatoarea Salonului literar-artistic „La Creangă”, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Republica Moldova

PERETEATCU, Tamara – bibliotecar principal, secția Dezvoltare în biblioteconomie și știința informării, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Republica Moldova

TCACI, Lilia – director adjunct, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Republica Moldova

TIMUȘ, Angela – șef secție Dezvoltare servicii, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Chișinău, Republica Moldova

URALOV, Donier – director, Biblioteca de Stat pentru Copii, Republica Uzbekistan

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic
Chişinău, str. P. Movilă nr.35
Com. nr. 20379